

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKOKULLARDA
ANNE VE BABA İLGİSİNİN
ÇOCUKLARIN BAŞARISI ÜZERİNE ETKİLERİ
(Kırklareli İli Örneği)

İlknur VARDAR

İZMİR

2015

T.C.

**DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**İLKOKULLARDA
ANNE VE BABA İLGİSİNİN
ÇOCUKLARIN BAŞARISI ÜZERİNE ETKİLERİ
(Kırklareli İli Örneği)**

İlknur VARDAR

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Hale SUCUOĞLU

İZMİR

2015

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ İlkokullarda Anne ve Baba İlgisinin Çocukların Başarısı Üzerine Etkileri (Kırklareli İli Örneği)” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığı ve yararlandığım eserlerin kaynaklardan gösterilenlerden oluştuğunu bunlara atıf yaparak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

27/ 07 / 2015

İlknur VARDAR

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın gerçekleştirmemde bana yol gösteren ve ihtiyacım olan her türlü desteği sunan, tecrübelerini benimle paylaşan tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Hale SUCUOĞLU'na,

Eğitim hayatım boyunca beni yetiştiren ve her konuda yardımlarını esirgemeyen yolumu aydınlatan değerli hocalarıma,

Araştırmam için gerekli olan ölçeklerin okullarda uygulanmasını sağlayan Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ve Vize İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine, ölçekleri okullarında uygulayan okul yöneticilerine, ölçekleri samimiyetle dolduran anne ve babalara,

Veri analizi ve yorumlamada bana yardımcı olan arkadaşşıma, Bütün hayatım boyunca, benim için birçok fedakârlıkta bulunan, beni bugünlere getiren anne babama, bu yoğun süreçte bana her zaman destek olan sevgili eşime

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım...

İlknur VARDAR

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZVERİ FORMU	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLoların LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	xii
ABSTRACT.....	xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
Problem Durumu.....	1
1. EĞİTİM, OKUL BAŞARISI VE AİLE.....	10
1.1.Eğitim Tanımları.....	10
1.2.Eğitimin Önemi ve Toplumsal Kalkınmadaki Yeri	11
1.3.Eğitim Kurumlarının Sınıflandırılması ve İlkokul.....	12
1.4.Okul Başarısı.....	13
1.4.1.Başarılı Grup.....	14
1.4.2.Başarısız Grup.....	15
1.5. Öğrencilerin Okul Başarısını Etkileyen Faktörler.....	15
1.5.1.Eğitim Sistemi.....	16
1.5.2.Okul ve Yönetici.....	16
1.5.3.Öğretmen.....	17
1.5.4.Ölçme Aracı.....	17
1.5.5.Sınav Kaygısı.....	18
1.5.6.Motivasyon.....	18
1.5.7.Aile.....	19
1.5.8. Öğrencilerin Kişilik Özellikleri, İlgi ve Yetenekleri, Zekası ve Arkadaşlık İlişkileri.....	19

1.5.9. Ders Çalışma Alışkanlıkları ve Yöntemleri.....	19
2. OKUL BAŞARISI VE AİLE FAKTÖRÜ.....	20
2.1. İlköğretim Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri.....	20
2.2. Aile ve Okul Başarısı.....	21
2.2.1. Geniş Aile.....	22
2.2.2. Çekirdek Aile.....	22
2.3. Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumu ve Okul Başarısı.....	23
2.3.1. Anne Babanın Mesleği, Öğrenim Durumu ve Okul Başarısı.....	24
2.3.2. Ailenin Gelir Düzeyi ve Okul Başarısı.....	25
2.4. Öğrencinin Yaşadığı Evin Fiziki Durumu ve Okul Başarısı.....	27
2.5. Okul-Aile İşbirliği ve Okul Başarısı.....	28
2.6. Ailenin Çocuğa Verdiği Motivasyon ve Okul Başarısı.....	29
2.7. Ailenin Çocuğa Gösterdiği Sevgi ve Okul Başarısı.....	30
2.8. Televizyon ve Okul Başarısı.....	32
2.9. Aile İçi İlişkiler, Davranışlar ve Okul Başarısı.....	32
2.10. Anne-Baba Tutumları ve Okul Başarısı.....	35
2.10.1. Otoriter Tutum.....	35
2.10.2. Gevşek Tutum.....	36
2.10.3. Tutarsız Tutum.....	36
2.10.4. Demokratik Tutum.....	37
2.11. Boş Zamanların Değerlendirilmesi ve Okul Başarısı.....	38
2.12. Ailenin Çocuğun Eğitimiyle İlgili İhtiyaçlarını Temini, Eğitimi Yakından Takibi ve Okul Başarısı.....	40
3. EĞİTİM BAŞARISINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE MESLEKİ REHBERLİK.....	40
3.1. Okulun Etkisi.....	41
3.2. Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin Öğrenci Başarısına Etkisi.....	46
3.2.1. Öğretmen-Öğrenci İlişkileri.....	51
3.2.2. Öğretmen-Veli İlişkileri.....	53
3.3. Kişisel Özellikler ve Arkadaşlık İlişkilerinin Etkisi.....	54
3.4. Ailenin Etkisi.....	58
3.4.1. Anne ve Babanın Öğrenciden Beklentileri.....	65

3.4.2. Anne ve Babanın Çocuğun Okul Başarısını Artırmak İçin Yapması Gerekenler.....	67
3.4.3. Aile Tutumlarının Çocuk Gelişimi ve Başarısı Üzerine Etkileri.....	70
3.4.4. Olumsuz Aile Tutumları.....	71
3.4.5. Ailenin Sosyo-kültürel Düzeyinin Öğrencinin Derse Olan Tutumuna Etkileri.....	75
3.4.6. Ailenin Sosyoekonomik Düzeyinin Öğrencinin Derse Olan Tutumuna Etkileri.....	78
3.4.7. Toplumun Aile ve Öğrenci Üzerinde Etkisi.....	81
3.5.İlkokulda Anne Baba İlgisi ve Eğitimsel Kazanım.....	84
3.5.1.Okuldaki ve Evdeki Anne Baba İlgisi.....	85
3.5.2.Ebeveyn Katılımının Değer Biçicileri.....	87
3.5.3.Chicago Çocuk – Ebeveyn Merkezleri.....	88
Araştırmanın Amacı.....	89
Araştırmanın Önemi.....	89
Araştırmanın Problemi.....	91
Alt Problemler	91
Sayıtlılar.....	92
Sınırlılıklar.....	92
Tanımlar.....	92
Kısaltmalar.....	92

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	93
-----------------------------------	----

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	93
---------------------------------------	----

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	96
--	----

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	101
Araştırma Modeli.....	101
Evren ve Örneklem.....	101
Veri Toplama Araçları.....	103
Kişisel Bilgi Formu.....	104
Anne–Baba İlgisi Ölçeği.....	104
Veri Çözümleme Teknikleri.....	109
Verilerin İşlenmesi.....	110
Verilerin Çözümlemesi ve Yorum.....	110

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM.....	112
Anne ve Baba İlgisi Dağılımı.....	112
1. Alt Probleme İlişkin Bulgu Ve Yorumlar.....	118
2. Alt Probleme İlişkin Bulgu Ve Yorumlar.....	122
3. Alt Probleme İlişkin Bulgu Ve Yorumlar.....	139

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	145
Sonuç ve Tartışmalar.....	145
Öneriler.....	150

KAYNAKÇA.....	152
---------------	-----

EKLER

Kişisel Bilgi Formu	
Anne İlgisi Ölçeği	
Baba İlgisi Ölçeği	
Kırklareli İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi	

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo 1. Örneklemin Tanımlayıcı Özellikleri	102
Tablo 2. Anne İlgisi Ölçeği Faktör Yapısı.....	106
Tablo 3. Baba İlgisi Ölçeği Faktör Yapısı.....	108
Tablo 4. Anne İlgisi Dağılımı.....	113
Tablo 5. Baba İlgisi Dağılımı.....	116
Tablo 6. Anne İlgisi Ve Baba İlgisi Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve t Testi Sonuçları	118
Tablo 7. Anne İlgisi Ve Baba İlgisi Düzeylerinin Yaşa Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları.....	120
Tablo 8. Anne İlgisi Ve Baba İlgisi Düzeylerinin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları.....	122
Tablo 9. Anne İlgisi Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları	124
Tablo 10. Baba İlgisi Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları.....	126
Tablo 11. Anne İlgisi Düzeylerinin 1.2.ve 3. Sınıflardaki Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları.....	127
Tablo 12. Baba İlgisi Düzeylerinin 1.2.ve 3. Sınıflardaki Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları.....	128
Tablo 13. Anne İlgisi Düzeylerinin 4. Sınıflardaki Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları.....	130

Tablo 14. Baba İlgi Düzeylerinin 4. Sınıflardaki Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları	130
Tablo 15. Anne İlgi Düzeylerinin 1.2.3. Sınıflarda Ailedeki Birey Sayısına Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları.....	132
Tablo 16. Baba İlgi Düzeylerinin 1.2.3. Sınıflarda Ailedeki Birey Sayısına Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları.....	133
Tablo 17. Anne İlgi Düzeylerinin 4. Sınıflarda Ailedeki Birey Sayısına Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları.....	134
Tablo 18. Baba İlgi Düzeylerinin 4. Sınıflarda Ailedeki Birey Sayısına Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları	135
Tablo 19. Anne İlgi Düzeylerinin 1.2.3. Sınıflarda Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları.....	136
Tablo 20. Baba İlgi Düzeylerinin 1.2.3. Sınıflarda Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları	137
Tablo 21. Anne İlgi Düzeylerinin 4. Sınıflarda Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları.....	138
Tablo 22. Baba İlgi Düzeylerinin 4. Sınıflarda Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları.....	139
Tablo 23. 1.2. ve 3. Sınıflara İlişkin Korelasyon Tablosu	139
Tablo 24. 1.2. ve 3. Sınıflara İlişkin Anne İlgisinin Başarıya Göre Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	140
Tablo 25. 1.2. ve 3. Sınıflara İlişkin Baba İlgisinin Başarıya Göre Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	141
Tablo 26. 4. Sınıflara İlişkin Korelasyon Tablosu.....	142

Tablo 27. 4. Sınıflara İlişkin Anne İlgisinin Başarıya Göre Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	143
Tablo 28. 4. Sınıflarda Baba İlgisinin Başarıya Göre Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	144

ÖZET

Bilindiği gibi eğitim sisteminin amacı nitelikli ve başarılı insanlar yetiştirmektir. Fakat günümüzde, ilkokullarda eğitimini başarılı bir şekilde tamamlayan öğrenciler olduğu gibi, bu eğitimi başarısız olarak tamamlayan öğrencilerin sayısı da bir hayli fazladır. Bu durum, öğrencilerin başarısızlığına sebep olan faktörlerin araştırılması ve çözümlenmesi gereğini doğurmaktadır.

Bu çalışmada öğrencinin başarısını etkileyen faktörlerden aile ele alınmıştır. Çünkü çocuğun eğitiminden birinci derecede ailenin sorumlu olması ve çocuğun zamanının büyük bir kısmını ailesinin yanında geçirmesi aileyi diğer faktörlere göre önemli kılmaktadır. Anne ve babanın çocuğa gösterdiği ilginin çocuğun okul başarısına olan etkisi göz ardı edilemez derecede etkilidir.

Bu çalışmada 2014–2015 yılında eğitim gören ilkokul öğrencilerinin anne ve babalarının görüşlerinin saptanması amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kırklareli iline bağlı Vize ilçesinde yer alan Atatürk İlkokulu, Cumhuriyet İlkokulu, Arife Bekir Uğurlu İlkokulu ve Adalet Erez İlkokullarında okuyan öğrencilerin 562 anne ve babası oluşturmaktadır. Bu ölçek ilkokullarda anne ve baba ilgilerinin çocukların başarısı üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla Georgiou (1999) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin ilk formu Yunancadır. Ölçeğin özgün formu Georgiou tarafından gönderilmiş olup, araştırmalarda kullanılabileceği ifade edilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması araştırmacı ve danışmanı tarafından yapılmıştır. Ölçek anne ve babalar için iki ayrı ölçek olarak hazırlanmış ve 5'li likert tipindedir. Ölçek önce adadilleri Yunanca ve Türkçe olan iki kişi tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.

Ölçek ile elde edilen verilerin istatistik analizleri SPSS programı ile yapılmıştır. Alt problemlerin istatistiksel analizinde t-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova ve Scheffe) testi uygulanmıştır.

Ailenin gelir durumu, eğitim durumu, çocuğa sağladığı imkânlar, ailenin eğitime bakış açısı, ailece boş zamanlarda yapılan aktiviteler, ailenin okuma alışkanlıkları, ailede yaşayan

kişi sayısı ve aile üyeleri arasındaki ilişkiler gibi aileye ait özellikler öğrencilerin okul başarılarını etkilemektedir.

Hazırlanmış olan anket çalışmasında da bu özelliklerin öğrenci başarısını etkileyip etkilemediğı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda ailenin, ilkokul öğrencilerinin okul başarısını etkilediğı görülmüştür. Araştırma sonuçları eğitimcilere ve ailelere öğrencilerin okul başarılarını artırmak için yapılacak çalışmalarda rehber olacaktır.

ABSTRACT

As it is known, the aim of the education system is to educate qualified and successful people. But nowadays, while there are some students completing their primary school education successfully, unfortunately significant number of students complete their education unsuccessfully. This situation makes it necessary to search and solve the factors that make students unsuccessful.

In this research, family factor which affects student success was made a matter. Since the parents are the first responsible ones of students and students spend most of their times with their parents, parents are more important than other factors on their education. Assistance of parents on students is significantly important on their education.

In this research it is aimed to determine the idea of parents whose students take education between 2014 to 2015 education period. Workout group of this research consist of 562 mothers and fathers whose kids are students of Atatürk Primary School, Cumhuriyet Primary School, Arife Bekir Ugurlu Primary School or Adalet Erez Primary School in Vize, Kırklareli. This scale has been improved by Georgiou (1999) to determine the effects of the parents assistance on primary school student success. The scale has been improved in Greek language at first. The original form of the scale has been sent by Georgiou and it was mentioned that the scale could be used on researches. Adaptation of the scale into Turkish has been done by his advisor and researcher. The scale has been prepared as two separate scale both for mothers and for fathers and it is in the type of 5 likert. Scale was firstly translated into Turkish by two people whose mother languages are Turkish and Greek.

Statistic analysis of the datas that are obtained via scales have been done with SPSS program. While doing statistic analysis of sub problems; t-test, one way Anova and Scheffe have been applied.

Income status and educational status of the family, possibilities those are obtained by parents for student, viewpoint of the parents on education, free time activities in family, reading habits of the parents, number of person inside the family and relations between them affects students educational success.

On the survey it was searched if these factors affect students success or not. At the end of research it was found out, that parents affect primary school students educational success. Research results will be guide for educationists and parents during studies which is made to improve students success.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, sayıtlar, sınırlamalar ve tanımlar belirtilerek; anne baba ilgisinin ilkökul öğrencilerinin başarısına etkisi açıklanacaktır.

Problem Durumu

Gelişim, organizmada iç ve dış etkenler sonucu birbirine bağlı ve düzenli biçimde ortaya çıkan ve ilerleyici bir dizi değişiklikler olarak tanımlanır. Büyüme ve gelişme bir arada meydana gelse de, büyümeden ayrı olarak gelişme yeni beliren yetenekler ve davranış örüntüleri ile gerçekleşir. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi, gelişimin göstergesi davranışlardır ve gelişim her yönüyle bir bütündür.

Gelişim hızı, her gelişim basamağına ve her çocuğa göre iniş çıkışlar ve farklılıklar gösterebilir. Her çocuğun gelişim hızı ve şekli farklı olsa da, genel olarak her çocuk aynı gelişim basamaklarından geçerek büyür (Ekşi,1999).

Çocukların çeşitli özelliklerine ve gelişim dönemlerine ilişkin bilgi edinmek, onları anlamada, onlarla daha iyi iletişim kurmada ve zaman zaman yaşanan güçlüklerle başa çıkmada çok önemlidir. Çocuğun fizyolojik ve psikolojik anlamda sağlıklı birer birey olarak yetişmesinde ve davranışlarının şekillenmesinde anne, baba ve/veya bakımını üstlenen kişinin rolü çok büyüktür.

Araştırmalar, çocukların anne ve babalarının her ikisinde varlığında güven ve mutluluk duyduklarını, her ikisinin de yokluğundan aynı derecede etkilendiklerini ve herhangi birinin varlığı ile de rahatladıklarını ortaya koymaktadır. Anne ve babalar, çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimi üzerinde doğrudan etkilidir ve birbirlerinden bağımsız etkilere sahiptir. Araştırma sonuçları, baba yokluğunun

çocukların özellikle zihinsel işlevlerini etkilediğine işaret etmektedir. Babanın yokluğuna çocuklar çeşitli psikolojik tepkiler vermektedir. Yapılan araştırmalar bu tepkilerin, babanın ailedeki rolüne, çocukla iletişimine, çocuğun yaşına, ayrılık süresine, annenin özelliklerine ve çocuğun ailedeki diğer bireylerle ilişkisinin niteliğine bağlı olarak değiştiğini vurgulamaktadır. Babanın uzun süreli yokluğunda çocuklarda daha çok saldırgan davranışlar, hırçınlık, okul başarısında düşme, antisosyal davranışlar ile uyum sorunları gözlenmiştir. Ayrıca babanın olumlu ve nitelikli ilgisinin, çocuklarda liderlik, uyum yeteneği, matematik başarısı ve olumlu cinsel kimlik gelişimi ile yüksek oranda ilişkili olduğu bulunmuştur (Kuzgun,1999).

Çocuğun, aile ortamı içinde aldığı ilk eğitim kişilik yapısını, sosyal ve zihinsel gelişimini ve sosyalleşme ölçüsünü etkilemektedir. Hatta ailede anne ve babadan ikisinin veya birinin olmaması hali çocukları olumsuz yönde derinden etkilemektedir. Anne yoksunluğunun etkilerini inceleyen Spitz ve Bowlby (2005) yaptıkları araştırmada, anne bakımından yoksun büyüyen çocukların hem fizik hem de ruhi gelişmelerinin gerilediğini hatta yaşamlarının tehlikeye düştüğünü saptamışlardır (Akt: Kurbay, 2008). Yine Altınbulak'ın (2011) araştırmasında boşanmış aileye sahip öğrencilerin, tam aileye sahip öğrencilere göre özellikle içedönük kişilikle ilgili daha fazla problem yaşadıkları ortaya konmuştur. Aynı zamanda Bolayır'ın (2011) araştırmasında da anne babanın hayatta olup olmadığıyla öğrenimlerini düzenli şekilde sürdürebilme durumları ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya konmuştur.

İlk eğitim ailede başlamakta, kişilik yapısının temel davranışları burada alınmaktadır. Ailede alınan kazanımlar, okulda verilen eğitim sürecinde çocuğun niteliklerinin gelişmesinde belirleyici bir etkidir. Ailede başlayan eğitim okulda devam etmektedir. Fakat öğrenci okula başladıktan sonra ailenin, çocuğunun akademik yaşantısını desteklemesi son derece büyük önem taşımaktadır.

Gordon (1993)'a göre; Anne-babanın çocuk üzerindeki etki alanı çok geniştir. Bir bakıma, anne babalar 0-6 yaş döneminde hem çocuklarına tüm gereksinimlerinin yerine getirilmesinde en yakınında olan kişiler, hem de ilk öğretmenleridirler. İnsan

kişiliğin gelişimsel temellerinin 0-6 yaş döneminde atıldığı göz önüne alındığında, eğitsel kimliğin belirlenmesinde anne-baba rolünün önemi daha da iyi anlaşılmış olur. Çocuğun aile içerisinde edindiği statü, kazandığı değer ve geliştirdiği kimlik; onun giderek toplum içerisinde kazanacağı kimliğin, statünün ve değerlerin belirleyicisi olmaktadır.

Çocukların akademik başarısı günümüz dünyasında; internet, televizyon, telefon ve benzeri unsurların bilinçsizce kullanımı, akran gruplarının olumsuz etkileri, aile ilgisinden yoksunluk gibi birçok olumsuz faktörün bir araya gelmesiyle oldukça zorlaşmaktadır. Toplumun geleceğinin teminatı olan çocukların nitelikli bir eğitim almaları ve okul hayatında başarılı olmaları istenen bir durumdur.

Başarı birçok öğenin etkileşimiyle ortaya çıkmaktadır. Bu öğeler; yetenek, uygun eğitim ortamı ve güdülenmedir. Gerçek başarı, insanın kendi kendisini sürekli geliştirmesidir. Kendini yenileme gereksinimini duymak başarının anahtarıdır. Normal bir zekâya sahip öğrencinin derslerine karşı öğrenme, ilgi, merak ve isteği; uygun çalışma ortamı ve verimli çalışma alışkanlıklarının bulunması; başarı için çevresinden yakınlık ve destek görmesi ve sağlıklı bir bedensel yapıya sahip olması gibi özellikler, onun öğrenmesini kolaylaştırıp başarısını artırırken; tersi durumlar da öğrenmesini güçleştirmektedir (Uluğ,1997).

Aileler çocuklarını eğitim kurumlarına teslim ettikten sonra vazifelerinin tamamlandığı şeklinde bir algıya sahiptir. Birçok aile çocuklarının öğretmenlerini ya hiç tanımamakta ya da çocuklarının anlattıklarıyla tanımaktadır. Bu durum temelde çocuğun başarısını önemli derecede etkilemektedir (Vural, 2004). Eğitim faaliyetleri sürecidir. Takibi olmayan bir faaliyetten başarı beklenmesi doğru görülmemektedir.

Anne-babanın eğitim düzeyi, çocukların ders çalışmasına, ev ödevlerini hazırlamasına yardım edip etmemeleri ile çok yakın bir ilişki vardır (Elmacioğlu, 1998). Eğitim ve kültür düzeyi düşük ailelerinin çocuklarına hemen hiç yardım edememeleri ile anne-babası memur, öğretmen ve öğretim üyesi olanların çocuklarının okul çalışmalarına yardım etmeleri, okul başarıları bakımından çocuklar

arasında büyük farklar yaratmaktadır (Vural, 2004). Eğitimli anne ve babaların, çocuklarındaki başarı güdüsünü harekete geçirmede daha usta oldukları görülmektedir. Nitekim yapılan araştırmalar başarılı öğrencilerin anne ve babalarının öğrenim düzeylerinin; başarısız öğrencilerin anne ve babalarının öğrenim düzeylerine göre daha yüksek olduğunu göstermektedir (Elmacıoğlu, 1998).

Jencks ve arkadaşları (Malkoç, 1991) tarafından yapılan kapsamlı bir araştırmaya göre aile özellikleri, öğrencinin okul başarısındaki en önemli çevre faktörünü oluşturmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, okul başarısının yarıdan çoğunun, ailenin katkısıyla gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Çocuğun ilkokula başlamasıyla birlikte, öğrencinin okul başarısı üzerinde rol oynayan çevresel etkiler toplumun daha geniş bir kesimine doğru genişler. Fakat aile etkisi bütünüyle ortadan kalkmaz. Günün 24 saati içerisinde okul saatlerin miktarı gözönüne alınırsa, çocuk yaşamının $\frac{3}{4}$ 'nün bu dönemde de aile içerisinde geçirildiği gerçeği ortaya çıkar. Bu durum, okul yıllarında da çocuk-aile etkileşiminin önemini göstermektedir.

Çocuk okula başladığı zaman deneyim ve bilgisinin genişletilmesi için destekleyici koşulların sağlanması büyük önem taşır. Bilgi veren, çocuğu düşünmeye teşvik eden, onunla tartışan, sorularına açıklayıcı cevaplar veren ailelerin çocukları dilsel ve zihinsel gelişimlerini azami seviyeye çıkarma imkânı bulurlar. Arkadaşları arasında her zaman bir adım önde olurlar (Ekşi, 1990). Satır'ın (1996) yaptığı bir araştırmada; "çocuğuna yakın ilgi gösteren, çocuğunun çalışma ortamını düzenleyen ve planlayan, çocuğunun başarısını övücü sözlerle destekleyen, çocuğunun başarısızlığında onu çalışırsan başarılı olursun, sözleriyle yüreklendiren anne-babaların çocuklarının akademik başarılarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Akt: Kurbay, 2008).

Akın (2009) anne baba ilgileriyle olarak yaptığı araştırmada da demokratik, hoşgörülü ve güven verici anne baba davranışlarının öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği, diğer anne baba davranışlarının ise olumsuz etkide bulunduğu bulgusuna ulaşmıştır. Yine anne baba beklentilerinin çocuğun

akademik başarısı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu Trivette ve Anderson'un (1995) araştırmasında ortaya konmuştur.

Anne-baba ilgisi, sevgi, hoşgörü ve kabul etmeyi içine alan “demokratik tutum” ve sevginin gösterilmediği hoşgörünün olmadığı, reddetmeyi içine alan “otoriter tutum” olmak üzere iki genel başlıkta toplanır. Demokratik anne baba, çocuğun arzu ve ihtiyaçlarına karşı ilgilidir; çocuğun davranışlarını ilgi ve anlayışla izler; onun iradesine ve sağlıklı uyumuna değer verir. Yaşına göre kendisi ile ilgili bazı kararlar almaya teşvik eder. Ebeveyn tutumları içinde en ideal olanıdır. Bu tutumun iki temel ögesi vardır. Sevgi ve disiplin... Bu tutum, temel gereksinimleri en uygun biçimde karşılayan, kişide kendi kendisini doyurabilme yetisi geliştiren, iki temel öğeyi en sağlıklı biçimde ve oranda içinde bulunduran tutumdur. Bu tutumdaki anne babalar, önemli konularda alınan kararların nedenlerini çocuklarıyla tartışır; onların görüşlerine değer verir; dil alışverişine olanak sağlar; hemen her konuda çocuğa iyi bir rehber olmaya çalışır. Demokratik bir tutum benimseyen bir aile içinde yetişen çocuklar, rahat, bağımsız, kendini ifade edebilen, temel güven duyguları gelişmiş, fikirlerini söyleyebilen, girişimci, sorumluluk alabilen, kendisine ve çevresine karşı saygılı, kendilerini geliştirebilen bireyler olarak yetişirler. Kişilik yapısı olarak da, genellikle aktif, dışa dönük, yaratıcı özellikler görülür. Arkadaşlık ilişkilerinde genelde sıkıntı yaşamazlar.

Otoriter aşırı baskıcı anne baba ise, çocuğuna olan sevgisini bile, çocuk istenilen şekilde davrandıkça (şartlı) gösterir. Sevgiyi bir pekiştirici olarak kullanır. Disiplin oldukça sert bir şekilde uygulanır ve çocuğun kendini ifade etmesine çok fırsat verilmez. Bu tutumu benimseyen aileler çocuklarına hâkim olduklarını düşünürler. Çocuklarına karşı baskıcı bir tutum içindedirler. Çocuktan kendilerine itaat etmelerini beklerler. Aile içinde korku hâkimdir. Ailede yüksek baskı ve katı disiplin olduğunda çocuklarda kendini kabul etme zorlaşır. Çocuklarda uyumsuzluk görülür. Çocuklar evde anne babalarından gördükleri olumsuz tutumları okulda arkadaşlarına uygulamaya çalışırlar. Devamlı eleştirilen çocuklarda saldırgan davranışlar ortaya çıkabilir. Bu tutum ile yetişen çocuklar, saldırganlık ve karşı

çıkma gibi yollarla kendilerini kabul ettirmek isterler ve kendi iç dünyalarını açmakta zorlanırlar.

Aşırı koruyucu anne baba tutumu benimseyen ebeveyn sürekli çocuğa müdahale eder. Bu tutumda çocuğa sevgiyle beraber aşırı koruyucu ve aşırı verici davranışlar sunulmaktadır. Çocuğa bir bebek gibi davranılır. Çocuk anne- baba tarafından "sen yapamazsın, daha küçüksün" gibi engellemelerle karşılaşır. Çocuğun kendini tanıması ve yapabileceklerini fark etmesini engelleyen bir anne baba tutumudur. Bu tutumla yetiştirilen çocuklarda, bağımlı kişilik, başkalarının sorumluluklarını yüklenme, genellikle kurallara bağlı bir kişilik vardır. Dış denetim çok fazladır. Kendi başına karar vermede güçlük yaşarlar. Aşırı korumacı bir tutum içinde olan anne babalar çocukların bireyselleşme çabalarını engelleme yolunu seçmektedirler. Bu engellemeler, çocuğun dış dünyadaki karşılabileceği sorunları abartılı olarak anlatmakla başlar. Ebeveynden gelen bu çabalar, gencin bağımsızlığını ve birey olabilmesini engeller. Anne babanın aşırı koruması, çocuğa gerekenden fazla kontrol ve özen göstermesi sonucu, çocuk, diğer kimselere bağımlı, özgüveni olmayan bir birey olarak yetişir (Kuzgun,1972; Yavuzer, 1994).

Anne baba ilgileri ve öğretmen davranışları ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiyi konu alan literatürde bazı araştırmalar mevcuttur; Diaz (1989) tarafından yapılan bir araştırma, akademik başarısı düşük ve sınıfta kalma riski taşıyan öğrencileri, diğer öğrencilerden ayıran en temel farklılığın, anne- bana desteği ve ilgisinden yoksunluk olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle anne babanın çocuğa yönelik tutumları, tutarsızlıkları ve geçimsizlikleri çocuğun akademik başarılarının düşmesinde önemli bir faktördür. Eastman (1988) yapmış olduğu benzer bir çalışmada da, anne-babanın destekleyici tutum ve davranışlarının çocuklarda akademik başarıları yükselttiği sonucuna varmıştır. Carlson (1999) 17 yıl süreli bir izleme çalışmasında, erken çocukluk ve erişkinlik dönemindeki aile desteği ve ilgisi ile ergenlik yıllarındaki akademik başarı, duygusal sağlık ve okula uyum arasında pozitif yönde ilişki olduğunu belirtmektedir.

Hakan'ın (2001) ilköğretim okulu öğrencilerinin başarısında aile faktörünün etkisini incelediği araştırmasında da akademik başarıları yüksek olan öğrenci velilerinin okul- öğretmen ilişkilerinin iyi olduğu, çocuklarının eğitim durumlarıyla yakından ilgilendikleri, onlar için gerekli eğitim-öğretim ortamı hazırladıkları belirlenmiştir. Diğer yandan akademik başarıları orta düzeyde olan öğrenci velilerinin ise okula ve çocuğa olan ilgileri azalmakla birlikte devam etmektedir. Akademik başarıları düşük olan öğrenci velilerinin ise çocukların eğitimiyle ilgili yeterince ilgilenmedikleri ortaya çıkmıştır.

Varlıklı ve eğitimli aile ortamında yetişen çocuklar daha rahat bir gelişme evresi geçirirken, gelir düzeyi düşük aile ortamından gelen çocuklar daha olumsuz kişilik gelişimi gösterebilirler. Anne ve babanın otoritesi altında yetişen çocuklar ailenin gelir şartlarına bağlı olarak büyürler. Gelir düzeyi yüksek çevrelerde çocukların düşüncelerine değer veriliyorsa, önemseniyorsa çocuk büyükler gibi düşünmeye başlar, geleneksel davranışlardan kurtularak özgür düşünmeyi öğrenir.

Yine Aslan-Akan'ın (1994) araştırmasında üst ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki aileler çocuklarına daha iyi yaşam koşullarını sağlamada, çocuklarıyla iletişimde, disiplin tekniklerini uygulamada, okuldaki etkinliklere katılımında, öğretmenleriyle iletişimde alt sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerden daha başarılı oldukları görülmektedir. Üst ve orta sosyo-ekonomik koşullara sahip ailelerin çocukları alt sosyo-ekonomik koşullara sahip ailelerin çocuklarına göre okulda çoğunlukla başarılı oldukları görülmüştür.

Gelir düzeyi ile akademik başarı arasında başka araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Kocaman, 2008; Dinçer & Kolaşın, 2009; Polat, 2009; Şeker, 2009). Yine araştırmalarda ailelerin ekonomik gelirleriyle öğrencilerin okula devam durumları arasında önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Özbaş'ın (2010) araştırmasına göre, ailenin çocuğun okul ihtiyaçlarını karşılayamaması, ekonomik gerekçelerle çocuğun işgücüne ihtiyaç duyması öğrencilerin devamsızlığına neden olmaktadır.

Yukarıdaki çalışmalardan da görüldüğü gibi ailenin çocuğun akademik yaşantısına ilgi göstermesi, desteklemesi ve bu kapsamda yaptığı faaliyetler hakkında farkındalık düzeyinin yüksek olması, öğrencinin akademik başarısı üzerinde etkili olmaktadır. Bundan dolayı velinin öğrencinin akademik yaşantısına ne düzeyde ilgi gösterdiği ve bu gösterilen ilginin velinin; yaşına, çalışma durumuna, öğrenim durumuna ve gelirine göre değişip değişmediği, yine veli ilgisinin öğrencinin akademik başarısını ne derece yordadığı ile ilgili çalışmalar farkındalık açısından önemli görülmektedir.

Toplumsal yaşantının rahat ve huzurlu bir şekilde devam etmesi için birçok kurum oluşturulmuştur. Bu kurumlardan biri de eğitimidir. Eğitim, toplumsal kurumların tümü içinde çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü bir ülkenin kalkınması büyük oranda nitelikli bir eğitim ile gerçekleşmektedir. Bugün, Avrupa'nın yüksek kalkınmışlık düzeyine sahip olması da eğitime verdiği önemle yakından ilişkilidir. Bundan dolayı kalkınmada ele alınması gereken öncelikli konu eğitim olmalıdır.

Eğitim sisteminin amacı nitelikli ve başarılı insanlar yetiştirerek ülkenin gelişmesini ve kalkınmasını sağlamaktır. Fakat ülkemizde, eğitim sisteminden başarılı öğrenciler çıkabildiği gibi, bir hayli başarısız öğrenci de çıkabilmektedir. Bu durumda öğrencilerin başarısını etkileyen faktörlerin tespit edilmesi ve başarıyı artıracak önlemlerin alınması gerekir. Eğitimde başarıyı etkileyen birçok faktör vardır. Bu faktörleri genel olarak; eğitim sistemi, okul ve yönetici, öğretmen, ölçme aracı, sınav kaygısı, motivasyon, aile, kişilik özellikleri, ilgi ve yetenekler, zeka, arkadaşlık ilişkileri, ders çalışma alışkanlıkları ve yöntemleri olarak sıralayabiliriz. Öğrencilerin başarısını etkileyen bu faktörler üzerinde yapılacak her çalışma veya araştırma öğrencilerin başarısının artmasına olumlu katkılar sağlayacaktır.

Çocuğun eğitiminden birinci derecede sorumlu olan kurum ailedir. Ayrıca ilkokul çağındaki bir çocuk zamanının çoğunu ailesiyle birlikte geçirmektedir. Bundan dolayı ailenin gelir durumu, eğitim durumu, çocuğa sağladığı imkanlar, ailenin eğitime bakış açısı, ailece boş zamanlarda yapılan aktiviteler, ailenin okuma alışkanlıkları, ailede yaşayan kişi sayısı ve aile üyeleri arasındaki ilişkiler gibi aileyle

ilgili özellikler çocuğun gelişimini ve dolayısıyla da okul başarısını etkileyebilmektedir.

Ailenin sosyo-ekonomik durumu, çocuğunun eğitimiyle ilgili ihtiyaçlarını temin etmesi ve eğitimini takip etmesi ile aile içi ilişkiler ve anne-baba ilgisi ilkökul öğrencilerinin okul başarısını etkilemektedir, düşüncesi çalışmanın hipotezini oluşturmaktadır. Araştırmanın temel amacı Türk Eğitim Sistemi'nin güçlenmesine katkıda bulunmaktır. Ayrıca araştırma sonuçları, eğitimcilere ve ailelere öğrencilerin okul başarılarını artırmak için yapılacak çalışmalarda rehber olacaktır.

Bu çalışmada öğrencilerin okul başarısını etkileyen önemli faktörlerden biri olan, aile ele alınıp incelenmiştir. Aile, çocuğun doğumundan itibaren ilk karşılaştığı ve içinde gelişimini sürdürdüğü bir kurumdur. Dolayısıyla çocuğun kişiliği, bilgisi, becerisi, görgüsü, zekâsı ve alışkanlıkları aile içinde şekillenir.

Yukarıdaki çalışmalardan da görüldüğü gibi ailenin çocuğun akademik yaşantısına ilgi göstermesi, desteklemesi ve bu kapsamda yaptığı faaliyetler hakkında farkındalık düzeyinin yüksek olması, öğrencinin akademik başarısı üzerinde etkili olmaktadır. Bundan dolayı velinin öğrencinin akademik yaşantısına ne düzeyde ilgi gösterdiği ve bu gösterilen ilginin velinin; yaşına, çalışma durumuna, öğrenim durumuna ve gelirine göre değişip değişmediği, yine veli ilgisinin öğrencinin akademik başarısını ne derece yordadığı ile ilgili çalışmalar farkındalık açısından önemli görülmektedir.

Aşağıda; ilkökullarda anne baba ilgisinin çocukların okul başarısını ne yönde etkilediği ile ilgili ayrıntılı açıklamalar konu başlıklarıyla verilmiştir.

1. Eğitim, Okul Başarısı Ve Aile

1.1.Eğitim Tanımları

Eğitim, bilim dallarına göre değişik şekillerde tanımlanmaktadır. Konuyla yakından ilişkili olması bakımından, eğitimi öncelikle pedagojik olarak tanımlayalım. Eğitim pedagojik olarak şu şekillerde tanımlanmaktadır:

Ertürk; “ Eğitim, biyolojik, kültürel ve sosyal bir varlık olarak bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. ” demektedir (Ertürk, 1972). Ertürk’ün tanımından eğitimin, bireylerin davranışlarında değişiklik meydana getirerek yeni davranışlar edindirmeyi amaçladığını söyleyebiliriz. Ertürk, bu davranış değişikliklerinin ise bireylerin kendi yaşantıları yoluyla gerçekleştirildiğini ifade etmektedir.

Erden ise “ Eğitim, bireyin doğumundan ölümüne kadar çeşitli bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir süreçtir. ” demektedir. Erden eğitime getirmiş olduğu bu tanımda; eğitimin bireylere bilgi, beceri ve tutum kazandırma işi olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca tanımdan, eğitimin insanın ömrü boyunca devam eden uzun bir süreç olduğunu anlıyoruz (Erden, 1998).

Tezcan da “ Eğitim, bireylerin toplumsal yeteneğinin ,en elverişli düzeyde, kişisel gelişmesinin elde edilmesi için seçilmiş ve deneyimli bir çevreyi içine alan toplumsal bir süreçtir.” demektedir. Bu tanımdan eğitimin, bireylerin toplumsal yeteneğini ve kişisel gelişimini ilerletmesini amaçladığını anlıyoruz. Tanımdaki diğer önemli ifade ise eğitimin toplumsal bir süreç olduğundan bahsedilmesidir (Tezcan, 1981).

Aslan “Eğitim, toplumsal bir süreçtir. Eğitimin temel işlevi toplumsal yaşamın ürünü olan kültürü yeni kuşaklara aktarmaktır. ” demektedir. Aslan’ın eğitimle ilgili bu açıklamasından eğitimin toplumsal bir süreç olduğunu anlıyoruz.

Açıklamadaki diğer önemli bir ifade ise eğitimin amacının içinde yaşanan toplumun kültürünü yeni kuşaklara öğretme amacı gütmesidir (Aslan, 2001).

“Davranışçı psikolojiye göre eğitim, kişide öğrenme yaşantıları yoluyla istendik davranış değişiklikleri oluşturma sürecidir. Yapılandırmacı yaklaşıma göre ise eğitim, yaşantılar yoluyla, deneyimleyerek, gözlemleyerek, deneme-yanılma yoluyla kendi bilişsel şemalarını yapılandırma sürecidir.” Görüldüğü gibi eğitime değişik bilim dalları tarafından getirilen tanımlamalardaki ortak ifade davranış değişimidir. Yani eğitimin temel amacı bireylere yeni bilgi, beceri, tutum ve davranışlar öğretmektir. Ayrıca eğitime sosyolojik olarak getirilen tanımlamalardaki ortak ifade ise eğitimin toplumsal bir süreç olduğundan bahsedilmesidir.

1.2.Eğitimin Önemi ve Toplumsal Kalkınmadaki Yeri

Toplumlar yüksek bir refah seviyesine sahip olmak, daha rahat ve huzurlu yaşamak için birçok kurum oluşturmıştır. Bu toplumsal kurumlardan birisi ve en önemlisi de eğitimidir. Her ülkenin kendine özgü bir eğitim sistemi vardır ve eğitim sisteminin hedefleri, eğitim programları aracılığıyla gerçekleştirilmeye çalışılır.

Bütün dünya ülkelerinde eğitim programları toplumun amaçladığı insan modelini yetiştirmek üzere bir araç olarak kullanılır. Bu nedenle eğitim programlarının hazırlanmasından uygulanmasına kadar her adımın dikkatlice atılması gereklidir (Türkmen, 1996). Çünkü eğitim sisteminin çıktısı, yani ürünü insandır. Bir ülkenin gelişmesi ve kalkınması bakımından nitelikli insanlar yetiştirilebilmesi son derece önemlidir.

Gerçekten de bir ülkeyi ancak bilgili, faziletli ve çalışkan insanlar kalkındırabilir. Kalkınma için gerekli olan örgütlenmeyi, teknolojiyi ve fabrikayı yapacak olan eğitilmiş insandır. Nesillerine verilmesi gereken eğitimi esirgeyen milletler, başka milletlerin psikolojik savaşı karşısında mahvolmaya mahkûmdur. Bundan dolayı, ülke kalkınmasında ele alınması gereken öncelikli konu eğitim ve eğitimin sorunları olmalıdır (Başak, 1998).

1.3.Eğitim Kurumlarının Sınıflandırılması ve İlkokul

Eğitim kurumları örgün ve yaygın olmak üzere ikiye ayrılır. Ülkemizdeki örgün eğitim kurumları, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda sınıflandırılmıştır. Kanunun 18. maddesinde şöyle denilmektedir: “Örgün eğitim; okulöncesi eğitimi, ilkokul, ortaokul, lise ve yükseköğretim kurumlarını kapsar.” İlgili kanun maddesinde sıralanan bu kurumlardan ilkokul kurumları tezin çalışma alanını oluşturmaktadır. Bundan dolayı ilköğretim kurumunu tanımlamak yerinde olacaktır. İlköğretim, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda şöyle tanımlanmıştır:

İlköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir. İlköğretim, ilköğrenim kurumlarında verilir; öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için mecburi, Devlet okullarında parasızdır. Mecburi ilköğretim çağı, 6-14 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın Eylül ayı sonunda başlar, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın, öğretim yılı sonunda biter. (Kasatura 1991).

İlköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokul olarak bağımsız okullar hâlinde kurulması esastır. Ancak imkân ve şartlara göre ortaokullar, ilkokullarla veya liselerle birlikte de kurulabilir.

İlköğretimdeki bu 8 yıllık eğitim süresi de kendi içinde sınıflandırılmıştır. İlkokul 1, 2, 3, 4. sınıflar, ortaokullar 5, 6, 7 ve 8. sınıflar olarak adlandırılmıştır.

İlköğretimden ortaöğretime geçiş 8.sınıfın sonunda yapılan TEOG sınavı ile yapılmaktadır. Öğrencinin geleceğiyle ilgili önemli bir sınava ilköğretimin II. kademesinde girmesi II. kademeyi daha da önemli bir hale getirmiştir (<http://mevzuat.meb.gov.tr>, 10.04.2015).

1.4.Okul Başarısı

Okul başarısını tanımlamadan önce başarıyla ilgili tanımlamalara bir göz atalım.

Kasatura başarıyı, “ İnsanın kazanmak istediği konuda sistemli bir çaba harcaması ve belirli kişilik özelliklerini kendinde toplayabilmesidir.” şeklinde tanımlamaktadır. Kasatura’nın başarı tanımındaki ana ifade çaba harcamadır. Kasatura, bir insanın başarı kazanabilmesi için kişisel çaba göstermesi gerektiğini söylemektedir. Oktay başarıyı; “Bireyin gelişme durumuna göre farklı hedeflere ulaşabilmesidir.” şeklinde tanımlamaktadır (Kasatura 1991).

Şimdi de başarı kavramından hareketle okul başarısını açıklayalım. “Başarı, okul ortamında belirli bir ders ya da akademik programlardan bireyin ne derece yararlandığının bir ölçüsü ya da göstergesidir. Okul başarısı ise öğrencinin bir akademik programdaki derslerden aldığı notların ya da puanlarının ortalaması olarak tanımlanabilir.”(Yavuzer, 1998).

Okul başarısı öğrencinin bulunduğu okul, sınıf ve derse göre belirlenmiş sonuçlara ulaşmada göstermiş olduğu ilerlemedir. Yaygın ve klasik anlamda okul başarısı söyleminden öğrencinin zayıf dersinin olup olmaması ya da derslerden aldığı not veya puanların yüksekliği anlaşılmaktadır. Okul başarısıyla birlikte okul başarısızlığını tanımlamakta konunun iyi anlaşılması bakımından faydalı olacaktır. “Okul başarısızlığı; öğrencinin gerçek yeteneğiyle okuldaki başarısı arasında görülen farklılık olarak tanımlanabilir.”

Öğrencilerin başarısı; sınavlar, varsa proje ve öğrencilerin performanslarını belirlemeye yönelik çalışmalardan alınan puanlara göre tespit edilir.

Yani MEB öğrencilerin okul başarısını derslerden aldıkları puanlara göre tespit etmektedir. Yine aynı yönetmeliğin 33. maddesinde başarıyı ve başarısızlığı ifade eden notlar şu şekildedir:

PUAN	NOT	DERECE
85-100	5	Pekiyi
70-84	4	İyi
55-69	3	Orta
45-54	2	Geçer
0-44	1	Başarsız

“Beşlik not sisteminde başarı dört, başarısızlık bir notla değerlendirilir.” Öğrencileri yönetmelikte belirtilen bu notları alma durumlarına göre başarılı grup ve başarısız grup olmak üzere 2 gruba ayırabiliriz.

İlkokul 1, 2 ve 3. sınıflarda ise öğrencilerin başarıları, gelişim düzeyleri dikkate alınarak öğretmen rehberliğinde gerçekleştirilen ders etkinliklerine katılımlarıyla öğretim programlarında belirtilen ölçme ve değerlendirme ilkelerine göre tespit edileceği yönünde değişiklikler yapılmıştır. 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılının ilk yarısından itibaren karnede başarı puanı yerine “çok iyi”, “iyi” ve “geliştirilmeli” şeklinde gösterilmeye başlanmıştır. Bu sebeple araştırma kapsamında öğrencilerin anne baba bilgilerinin başarıyla ilişkileri incelenirken 4. sınıflar ayrı 1, 2 ve 3. sınıflar ayrı değerlendirilmiştir.

1.4.1.Başarılı Grup

Bir döneme ait tüm derslerinin ağırlıklı puan ortalaması 4. sınıflar için 45 ile 100 arası olan öğrenciler başarılı grubu oluşturur. Başarılı grupta yer alan öğrencilerin yakaladıkları puan ortalamaları not olarak 2, 3, 4 ve 5’e tekabül etmektedir. Başarılı grubu da kendi içinde iki gruba ayırabiliriz. Bir döneme ait tüm derslerinin ağırlıklı puan ortalaması 70 ile 100 arası olan öğrencileri üst başarı grubu (ü.b.g.), ağırlıklı puan ortalaması 45 ile 69 arası olan öğrencileri de orta başarı grubu (o.b.g.) şeklinde adlandırabiliriz.

1. 2. ve 3. sınıflarda da “çok iyi” ve “iyi” değerlendirme almış öğrenciler başarılı grubu oluşturmaktadır. Başarılı grupta yer aldığını düşündüğümüz bu öğrencileri de yine üst başarı grubu ve orta başarı grubu olarak adlandıırırsak; üst başarı grubunda o derse ait not ibaresinde “çok iyi” yazan çocuklar yer alır. Orta başarı grubuna da “iyi” yazan öğrencileri dâhil edebiliriz.

1.4.2.Başarısız Grup

Yine 4. sınıflarda bir döneme ait derslerin en az birinden 0 ile 44 arası bir puan ortalamasını tutturamayan öğrenciler başarısız grubu oluşturur. Yani bu grupta bulunan öğrenciler en az bir dersten veya daha fazla dersten not olarak 1 almıştır. Daha anlaşılabilir bir ifadeyle söyleyecek olursak bu gruptaki bir öğrencinin bir dönem sonunda en az 1 zayıf dersi vardır. Bu gruptaki öğrencileri aynı zamanda alt başarı grubu (a.b.g.) şeklinde de adlandırabiliriz.

1. 2. ve 3. sınıflarda da herhangi bir dersten ya da birden fazla dersten “geliştirilmeli” ifadesiyle geçmiş olan öğrenciler için de başarısız grubu oluşturdukları söylenebilir.

1.5. Öğrencilerin Okul Başarısını Etkileyen Faktörler

Okul hayatı ya da eğitim dendiğinde ilk akla gelen başarı kavramı olmaktadır. Gerek eğitim sistemi gerekse aileler çocuklarından iyi bir başarı beklemektedirler. Fakat eğitim sisteminden başarılı öğrenciler çıkabildiği gibi bir hayli başarısız öğrenci de çıkmaktadır. Bu durumda kendimize soracağımız soru: “Öğrencilerin okul başarısını etkileyen faktörler nelerdir? ” olacaktır.

Yıldırım “okul başarısı zekâ, yetenek, kişilik ve ailesel nitelikler, mezun olunan veya okunmakta olan okulun özellikleri, çalışma alışkanlıkları, özsaygı ve sınav kaygısı ile ilişkilidir ” demektedir. Yapılan araştırmada okul başarısını etkileyen bu faktörlerden başka faktörler de tespit edilmiştir. Bu faktörleri eğitim sistemi, öğretmen, ölçme aracı ve motivasyon faktörü şeklinde sıralayabiliriz. Şimdi

eğitim sistemi faktöründen başlayarak okul başarısını etkileyen faktörleri açıklamaya çalışalım (Yıldırım, 2006).

1.5.1.Eğitim Sistemi

Eğitim sisteminin hedefleri öğrencide gözlemeye karar verilen istendik davranışlardır. Yani eğitim sistemi bireylere hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik davranışları kazandırmak ister ve bunu da öğretim programları vasıtasıyla gerçekleştirmeye çalışır (Yıldırım, 2006).

“Öğretim programı bir derste öğrencilerin ulaşacağı hedefleri, hedeflerin kapsadığı davranışları, davranışları kazandırmak üzere düzenlenecek eğitim durumlarını ve davranışların ne derecede kazandırıldığını ortaya koyabilecek sınav durumlarını kapsayan, gelişmeye açık ve çok yönlü etkileşim içinde olan öğeler bütünüdür.” Eğer bir öğretim programı öğrencilere istendik davranışları yeterli derecede kazandırabiliyorsa sistemde sorun yok demektir (Sönmez, 1994). Ama kazandırılmak istenen davranışlar istenilen derecede değil ise programın tekrar gözden geçirilmesi gerekir.

1.5.2.Okul ve Yönetici

Bilindiği gibi okul, eğitim ve öğretim hizmetlerinin gerçekleştirildiği yerdir. Daha açık bir ifadeyle okulu, belirli bir insan grubuna, belirli bir sürede ve belirli bir ortamda, planlı ve programlı eğitim-öğretim hizmeti sunan bir örgüttür şeklinde tanımlayabiliriz (Senemoğlu, 2005). Okulun araç-gereç, bina vb. fiziki donanımı, okulun ortamı ve okulun bulunduğu çevre öğrencilerin başarılarını etkilemektedir. Okulun öğrenci başarısını etkilemesi aynı zamanda okulun yönetilmesiyle de yakından ilgilidir. Bilindiği gibi her okulda bir yönetim bulunmaktadır(Hacıoğlu, 1997).

Okul yönetiminin görevi, okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanarak, okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Yani

okuldaki öğrencilerin başarılarını artırmak için okulun mevcut imkânlarının iyi kullanılması gerekir. Bütün bunları yapacak olan da okul yönetimi ve yönetimin başında bulunan kişidir (Şişman, 1999).

1.5.3.Öğretmen

Öğrencilerin okul başarısını etkileyen önemli faktörlerden biri de öğretmendir. “Eğitim sürecinde öğretmen, diğer öğelere anlam kazandıran ve eğitimin gerçekleşmesinde büyük etkisi olan öğedir.” Öğretim programlarında yer alan davranışları öğrencilere kazandıran kişi öğretmendir (Bursalıoğlu, 1982).

Bundan dolayı öğretmen-öğrenci ilişkisinin niteliği, akademik başarıyı ve öğrenci davranışını etkilemektedir. Öğretmen-öğrenci ilişkisinin niteliğini ise öğretmenin sahip olduğu kişilik özellikleri, sosyo-ekonomik durumu, mesleki bilgisi, genel kültür bilgisi, özel alan bilgisi gibi öğretmene ait özellikler belirlemektedir (Celep, 2000). Öğretmene ait bu özelliklerin niteliği ne kadar yüksek olursa öğrenci başarısı da o derecede yüksek olacaktır.

1.5.4.Ölçme Aracı

Öğrencilerin okul başarısını etkileyen önemli faktörlerden biri de ölçme aracıdır. “Ölçme, varlık veya olayların belli bir , nitel veya nicel , özelliğe sahip oluş derecelerini belirleme işlemidir.” Ölçme ile öğrencilerin programda yer alan davranışları kazanıp kazanmadığı kazanmış ise ne derecede kazandığı tespit edilmeye çalışılır. Sonra da alınan puanlar değerlendirmeye tabi tutulur (Yeşilyaprak, 2001).

“Eğitim sürecini doğru ölçmeler yapıp izlemek gerekir. Çünkü doğru ölçülemeyen hiçbir şey, doğru değerlendirilemez.” Yani bir derste öğrenci başarısını tespit etmek için kullanılacak ölçme aracının (sözlü sınav, uzun cevaplı yazılı sınav, kısa cevaplı yazılı sınav, doğru/yanlış testleri ve seçmeli test) doğru seçilmesi gerekir. Yanlış bir ölçme aracının seçilmesi öğrencinin başarısını etkilemektedir.

1.5.5.Sınav Kaygısı

Sınav kaygısı da öğrencilerin okul başarısını etkileyen faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. “Sınav kaygısı, sınav öncesinde başlayan çeşitli fiziksel, psikolojik değişimlerle ortaya çıkan bireyin sınav esnasında performansını olumsuz yönde etkileyen yoğun kaygıdır.” (<http://mebk12.meb.gov.tr/meb/sınav-kaygisi.html>, 21.04.2015).

Normal düzeyde duyulan kaygı kişinin motivasyonunu artırarak başarılı olmasına yardımcı olur. Fakat normalin üstündeki kaygı öğrencide şiddetli bir huzursuzluk meydana getirir. Öğrencinin dikkatini toplamasını güçleştirir. Öğrenci öğrenmiş olduğu bilgilerin karmakarışık olduğu duygusuna kapılır. Böylece öğrenci girmiş olduğu sınavdan başarısız bir puan alabilir. Bu durumda sınav kaygısı faktörü öğrencinin başarısızlığının bir sebebi olabilir.

1.5.6.Motivasyon

Öğrencilerin okul başarısını etkileyen önemli bir faktör de güdülenmedir. “Güdülenme; çalışılacak konuya, yapılacak etkinliğe ilişkin ilgi, istek duymak ve çaba harcamaya hazır olmak demektir.” Öğrencinin başarılı olabilmesi için okula ve derslere karşı motivasyonunun yüksek olması gerekir.

“Güdülenme, okuldaki öğrenci davranışlarının yönünü, şiddetini ve kararlılığını belirleyen en önemli güç kaynaklarından biridir.” Okuluna ve derslerine iyi motive olmuş bir öğrencinin öğrenmesi kolaylaşacaktır. Yani motivasyon öğrenme için gerekli ön koşullardan biridir. Yeterince güdülenmemiş bir öğrenci öğrenmeye hazır hale gelmemiştir. Bundan dolayı yeterince güdülenmemiş bir öğrencinin başarıları düşmektedir (<http://mebk12.meb.gov.tr/meb/sınıf-yönetimi.html>, 21.04.2015).

1.5.7.Aile

Öğrencilerin okul başarısını etkileyen önemli faktörlerden biri de ailedir. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, ailenin eğitimle ilgili yaklaşımı, aile içi ilişkiler ve anne-baba ilgisi öğrencilerin okul başarılarını etkilemektedir (Fidan, 1996). Ailenin, öğrenci başarısı üzerindeki etkisi, aile ve okul başarısı konusunda detaylı olarak anlatılacaktır.

1.5.8. Öğrencilerin Kişilik Özellikleri, İlgi ve Yetenekleri, Zekâsı ve Arkadaşlık İlişkiler

Öğrencilerin neşeli, kötümser, girişken, öfkeli, hırçın, sosyal, sıkılgan, mantıklı ve iyimser olma gibi benzeri kişilik özellikleri başarılarını etkilemektedir. Öğrenciler kişilik özellikleri gereği ilgi duydukları etkinliklere yönelmekte ve yetenekli oldukları alanlarda da başarılı olmaktadır. Öğrenciye ait diğer bir özellik de zekâsıdır. Bacanlı zekâyı; “Yeni durumlara uyum yapabilme gücü” şeklinde tanımlamaktadır (Bacanlı, 2005). Fakat zekâ öğrencinin başarısını artırmada tek başına etkili bir özellik değildir. Ulusoy, “...zeka sadece bireysel öğrenme hızını etkiler.... ” demektedir. (Ulusoy, 2006).

Ayrıca öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri de okul başarılarını etkilemektedir. Öğrencinin arkadaşlarının kişiliği, bilgisi, görgüsü ve davranışları öğrenciyi etkileyeceği için doğal olarak okul başarısını da etkileyecektir.

1.5.9. Ders Çalışma Alışkanlıkları ve Yöntemleri

Öğrencilerin planlı ve programlı çalışması, zamanını iyi kullanması ve planlaması, çalışma ortamını düzenlemesi, verimli okuması, not tutması, özet çıkarması, konuları tekrar etmesi, derse hazırlıklı gelmesi ve dersi etkili dinlemesi gibi ders çalışma alışkanlık ve yöntemleri okul başarılarını etkilemektedir.

2. Okul Başarısı Ve Aile Faktörü

Daha önce de değinildiği gibi öğrencilerin okul başarılarını etkileyen birçok faktör vardır. Bu araştırmada okul başarısını etkileyen bu faktörlerden aile ele alınmıştır. Ailenin sosyo-ekonomik durumu, ailenin çocuğun eğitimiyle ilgili ihtiyaçlarını temini ve eğitimini yakından takibi ile aile içi ilişkiler ve anne-baba ilgileri çocuğun okul başarısını etkilemektedir, düşüncesi çalışmanın hipotezini oluşturmaktadır.

Ailenin, öğrencilerin okul başarısını nasıl etkilediğini açıklamadan önce çalışma alanı olan ilköğretim öğrencilerinin gelişim özellikleri hakkında bilgi vermek faydalı olacaktır. Çünkü ailelerin çocuğa gösterdiği ilgi ve çocukla olan ilişkilerinde çocuğun gelişim özelliklerini bilmesi çocuğun okul başarısını etkileyecektir. Şimdi ilköğretim öğrencilerinin gelişim özelliklerinden başlayarak ailelerin öğrencilerin okul başarısı üzerindeki etkisini açıklamaya çalışalım.

2.1. İlköğretim Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri

Öğrenme-öğretme sürecini etkileyen öğrencinin gelişim alanları,

- 1) fiziksel,
- 2) sosyal,
- 3) benlik kavramı,
- 4) bilişsel ve
- 5) kariyer gelişim alanı olarak beş grupta toplanmaktadır.

Sosyo-ekonomik değişkenler ise, çocuğun yaşamını geçirdiği yerdeki eğitim düzeyi, sağlık hizmetleri, demografik, politik, yasal, teknolojik ve eğitim seviyesidir.

Öğrenmede birey;

- Gestalt teorisinin temel taşı olan bir ilkeye göre, “Bütün parçaların toplamından farklıdır.” Birey bir bütündür ve bir bütün olarak ele alınmalıdır.

- Bireyin bir bütün olması dengeli beslenme ile örneklendirilebilir.
- Tek yönlü beslenme gelişim açısından nasıl istenilen bir durum değilse, gelişimi de bir yönlü olarak ele alıp incelemek doğru değildir.

Birey, fiziksel, sosyal, bilişsel, benlik ve kariyer gelişim alanları ile birlikte düşünülmelidir.

Fiziksel gelişim alanı;

- Fiziksel gelişim genel olarak bedensel gelişimi ifade eder.
- Çocuğun fiziksel gelişimi başarılı bir öğretimi önemli ölçüde etkiler.
- Çünkü, fiziksel olgunlaşma ile öğrenme biriyle ilişkilidir.
- Bu durum özellikle ilköğretimde belirginleşir. Fiziksel gelişimi yavaş olan çocuklar, yavaş gelişimin sonucu olarak çeşitli zorluklar yaşayabilir.

2.2. Aile ve Okul Başarısı

Klasik anlamda aile; anne, baba ve çocuklardan oluşan en küçük toplumsal birim şeklinde tanımlanmaktadır. Aile, çocuğun doğumundan itibaren ilk karşılaştığı ve gelişimini sürdürdüğü kurumdur. İlkokul çağındaki bir öğrenci günün büyük bir kısmını ailesiyle geçirmektedir (Alıcıgüzel, 1999). Günün büyük bir kısmını ailesiyle geçirmesi öğrencinin bedensel, zihinsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimini etkilemektedir. Dolayısıyla çocuğun aile içindeki gelişim düzeyi okul başarısını da etkilemektedir.

“Çocuğun eğitiminden birinci derecede sorumlu olan kurum ailedir. Okul ve diğer kurumların bu konudaki işlevi aileden sonra gelir ve aileyi destekleyici, tamamlayıcı niteliktedir.” Öz konuyla ilgili olarak; “Çocuğun okuldaki davranış ve başarısı büyük ölçüde aile ocağındaki durum ve yaşayışına bağlıdır.” demektedir. Öz’ün konuyla ilgili bu ifadesi ailenin öğrencilerin başarısını nasıl etkilediği ve öğrenci başarısında nasıl bir role sahip olduğu konusunda bize önemli bir mesaj vermektedir(Öz,2001).

Neill ise aileyle ilgili olarak; “Hiçbir zaman sorunlu çocuk yoktur, yalnızca sorunlu anne babalar vardır.” demektedir. Yine Neill’in da konuyla ilgili bu düşüncesi çocuğun eğitiminde ve okul başarısında ailenin ne kadar etkili olabildiğini çok güzel ifade etmektedir. Aileyi içinde yasayan kişi sayısı bakımından çekirdek aile ve geniş aile olmak üzere 2’ye ayırabiliriz: (Neill, 1990).

2.2.1. Geniş Aile

Anne, baba, kızlar, damatlar, oğullar, gelinler ve torunların aynı çatı altında yaşadığı ailelere geniş aile denmektedir. Geniş aile içinde yaşayan kişi sayısı, çekirdek aileye göre fazladır. Bu aile türü özellikle kırsal kesimde yaygındır. Geniş aileye kentlerde ve kentlerin özellikle gecekondu bölgelerinde de rastlanmaktadır.

Bu tip ailelerde fert sayısının fazla olması, çocuğun yaşadığı mekânı rahatça kullanabilmesini olumsuz yönde etkileyebilir (Neill, 1990). Dar mekânlarda kalan aileler için öğrencinin ödev yapma sıkıntısının oluşması, ders çalışamaması gibi etkenler de öğrenciyi olumsuz etkiler. Ayrıca evde ses, gürültü vb. durumların fazla olması da muhtemeldir. Bu sebeplerden dolayı geniş ailenin, çocuğun okul başarısını olumsuz olarak etkileme ihtimalinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Ayrıca bu tip aileler genel olarak düşük sosyo-ekonomik seviyeye sahiptir. Bundan dolayı çocuklarının eğitimlerine (kurs, etüt, dersane vb.) ayıracakları maddi imkânlar da kısıtlı olacaktır. Bu sebeplerden dolayı geniş ailede yaşayan bir öğrencinin çekirdek ailede yaşayan bir öğrenciye göre başarı elde etme şansının düşük olduğunu söyleyebiliriz (Akcan,2001).

2.2.2. Çekirdek Aile

Aynı evde oturan anne ve baba ile varsa onların evlenmemiş çocuklarından meydana gelen aileye çekirdek aile denir.

“Çekirdek aile, birbirini özgürce seçen eşlerce, ana-baba ailelerinden bağımsız bir yerde kurulmakta ve geniş bir akrabalık görüntüsünden ziyade akrabalık

örgüsünden arındırılmış bir karakter taşımaktadır. Çekirdek ailede eşler, başkalarının karışması-buyurması olmadan ilişkilerini düzenleyebilirler. Karı koca arasına girmeler, sürtüşmeler cephe almalar en aza indirilmiştir. Çekirdek ailede yuva havası vardır. Sevgi gösterisi ve içten davranmak için en uygun ortamdır. Aileyi ilgilendiren konularda danışarak görüşerek, büyükler ne der diye çekinmeden ortak karar alabilirler. Gezip eğlenebilirler, çocuklarıyla kaynaşabilirler, eve konuk çağırıp ev gezmelerine gidebilirler. Daha önemlisi, çocuklarını diledikleri gibi yetiştirebilirler.”

Çekirdek aile içinde yaşayan kişi sayısı geniş aileye göre daha azdır. Çekirdek aile içinde yaşayan bir çocuk, geniş ailede yaşayan bir çocuğa göre daha şanslı görünmektedir (Hakan, 2001). Çünkü ailede yaşayan kişi sayısı az olduğu için çocuk rahat ve sessiz bir ortamda ders çalışma imkânı bulabilmektedir. Ayrıca bu tip ailede fert sayısı az olduğu için, maddi imkânlar çocuk için yeterli düzeyde kullanılabilir. Bundan dolayı çekirdek aile öğrencilerin okul başarısını olumlu yönde etkilemektedir.

2.3. Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumu ve Okul Başarısı

Ailenin sosyo-ekonomik durumu öğrencilerin okul başarısını etkileyen aileye ait önemli özelliklerden biridir. “Ailenin sosyo-ekonomik durumunu; ailenin gelir düzeyi, anne babanın öğrenim ve meslek durumları, oturdukları evin bulunduğu yer, içinde kaç kişinin yaşadığı gibi değişkenler belirlemektedir.”

“Hemen hemen her toplumda bir dereceye kadar eşdeğer kabul edilen gruplar vardır. Bu grupların üyeleri mesleki statü, beslenme, barınma, giyim, dil, değer yargıları, sosyal davranış ve toplumsal ilişkilerde benzerlik sergilerler. Bu şekilde birbirinden farklı sayılan gruplar sosyal sınıfları oluşturur. Toplumsal ve ekonomik güce sahip olanlar üst sınıf, üst sınıfın sahip olduğu statünün bir kısmına sahip olanlar orta sınıf, toplumsal piramidin tabanını oluşturan grup ise alt sosyo-ekonomik sınıf olarak kavramlaştırılır. Sosyo-ekonomik durum (SED) adı verilen “ Hal-vakit” göstergesi çocuğun okuldaki ve hayattaki başarısında oldukça önemlidir. Yüksek

SED ile okul ve hayatta yüksek başarı, düşük SED ile okul ve hayattaki düşük başarı arasında anlamlı ilişkiler vardır.”(<http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/tbmm19007056.html>, 21.04.2015).

Şimdi anne babanın öğrenim ve meslek durumunun öğrencilerin okul başarısına etkisinden başlayarak ailenin sosyo-ekonomik durumunun okul başarısı üzerindeki etkisini açıklamaya çalışalım.

2.3.1. Anne Babanın Mesleği, Öğrenim Durumu ve Okul Başarısı

Öğrencilerin okul başarılarını etkileyen aile özelliklerinden biri de ebeveynlerin öğrenim durumu ve meslekleridir. Anne ve babanın mesleki durumu, sosyal konumu ve ekonomik durumu belirlemede bir ölçü olarak kabul edilmektedir.

Yapılan araştırmalara göre, babanın mesleği ile çocuğun okul başarısı arasında yakın ilişki olduğu tespit edilmiştir. Baba meslekleri gruplamasında, sosyal saygınlık derecesi ve gelir durumu iyi olan kişilerle yüksek eğitim görmüş, devlet ve özel sektör memurları ilk iki grup içinde ele alınmıştır; bunu orta derecede esnaf izlemiş; en düşük sosyo-ekonomik grupta olan işçiler de alt grupta kümelenmiştir(Aslan, 1994). Mesleklerin başarı veya başarısızlığına göre yapılan sınıflamada, başarılı öğrenci babalarının ilk iki grupta olduğu; başarısız öğrencilerin babalarının da sosyo-ekonomik yönden daha düşük grupta yer aldığı görülmektedir.

Anne-babanın mesleği kadar tahsil düzeyleri de öğrencilerin okul başarısını etkilemektedir. Anne babaların kültürel yoksunluk içinde olması ve çocuklarını nasıl eğitmeleri konusunda yeterince bilinçlenmemiş olmaları başarısızlıkta önemli bir nedendir. Anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin başarı düzeyi yükselmektedir (Yıldız, 1999). İyi eğitim görmüş anne ve babalar çocuklarıyla iyi ilişki kurabilmekte onların başarı güdüsünü artırabilmektedir. Anne babanın eğitim düzeyinin düşük olması; aile içi ortamı, eğitim açısından elverişsiz kılarak çocukların zihinsel gelişimini etkileyebilmektedir. Dolayısıyla zihinsel gelişimin etkilenmesi okul başarısını da etkilemektedir.

2.3.2. Ailenin Gelir Düzeyi ve Okul Başarısı

Ailenin gelir düzeyi, ailenin ortalama aylık kazancını ifade eder. Aile elde ettiği gelir ile tüm bireylerinin değişik ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu bağlamda ihtiyaç kavramını açıklamak yerinde olacaktır.

İnsanın eksikliğini hissettiği her şey ihtiyaçtır. İhtiyaçları 2 ana gruba ayılabılırız:

♦Temel İhtiyaçlar: Yeme, içme, barınma, ısınma gibi yaşayabilmek için karşılanması gereken ihtiyaçlardır.

♦Diğer İhtiyaçlar: Arkadaşlık, yakınlık, sevmek, türünden ihtiyaçlardır. Bunlar ikincil ihtiyaçlardır.

Maslow, ihtiyaçları şu şekilde kategorize etmektedir:

♦Fiziksel ihtiyaçlar

♦ Güvenlik ihtiyacı - Sosyal ihtiyaçlar - Saygınlık ihtiyacı

♦Kendini gerçekleştirme ihtiyacı.

Maslow'a göre bu ihtiyaçlar kişide sürekli bir güdülenme yaratarak onu davranışa yöneltir. Alt düzeydeki ihtiyaçlar belli bir oranda doyurulmadan kişi üst düzey ihtiyaçlara güdülenemez. Bu nedenle ilkokulda bu ihtiyaçların sürekli ve düzenli olarak karşılanması için çaba harcanmalıdır(Havighurst 1972; Thompson 1992).

Maslow'un bu düşüncesinden yola çıkacak olursak; insanın belirli bir faaliyete yönelmesi ve o faaliyette başarılı olabilmesi için öncelikle temel ihtiyaçlarının karşılanmış olması gerekir, diyebiliriz. Yani bir öğrencinin başarılı olabilmesi için yaşadığı aile, tüm bireylerinin temel ihtiyaçlarını ve diğer

ihtiyaçlarını karşılayacak gelir durumuna sahip olması gerekir. Zaten bir aile, bireylerinin temel ihtiyaçlarını karşılayamıyorsa yoksul olarak nitelendirilmektedir. (Havighurst,1972).

Ekonomik kriter okul başarısını belirlemede tek etken değildir. Çünkü aynı gelir düzeyine sahip olan fertlerin, meslekleri eğitim düzeyleri ve tüketim alışkanlıkları farklı olabilmektedir. Gelir düzeyi ailenin eğitim, sağlık v.b. imkânlardan yararlanma şeklini ve düzeyini önemli ölçüde etkiler. Bu durumda öğrencilerin başarıları ailelerinin gelir durumlarına göre farklılık gösterir. Ekonomik durumları iyi olan aile çocukları eğitimiyle ilgili ihtiyaçlarını (ders araç-gereçleri, bilgisayar ve internet kurs, etüt, harçlık vb.) rahatlıkla zahmetsizce temin edebilirler. Hiçbir şey düşünmeden, gönül ferahlığı içinde çalışmak onları daha kolay ve daha çabuk başarıya ulaştırabilir. Bazen de bol para içinde hiçbir sıkıntıya uğramadan yaşamak, çocuklarda başka duyguları besleyerek onlarda çalışma isteğini köreltebilir.

Bir öğrencinin bunlardan başka yeme, içme, arkadaşlarıyla gezme, sinemaya gitme, yaz tatillerinde tatil yapma gibi sosyal ve kültürel ihtiyaçları da olacaktır. Öğrencinin bu ihtiyaçlarının zamanında ve yeterli olarak karşılanması psikolojisini, motivasyonunu ve doğal olarak okul başarısını etkilemektedir.

Ailenin geliriyle ve aynı zamanda öğrenim durumuyla da ilgili olan bir diğer konu ise eve gazete, dergi türünden yayınlar alınması ve evde bir kitaplığın bulunması konusudur. Bir ailenin, eve dergi ve gazete türünden yayınlar alması ve bunları okuması ve çocuklarına da okuması konusunda telkinlerde bulunması öğrencinin genel kültürünü ve okul başarısını etkilemesi bakımından önemlidir. Ayrıca öğrencinin yaşadığı evde faydalanabileceği bir kitaplığın bulunması da öğrencinin okul başarısını etkilemektedir. Çünkü evde bir kitaplığın bulunması şu sebeplerden dolayı önemlidir.

♦ Öğrencinin okuma alışkanlığını geliştirmesi,

♦ Verimli olarak ders çalışması,

♦ Ödev ve araştırmalarında kaynaklara ulaşmada kolaylık sağlaması bakımından önemlidir.

Yapılan araştırmalar yoksul ailelerde yetişen çocukların okul başarısının genellikle düşük olduğunu göstermektedir. Bu bakımdan ailenin gelir düzeyi çocuğun başarısını etkileyen önemli bir etken olarak görülmektedir.

2.4. Öğrencinin Yaşadığı Evin Fiziki Durumu ve Okul Başarısı

Çalışma masası, ısı, ışık, koku, ses, renk ve mekânın genişliği gibi bir dizi etken eğitim ortamının fiziksel değişkenlerini oluşturur. Eğitim-öğretim yapılan mekânın fiziki şartları, yapılan eğitimin verimli olması bakımından önemlidir. Ders çalışılan fiziksel mekân öğrenmenin iskeletini oluşturmakta ve öğrenmeyi ilerletmeye olumlu katkılar sağlamaktadır. Eğitim ortamıyla ilgili bu şartlar istenilen düzeyde değilse verimli bir öğrenmenin gerçekleşmesi zordur. Yani bir öğrencinin yaşadığı ev, fiziki koşullar bakımından uygun şartları taşımaktadır.

Öğrencinin ders çalıştığı evin öncelikle yeterli bir ısıya sahip olması gerekir. Öğrencinin soğuk bir ortamda ders çalışması verimi düşürmektedir. Hatta böyle bir ortamda öğrencinin ders çalışamayacağını bile söyleyebiliriz. Bu düşünceden hareketle, sobayla ısınılan bir evdeki ortamla kaloriferle ısınılan bir evdeki ortam verimli çalışma bakımından aynı olmaz. Kaloriferle ısınılan bir evde ders çalışan öğrenci sobayla ısınılan bir evde çalışan öğrenciye göre daha avantajlıdır(Uludağ, 2002).

Öğrencinin ders çalıştığı yerin yeterli aydınlığa sahip olması gerekir. Ders çalışılan ortamda öğrenciyi rahatsız edecek türden bir kokunun olmaması gerekir. Diğer önemli fiziki durumlar ise öğrencinin yaşadığı evin büyüklük bakımından yeterli olması ve öğrenciyi rahatsız edecek derecede yüksek sesin olmamasıdır. Özellikle kalabalık ve geniş ailelerde ses ve gürültü fazla olduğu için öğrenciler bundan olumsuz etkilenmektedir. Bir de buna öğrencinin kendine ait bir odasının

olmamasını eklersek durum daha da kötü olmaktadır. Bir öğrencinin evinde kendine ait bir odasının olması sessiz ve sakin bir ortamda ders çalışması bakımından önemlidir. Çünkü çok gürültülü bir yerde çalışılan dersten iyi bir verim alınamaz.

Bütün bunlardan dolayı aile çocuğuna ders çalışabileceği uygun bir ortam hazırlamalıdır. Çünkü ders çalışılan fiziki ortamın yeterliliği okul başarısını etkilemektedir(Öz, 1999).

2.5. Okul-Aile İşbirliği ve Okul Başarısı

Çocuğun okul başarısında önemli olan konulardan biri de okul-aile işbirliğidir. Okul ile ailenin işbirlik derecesi öğrencilerin okul başarısını etkilemektedir. Öz, konuyla ilgili olarak “ eğitim ve öğretim okulla-ailenin işbirliğiyle gerçekleşir ” demektedir. Tabi buna çevreyi de ekleyebiliriz.

“Okullar ve aileler, çocukların psikolojik ve eğitsel gelişimini etkileyen önemli kaynaklardır ve iyi sonuçlar sadece bu iki kurumun ortak çalışmaları ile olabilir. ”Bundan dolayı bir aile çocuğunun başarılı olmasını istiyorsa, okuldaki durumunu takip etmelidir. Çocuğun okuldaki durumundan kastedilen ise okuldaki sorunları, gelişimi ve derslerdeki başarı durumudur (Başaran, 2000).

“Nitekim okul ve aile arasında olumlu bir bağ kurulduğu zaman eğitim ve öğretim istenilen düzeyde gerçekleşir. Araştırmalar okul-aile işbirliği programlarına erken yaşlarda başlanılmasının ve okul yılları boyunca sürdürülmesinin, çocukların davranışlarını ve okul başarılarını etkilediği ve olumlu yönde artırdığını göstermektedir.

Bir aile öncelikle veli toplantılarının tümüne katılmaya çalışmalıdır. Çünkü çocuğunun gelişimi ve derslerdeki başarısı konusunda en sağlıklı bilgileri alacağı yer bu toplantılardır. Aile bu toplantılara katılırsa çocuğunun durumunu sağlıklı bir şekilde öğrenecektir (Sayla,1991). Böylelikle de çocuğu hakkında öğretmeni tarafından söylenen eksiklikleri ve yanlışlıkları düzeltmeye çalışacaktır. Fakat veli

toplantılarının tamamına katılmak da yetmeyebilir. Aile veli toplantıları dışında da ara ara okula gidip çocuğunun gelişimi ve derslerdeki durumu hakkında bilgi almalıdır.

Ailenin okulla ilgili olarak üzerinde durması gereken bir diğer konu, çocuğun okuldaki problemleridir. Çocuk okulda zaman zaman arkadaşlarıyla ya da öğretmeniyle problem yaşayabilir. Ya da diğer başka sorunlar yaşayabilir. Çocuk okulda yaşadığı problemi ailesine söylediğinde ailesi bu problemi çözmelidir. Çünkü çocuğun okulda yaşadığı bir problem çözülmezse çocuk okula karşı bir soğukluk hissetmeye başlayabilir. Okula gitmek istemeyebilir. Bu da doğal olarak çocuğun okul başarısını etkileyebilir.

“Aileler, çocuklarına ev ödevlerini rahatça yapabileceği uygun ve sessiz ortamları hazırlamalı ve ödevleriyle ilgili gerekli materyalleri önceden temin etmelidir.” Ailenin, öğrenciye ders çalışırken veya ödev yaparken yardımcı olması da çocuğun okul başarısını etkilemesi bakımından önemlidir(Derelioğlu, 2004).

“Okullarda yapılan eğitimin başarılı olması ve amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencinin ailesinin ilgi ve yardımına ihtiyaç vardır. Okulda başlayan birçok eğitsel çalışmalar öğrencinin ailesinde ve okul dışındaki çevresinde tamamlanır.”

2.6. Ailenin Çocuğa Verdiği Motivasyon ve Okul Başarısı

Daha önce de açıkladığımız gibi motivasyon çalışılacak olan konuya, yapılacak bir etkinliğe ilgi, istek duymak ve çaba harcamaya hazır olmak demektir. Motivasyon öğrencinin okul başarısını etkilemesi bakımından önemli bir faktördür. Öğrencinin herhangi bir konuya veya derslere karşı motivasyonunu etkilemede aile önemli bir yere sahiptir(Ergin, 2007). Bundan dolayı aile çocuğunun okulda başarılı olabilmesi için motivasyonunu sürekli yüksek tutmaya çalışmalıdır. Özellikle başarılı olduğu alanlarda çocuklarını takdir etmelidir.

Kahyaoğlu, “ Eğer çocuk davranışlarından dolayı takdir alıyorsa, o davranışını tekrar edecektir.” demektedir. Yani takdir ve ailenin ilgisi, öğrenciyi o alana daha da motive etmektedir. Aileler, çocuklarına yaptıkları iyi işlerden ve başarılarından dolayı ara ara motive edici sözler söylemelidir. Bu sözler; “Aferin. Çok güzel bir iş başardın. Çok başarılı olacağını düşünüyorum. Çok başarılı olacağına inanıyorum. Sana güveniyorum...” şeklinde olabilir(Kahyaoğlu, 2004). Bu tür sözler, çocuğu aynı davranışı yapma veya başka başarılar da kazanma konusunda cesaretlendirmekte ve motive etmektedir. Aynı zamanda çocuğun özgüven kazanması bakımından da önemlidir.

Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır. Çocuk sürekli başarı için şartlandırılırsa başarısızlık olduğunda ciddi anlamda hayal kırıklığına uğrayabilir. Bu nedenle başarısız olduğu dönemler de olacağı için; yargılama, eleştirme ve kıyaslamaya girmeden başarısızlığı konusunda çocuğa yardımcı olunmalıdır. Ailelerin çocukları motive etmek için kullandıkları araçlardan biri de ödüdür. Aileler, çocuklarının yüksek başarı elde etmesi için onlara değişik ödüller alır veya vaat ederler.

Dökmen konuyla ilgili olarak ;“Sınıfı geçersen sana şunu alırım. ” şeklindeki haberli ödüller, bir tür rüşvet sayılabilir. Rüşvete alışan bir elemanın, rüşvet olmadığında işini aksatması gibi, ödüle alışan çocuklar da, ödül olmadığında istenen davranışları sergilemeyebilirler. Ödül karşılığında istenen davranışları sergileyen bir çocuk, ödüle doyduğunda veya ödülü kendi gayretiyle elde ettiğinde, sizi dinlemeyecek, isteneni yapmayacaktır. Çünkü ödül, bizi, yaptığımız işin doğruluğuna değil, kârlı olduğuna inandırır.” demektedir. Bundan dolayı aileler ödülü motive etme aracı olarak kullanırken dikkatli olmalıdır. Ödülün verilme sıklığını ve miktarını iyi ayarlamalıdır(Dökmen, 2004).

2.7. Ailenin Çocuğa Gösterdiği Sevgi ve Okul Başarısı

İnsanın sağlıklı bir yaşam sürmesi için fiziksel ihtiyaçları kadar duygusal ihtiyaçlarının da karşılanmış olması gerekir. İşte bu duygusal ihtiyaçlardan birisi de

sevgidir. Özkan konuyla ilgili olarak; “ İnsanları bir araya getiren ve bir arada tutan en güçlü bağ olan sevgi, en güzel şekilde ailede yaşanır. ” demektedir(Özkan, 2005).

Çocuk, gerçek anlamda ana-babasından aldığı sevgiyle beslenir. Tek başına sevgi niyeti yeterli değildir. Çocuk bunu anlar. Bu niyet onun büyük sıkıntılar çekmemesini, kendine saygı duygusuna onarılamaz zararlar gelmemesini sağlar ama, arkasından somut eylemler ve davranışlar gelmezse çocuk kendiliğinden birtakım sonuçlara varır: annem-babam beni seviyorlar ama ben onların öteki uğraşlarının önüne geçecek kadar önemli değilim gibi. Bundan dolayı aile çocuğuna sevgisini göstermesini bilmeli ve sevgiyi de göstermelidir. Aileler çocuklarına hediyeler olarak, onu gezdirerek, eğlendirerek veya değişik şekillerde sevgisini gösterebilir.

Chapman; “Çocuğun gereksinimlerini karşılamak istiyorsanız, o büyüyüp yeni ilgi alanları geliştirdikçe bu ilgi alanlarına girmelisiniz. Eğer basketbol ile ilgileniyorsa, siz de ilgilenin. Onunla basketbol oynamak için zaman ayırın. Onu basketbol maçlarına, götürün. Eğer piyanoya ilgisi varsa, belki bir piyano dersi alabilir, veya en azından o çalışırken tüm dikkatinizle çaldığı parçayı dinleyebilirsiniz. Bir çocuğa tüm ilginizi vermeniz, onun sizin için önemli olduğu, ona değer verdiğiniz ve onunla olmaktan zevk aldığınız anlamına gelir.” demektedir. Bu nedenle aileler çocuklarının sevdiği etkinliklere yönelerek ve hatta o etkinlikleri çocuklarla birlikte yaparak onlara sevgilerini gösterebilirler. Çocuk bu sayede ailesinin kendisini gerçekten sevdiğini düşünür(Chapman, 2005).

Hiçbir kurum çocuğun büyüme çağında gereksinimi olan sevgiyi, güveni, morali, sıcak aile ortamını ona aile ocağı kadar veremez. Ailelerin, çocuklarına ihtiyacı olan sevgiyi yeteri kadar verebilmesi çocuğun okul başarısı açısından önemlidir. Yapılan araştırmalar ailesinden yeteri kadar sevgi görmüş olan çocukların okul yaşantılarında başarılı olduğunu söylüyor. Ailesinden yeteri kadar sevgi görmemiş çocukların da okul yaşantılarında başarısız ve uyumsuz bir tablo çizdiği görülmektedir(Sağtürk, 2001). Ailede çocuğa verilen sevgi bir başka yönüyle de önemlidir. Ailesinden yeteri kadar sevgi görmemiş çocuklar kötü arkadaş gruplarına katılabilmekte ve suça yönelebilmektedir.

2.8. Televizyon ve Okul Başarısı

Ailenin, televizyon izleme konusundaki davranış ve yaklaşımları öğrencilerin okul başarısını etkilemesi açısından ele alınması gereken önemli bir konudur. İnsanlar, akşamları ve diğer boş zamanlarında televizyonu bir vakit geçirme aracı olarak kullanabilmektedir. Bundan dolayı televizyon günümüzde, insanların yaşamının önemli bir kısmını işgal etmektedir. Böylece televizyon, insanların yaşam tarzını, düşünce ve davranış biçimini etkileyebilmektedir.

Yavuzer; “Televizyonların çocuk ve gençler üzerindeki etkisi, toplumun diğer kesimlerine oranla çok daha fazladır.” demektedir. Televizyon, çocukların zihinsel, sosyal, dil ve duygusal gelişimini etkiler. Bu etkilemenin olumlu veya olumsuz olmasında ailenin önemli bir yeri vardır. Televizyonun en önemli olumsuz etkisi çocuğun tek yönlü bir iletişim içinde olması ve karşılıklı etkileşime fırsat vermemesidir (Yavuzer, 1996).

Bu konuda ana-babalara düşen görev çocuklara örnek olmaktır. Ana-babalar izlenebilecek programları seçerek sınırlandırabilir. Anne-babalar, zaman zaman televizyonu kapatabilmeli, müzik dinlemek ve kitap okumak gibi farklı uğraşlarda bulunarak, çocuklarına örnek olabilmelidir.

Yoksa çocuk televizyon konusunda yeteri kadar bilinçli olmadığı için gelişimine uygun olmayan programları seyredebilir. Ya da televizyona dalarak zamanının tamamını ekran başında geçirebilir. Bu durumda, ders çalışması gereken zamanı da televizyon karşısında harcamış olur. Bunlardan dolayı çocuğun okul başarısı televizyondan olumsuz yönde etkilenebilir.

2.9. Aile İçi İlişkiler, Davranışlar ve Okul Başarısı

Çocuğun okul başarısını etkileyen aile ile ilgili özelliklerden birisi de aile içindeki ilişkiler ve davranışlardır. Aile içi ilişkileri; anne-baba ilişkisi, anne-baba ve çocuk ilişkisi ve kardeşler arası ilişkiler şeklinde sınıflandırabiliriz. Çocuklar çoğu

davranışı ve bilgiyi, model alma yoluyla öğrenir ve model alma yoluyla o davranışları tekrarlayabilirler. Bu bağlamda anne-babanın birbirine olan sevgisi, birbiriyle iletişimi, davranışı ve tutumları çocuklar için önemli bir örnek veya model teşkil etmektedir(Goleman,2000).

Goleman konuyla ilgili olarak; “ Çocuklarıyla doğrudan ilişkilerinin yanı sıra, bir karı-kocanın kendi aralarında hisleriyle nasıl başettikleri ailedeki en ince duygusal alışverişleri bile gözden kaçırmayacak kadar akıllı öğrenciler olan çocuklara çok etkili dersler verir.” demektedir. Bundan dolayı bir anne-baba örneğin; kitap okuyarak öğrenciye kitap okuma konusunda model olabilir. Ya da çocuğunun yanında dişlerini fırçalayarak ona diş fırçalama alışkanlığını kazandırabilir(Özkan,2004). Ya da diğer önemli birçok davranışı bu yolla kazandırabilir. Bunun için anne-babanın kendi arasında sevgi, saygı ve anlayış içinde davranarak çocuğa bu konularda model olması, çocuğun huzur içinde yaşaması ve gelişimi açısından önemlidir.

Aile geçimsizlikleri ve boşanmalar çocukların okul başarıları üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Eğer çocuk anne-babanın çokça kavga ettiği, tartışma ve şiddet gösterdiği bir aile ortamında yaşıyorsa bundan olumsuz etkilenir. Böyle bir aile ortamı çocuğun psikolojisini bozarak okuldaki başarısını etkileyebilir. Bundan dolayı anne babanın birbiriyle olan ilişkisi çocuğun okul başarısı açısından önemlidir ve başarısını da etkilemektedir.

Ebeveynlerin birbirine şiddet göstermesinin yanı sıra, önemli bir diğer konuda çocuğa karşı şiddet gösterilmesi konusudur. Çocuk yaptığı bir hatadan veya aldığı zayıf notlardan dolayı şiddet görebilmektedir. Yapılan çalışmalar, Türk aile yapısı ve çocuk yetiştirme yöntemleri içinde fiziksel cezanın bir disiplin aracı olarak yer aldığını ve dayanın bu nedenle Türk toplumunda yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir. Özellikle geleneksel aile yapılarında sözel disiplin yöntemleri yerine fiziksel ceza yöntemlerinin yeğlendiği ve şehirlerde de fiziksel ceza yöntemlerinin yaygın bir şekilde kullanıldığı belirtilmektedir. Çocuklara yaptıkları hatalardan dolayı fiziksel şiddet uygulanması gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bunun yerine problemlerin veya hataların düzeltilmesi için yol gösterici bir yaklaşım içinde bulunulmalıdır (Cüceloğlu, 2002).

Anne-babanın birbiri arasındaki ilişkiler kadar çocuklarıyla kurdukları ilişkiler de çocuğun gelişimi ve okul başarısı açısından önemlidir. Anne-babalar, çocuklarına kendileriyle rahatça iletişim kurabilme imkânı tanımalıdır. Bu bağlamda anne-baba çocuğu olduğu gibi kabullenmeli duygularını, düşüncelerini ve sorunlarını kendileriyle rahatça paylaşmasına izin vermelidir. Mesela; aileyle veya çocuğun kendisiyle ilgili herhangi bir karar alınırken bazı aileler çocuklarına, sen küçüksün, sen anlamazsın, senin aklın ermez, sen karışma tarzından davranışlar göstermektedir. Bu türden ya da benzeri davranışlar çocukta dışlanmışlık veya kendini değersiz hissetme gibi duygular taşımaya neden olabilir.

Ailenin çocuklarıyla kurduğu ilişkide ele alınması gereken önemli bir husus da kardeşler arası ayrımdır. Ailenin bir çocuğuna maddi anlamda bir şey alıp diğer çocuğuna almaması, birine iyi davranıp diğerine kötü davranması vb. davranışlar da çocukta kendini değersiz hissetme ve dışlanma duygusuna sebep olabilir. Bu bakımdan anne-baba çocuk ilişkisi çocuğun gelişimini ve okul başarısını etkileyebilmektedir.

Çocuğun okul başarısını etkileyebilecek aile içi ilişki türlerinden birisi de kardeşler arası ilişkilerdir. Bir çocuğun, aile içinde kardeşi veya kardeşleriyle yaşadığı, problemler ve geçimsizlikler çocuğun psikolojisini ve gelişimini olumsuz olarak etkiler. Bundan dolayı çocuğun aile içinde yaşadığı bu problemlerin anne-baba ve ailenin diğer fertlerince çözülmesi önemlidir ve çözülmesi gerekir. Sonuç olarak; aile içi ilişkilerin niteliğinin öğrencilerin okul başarısını etkilediğini söyleyebiliriz. Aile içi ilişkilerin niteliği ise özellikle çocuğun derslere ve okula karşı motivasyonunu etkilemesi bakımdan önemlidir.

2.10. Anne-Baba Tutumları ve Okul Başarısı

Anne-babalar çocuklarının yaptıkları değişik türden davranışlara karşı tutumlar gösterirler. Anne-babaların göstermiş olduğu bu tutumlar çocuğun kişiliğini ve gelişimini etkiler. Dolayısıyla bu tutumlar çocukların okul başarısını da etkiler. Anne baba tutumlarını genel olarak otoriter tutum, gevşek tutum, kararsız tutum ve demokratik tutum şeklinde sıralayabiliriz (Ekşi,1990). Şimdi otoriter tutumdan başlayarak anne baba tutumlarının öğrencilerin okul başarısı üzerindeki etkisini açıklanmaya çalışılacaktır.

2.10.1. Otoriter Tutum

Otoriter tutum uygulayan anne-baba, çocuğu kendi tasarladığı bir kalıba göre yoğurmak amacını güder. Çocuk sürekli denetim altındadır. Bu tutuma sahip ebeveynler; çocuğunun sözlerinden hiç çıkmamasını, kendisiyle tartışmamasını ve kendisine karşı gelmemesini beklerler. Durum ve koşullar ne olursa olsun, çocuğun kendilerine boyun eğmesini isterler(Ekşi,1990).

Bu tutuma sahip bir ailede çocuğun kendi öz benliği, duyguları düşünceleri önemli değildir. Çocuk ebeveyn tarafından dinlenmez. Cüceloğlu; “ Ailede dinlenmeyen çocuk, kendisini dinleyen arkadaşlarına uyar; arkadaşlarının kötü alışkanlıkları varsa, onlara uyararak, kötü alışkanlıklar edinir. ” demektedir. Bu açıdan bakıldığında otoriter tutum çocuğun kötü arkadaşlar edinmesine neden olarak eğitimi olumsuz etkileyebilmektedir. Otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocukları genellikle çekingen, mutsuz ve huzursuzdur.(Cüceloğlu,2006)

Açık ya da üstü kapalı olsun, bu tutumların ortak yönü, saygı ve sevgiden yoksun olmalarıdır. Çocuk ana babanın kendisine hakça davranmadığını ya da onu kendilerinin bir uzantısı gibi algıladıklarını fark ettikçe kendisini yalnız ve çaresiz hisseder. Aynı zamanda bireyleşmesinin engellenmekte olmasından ötürü içten kızgınlık duymaya başlar. Ancak kızgınlığını açıkça yaşayamaz. Çünkü çaresizdir, anne babasının onay ve desteğini yitirme korkusu kızgınlıklarını bastırmasına neden

olur. Bir insanın olumsuz duygularını sürekli olarak bilincinden uzaklaştırma çabaları, olumsuz duyguların yanı sıra, yapıcı ve yaratıcı eğilimlerinin de kapalı tutulmasına neden olur (Ekşi,1990).

Diğer insanlarla birlikteyken tedirgin olan kişi, tüm enerjisini gereksiz yere savunma amacıyla kullandığından kendisinde var olan potansiyeli de harekete geçiremez ve kapasitesinin altında etkinlik gösterir. Dolayısıyla kapasitesinin altında etkinlik göstermesi de çocuğun okul başarısını etkiler.

2.10.2. Gevşek Tutum

Gevşek tutuma sahip ailelerde disiplin yok denecek ölçüde gevşektir. Çocuğa sayısız haklar tanınmıştır, ancak nerede duracağı kesinlikle belirlenmemiştir. Neyin doğru, neyin yanlış olduğu öğretilse bile uygulama ve denetleme düzensizdir. Başka bir deyişle davranışlara sınır çekilmez. Verilen cezalar çok yetersiz kalır, ve çocuk tarafından ciddiye alınmaz. Çünkü verilen cezanın ertelendiğini ya da unutulduğunu, çocuk önceki deneylerinden öğrenmiştir (Ekşi,1990).

Yani gevşek tutuma sahip ailelerde çocuk bir nevi başına buyruk yaşamaktadır. Ailenin çocuğunu başına buyruk bırakması, üzerindeki kontrolünü yitirmesi çocuğun eğitimini ve okul başarısını etkiler.

2.10.3. Tutarsız Tutum

Tutarsız tutumda disiplinin uygulandığı yer ve disiplinin zamanlaması konusunda bir kararsızlık vardır.

Anne babanın tutumu aşırı hoşgörü ile sert cezalandırma arasında gidip gelmektedir. Çocuk hangi davranışın nerede, ne zaman istenmediğini, önceden kestiremez. Tutumunu ana babanın keyifli ya da öfkeli oluşuna göre ayarlamaya çalışır. Başka bir deyişle, çocuk davranışının doğru ya da yanlış oluşuna değil, “Ne

zaman yaparsam cezadan kurtulurum?” sorusuna kafa yorar. Kimi zaman, ceza öyle beklenmedik anda gelir ki çocuğun başkaldırmasına yol açar (Karakuş,2007).

Zaten araştırma sonucunda elde edilen bulgular; anne-babaları tarafından tutarsız tutumla yetiştirilen çocukların diğer çocuklara oranla cezaya daha fazla direnç gösterdiklerini, saldırgan davranışlarda bulunduklarını ortaya koymuştur. Çocuk eğitimi konusunda anne baba farklı görüşler paylaşıyorlarsa, birinin hoşgörü ile karşıladığı davranış, diğeri tarafından olumsuz tepki ile karşılanır. Dolayısıyla çocuğun gelişimi ve eğitimdeki başarısı bundan etkilenir.

2.10.4. Demokratik Tutum

Demokratik tutuma sahip ana-babalar, çocukları üzerinde belirli bir kontrol mekanizması kurmuştur. Bu tutuma sahip ana-babalar çocuklarıyla iyi iletişim kurarlar ve davranışlarında tutarlıdırlar(Bacanlı,1999).

Kural koyarlar, ama kuralların mantığını açıklarlar. Bazen cezaya başvururlar. Ama daha çok çocuğun olumlu davranışlarını ödüllendirme eğilimindedirler. Bu tür ana-babaların çocukları kendilerinden memnun, kendine güvenen, atılgan, kendine saygıları yüksek çocuklardır.

Demokratik tutuma sahip ailelerde çocuk sahip olduğu iyi, kötü tüm özellikleriyle ve öz benliğiyle olduğu gibi kabul edilir. Çocuk, demokratik tutuma sahip bir ailede duygularını, düşüncelerini sorunlarını ve isteklerini rahatlıkla dile getirebilir. Çünkü bu tutuma sahip ailede çocuklar anne-babası tarafından dinlenilmektedir.

Anne-babasının kendisini dinlediğini gören çocuk önce, kendisine değer ve önem verildiğini, kabul edildiğini, buna bağlı olarak da sevildiğini düşünür. Aynı zamanda çocuk duygularını ifade etme olanağı bulduğundan “anlaşıldım” duygusunu yaşar ve rahatlar. Bu durum, çocuğun hem benlik saygısının artmasına hem de

kendisini dinleyen kişiye yakınlık duymasına neden olur. Bu sağlıklı mesaj akışı çocuğun ailesiyle olan dinamik bağını güçlendirir ve iletişimin devamını sağlar.

Uzmanlar, demokratik aile ortamında ilgi ve şefkat görerek büyüyen çocukların topluma kabul edilme, çevresi ile iyi ilişkiler kurma eğilimlerinin yüksek olduğunu; girişken, bağımsız, gerçekçi, güvenli, kendi kendilerini denetleyebilen, sosyal bir arkadaş canlısı olduklarını belirtmektedirler (Özen,2001).

Sonuç olarak demokratik aile tutumunun diğer tutumlara göre daha sağlıklı olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü demokratik aile tutumu; çocuğun kendini rahatça ifade etmesine olanak vermekte ve bununla beraber çocuk ailesiyle rahatça iletişim kurarak yakınlık sağlamaktadır. Böyle bir aile ortamında çocuğun gelişimi sağlıklı bir şekilde devam etmekte, motivasyonu ve okul başarısı da artmaktadır.

2.11. Boş Zamanların Değerlendirilmesi ve Okul Başarısı

Öğrencilerin okul başarısını etkileyen hususlardan birisi de boş zamanlarda yapılan faaliyetlerdir. Öğrencilerin boş zamanlarını genel olarak; okuldan eve geldikten sonra gece yatana kadar geçen zaman, hafta sonu tatili, bayram tatilleri, yarıyıl tatili ve yaz tatili şeklinde sınıflandırabiliriz. Öğrencinin 1 yıldaki bu boş zamanlarının tamamı toplamda önemli ve büyük bir süreyi kapsamaktadır. Bundan dolayı bu sürenin verimli olarak değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

“Çocukların boş zamanlarını değerlendirme aile üyelerinin en önemli eğitim görevidir. Okuldan eve gelen çocuğa onun ilgilerine uygun meşguliyetler bulunmazsa elbet kendi kendine bazı işler bulacaktır ve bunun bir kısmı belki de zararlı, eğitimini bozacak uğraşlar olacaktır. Çocuğun okulda bulunduğu zaman içinde eğitim görevi öğretmenin, okul sonrası eğitim görevi ise ailenin işidir.” (Hakan,2001).

Öncelikle hafta sonu tatilinden başlayalım. Bir aile öncelikle, çocuğunun hafta sonu için verilen ödevlerini yapmasını sağlamalıdır. Bundan başka çocuğunun

hafta içindeki okul yaşamından kaynaklanan stresi ve yorgunluğu atmasına imkân sağlamalıdır. Bunu ise çocuğunu sinemaya, tiyatroya götürerek ya da bir piknik etkinliği düzenleyerek yapabilir. Ya da çocuklarını bir müzeye veya hayvanat bahçesine götürebilir. Ailenin bu ve benzeri türden faaliyetleri yapması çocuğun gelişimine çok önemli katkılar sağlar. Ayrıca yapılan bu tür faaliyetler çocuğun hafta içinde okul yaşamından biriken stres ve yorgunluğu atmasını sağlar. Böylelikle çocuk bir sonraki haftaya iyi bir psikolojiyle ve motive olmuş olarak girer.

Öğrencilerin bir diğer boş zamanı ise sömestr tatilidir. Öğrencinin sömestr tatilini verimli olarak geçirmesi, bir sonraki döneme iyi bir psikolojiyle ve motive olmuş bir şekilde girmesi açısından önemlidir. Bu bakımdan aile sömestr tatilini, çocuğun stres ve yorgunluğunu atacak şekilde değerlendirmelidir. Aksi takdirde çocuk bir sonraki döneme de eski yorgunluğu ve stresiyle girebilir. Bu da okul başarısını etkileyebilir.

Yine yaz tatili de öğrencilerin uzun süreli olarak yaptıkları bir diğer tatildir. Yaz tatili diğer tatillere göre en uzun tatildir. Bu tatilin iyi bir şekilde değerlendirilmesi öğrencilerin okul başarısını etkilemesi bakımından önemlidir. Öğrenci 1 yıl boyunca okula devam etmiş, stresi ve yorgunluğu artmıştır. Bundan dolayı öğrencinin kesinlikle bir tatile ihtiyacı vardır. Aile yaz tatilinde imkânının elverdiği ölçüde, süresi kısa da olsa çocuğuna mutlaka bir tatil imkânı sağlamalıdır. Aksi durum öğrencinin bir sonraki yıldaki okul başarısını olumsuz etkileyebilir. Fakat burada dikkat edilmesi gereken bir nokta yaz tatilinin tamamının gezerek, oynayarak veya eğlenerek geçirilemeyeceğidir. Aileler yaz tatilinde aynı zamanda, çocuklarının bir önceki eğitim-öğretim yılında derslerden öğrendiklerini ara ara tekrarlamasını sağlamalıdır. Çünkü yaz tatilinin süresi uzun olduğu için öğrenciler genellikle önceki yıl okulda öğrendiklerinin bir kısmını unutmaktadır. Eğer aileler bu konuya dikkat etmezse çocuk bir sonraki yıla bazı konuları unutmuş olarak girebilir. Bu da öğrencinin o yıldaki okul başarısını olumsuz etkileyebilir.

2.12. Ailenin Çocuğun Eğitimiyle İlgili İhtiyaçlarını Temini, Eğitimini Yakından Takibi ve Okul Başarısı

Ailelerin, çocuğun eğitimiyle ilgili ihtiyaçlarını temini ve eğitimini yakından takibi öğrencilerin okul başarısını etkilemektedir. Bu konuyla ilgili yaklaşım ve davranışları ailenin;

- Veli toplantılarına katılması, evinde bir kitaplık oluşturması, eve kitap, gazete, dergi vb. yayınları alması ve okuması, çocuğunun ödevlerini takip etmesi ve ödevlerinde çocuğuna yardımcı olması,

- Çocuğunun televizyon izleme alışkanlığını takip etmesi, çocuğunu gerek sözleriyle gerekse davranışlarıyla motive etmesi, derslerinde başarısız olduğu durumlarda gösterdiği yaklaşım,

- Seyrettiği TV programlarının türü, çocuğunu sinema ve tiyatro gibi etkinliklere götürmesi, haftasonu veya boş zamanlarda gezi ve piknik gibi etkinliklere götürmesi, çocuğunun okula gitmeden önce kahvaltı yapıp yapmadığını takip etmesi ve çocuğunun bir sonraki üst eğitimine devam etmesini istemesi şeklinde sıralayabiliriz.

Ailenin, eğitimle ilgili sıralamış olduğumuz bu konularda gösterdiği tutum, yaklaşım ve davranışların niteliği, çocuğun okul başarısı etkilemektedir. Sadece çocuğun okul başarısı açısından değil nitelikli bir insan olarak yetişebilmesi açısından da bu hususlar önemlidir.

3. Eğitim Başarısını Etkileyen Faktörler Ve Mesleki Rehberlik

Öğrencinin eğitim başarısını etkileyen birçok faktör vardır. Anne baba olarak değer verdiğimiz çocuklarımızın başarılı olmalarını isteriz ve bu konuda çocuklarımıza sürekli telkinde bulunur, öğütler verimiz. Bu telkinlerimiz sonucu çocuklarımızın başarıya ulaşmasını bekleriz. Fakat çocuğumuzun başarısı bizim

beklentilerimizin çok aşağısında da kalabilir. Bu durum anne babanın çocuğa gösterdiği ilgiyle alakalı olarak değişebilir.

Çocukların okul başarısını etkileyen temel faktörler vardır. Bunları: Okul-öğretmen faktörü, kişisel özellikler ve arkadaşlık ilişkilerinin etkisi ve aileye bağlı sebepler olmak üzere üç ana grupta inceleyebiliriz.

3.1. Okulun Etkisi

Her çocuğun kendini duygusal ve sosyal açıdan güvenli hissedebileceği, korkularını ve güvensizliğini yenebileceği, öğretmenin ve arkadaşlarının onu seveceği bir ortama ihtiyacı vardır. Ailesi tarafından gerekli ihtiyaçları karşılanan ve kendine güveni olan çocuklar, öğrenmekten zevk alırlar. Okulda da bunu sağlamak için çocuğa başarabileceği görev ve sorumluluklar verilebilir ve fırsatlar tanınabilir. Böylece çocuk başarı tecrübelerinden yararlanarak güvenini güçlendirir (<http://www.gendascocuk.com/index-3b17.php>, 14.04.2015) .

Okul, bilgi ve kültürün genç kuşaklara sistemli bir şekilde aktarılmasında rol oynayan önemli bir kurumdur. Ancak günümüzde okul sadece bilgi aktaran bir kurum olma kimliğinde değildir. Okul, bir yönden de çocuk ve gençlerin hayata hazırlanmalarında ve sosyalleşmelerinde etkili olmaktadır. Bu yüzden okul dediğimizde iki önemli konudan söz etmek gerekir: Okul ortamı (fiziksel şartlar) ve insanlar arası ilişkiler (öğrenci-öğretmen, öğretmen-veli ilişkileri).

Okulun fiziksel olarak yetersiz olması, hijyenik olmaması, sınıfların kalabalık olması, ders araç gereçlerinin eksik olması, aşırı disiplinli olması, özgür düşüncelerin söylenme imkanının verilmemesi, öğretmenlerin yetersiz olması gibi nedenlerden ötürü de çocuklarda başarısızlık oluşacaktır.

Günümüzde, fiziksel ortamın insan davranışının değişmesi ve gelişmesine etkisi tartışılmaz bir konudur. Çünkü şehir hayatının getirdiği birçok sorun söz konusudur. Yetişkinlerin bile, zaman zaman sıkıntıda kaldığı bu ortamda çocuk ve

gençler kısıtlanmaktadır. Oyun sahaları ve yeşil alanların azlığı çocukların var olan enerjilerini atamamalarına sebep olmaktadır. Bunun için okullarda uygun oyun ve spor alanlarının bulunması, sınıfların çocukların gelişim düzeyine uygun olması, çocukların rahat hareket edebilecekleri şekilde düzenlenmesi son derece önemlidir. Sınıfların aydınlık, temiz, uygun renklerle boyanmış, geniş olması gereklidir. Bütün bunların yanında, sınıfta öğretime ve öğretmene yardımcı olacak ders araç ve gereçlerinin de önemli bir payı vardı. Gelişen teknolojiye uygun ders araçlarının sınıfta bulunması, öğretimi kolaylaştırdığı gibi bilginin daha kalıcı olmasını sağlar ve öğrencideki öğrenme isteğini artırır (<http://www.alikocavesinifi.com/rehberlik>, 14.04.2015).

Ayrıca öğrenciler, spor derslerinin yanısıra boş zamanlarını değerlendirebilecek imkânlara sahip olmalılar. Çünkü çocuk ve gençler gelişimleri gereği fazla enerjiye sahiptirler. Var olan fazla enerjiyi oyun ve spor aracılığıyla atmaları en uygun yoldur. Üstelik bu imkânı iyi kullanan öğrenciler, ders esnasında daha sakin, derse karşı istekli ve ilgili olabileceklerdir.

Bazı anne ve babalar, çocuklarının başarısızlıklarıyla karşılaştıklarında, bilmeden de olsa psikolojik yönden etkilenip kötü davranışlar içine girebilmektedirler. Örneğin çocuğunun düşük notlarıyla karşılaşan anne-baba umutsuzluğa kapılır, gururları kırılır. Çocuklarının sandıkları kadar yetenekli olmadığını düşünürler. Elllerinde olmadan çocuğa başka türlü davranmaya başlarlar. İyi ve olumlu yanlarını öne çıkarmaya çalışacaklarına, zayıf yanlarını vurgular dururlar. Ancak aşağılık duygusunu artırmaya yarayan bu değişimi çocuk da sezer. Çocuk gittikçe anne-babadan uzaklaşmaya başlar, çağrıldığında seslerini duymayacağı bir yerlere gider. Bu gibi yanlış davranışlar anne-baba-çocuk iletişimini zedeler. Çocuğu duygusal yönden ezer, olumlu kişilik gelişimini engeller.

Başarı önemlidir, fakat her şey demek değildir. “Önemli olan, kişinin kendini aşmaya ve yenilemeye çalışma arzusunun var olmasıdır.” Sadece okul başarısı değil hayat başarısı da önemlidir. Çocuklarımızı topluma uyumlu, hayata hazır, kendine güvenen, sağlıklı kişilik özellikleri olan bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamalıyız.

Okul yönetiminin görevi, okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanarak, okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Her okul, öğretmenlerle eğitim araçlarından yararlanarak sayıları değişen öğrenci gruplarını öğretmek üzere örgütlenmiştir. Öğrencinin okuldan kaynaklanan başarısızlığında yanlış tutumlar büyük rol oynamaktadır (Bursalıoğlu, 2003).

Okulların günlük çalışma programları, sınıfta öğrenci ilgilerine cevap veremeyecek kadar ders sürelerini zaman bakımından çok kısıtlı hale getirmiştir. Okulda sessiz ve edilgen bir sınıf topluluğu, aktif ve gürültülü bir sınıf topluluğuna yeğlenmektedir. Okulda bağımlı öğrenci davranışları bağımsız davranışlara yeğlenmektedir. Okulda öğrenciler işbirliğinden çok yarışmayı öğrenmektedirler. Okulda akademik gizil güçlerin geliştirilmesi ön plana alınmış akademik olmayan güçlerin (resim, müzik, spor gibi) geliştirilmesiyle ilgili yaşantılar ihmal edilmiştir. Okullarda öğretim ayrıntılı olgular üzerinde yoğunlaşırken bunlardan genellemelere ulaşma ihmal edilmektedir. Öğretimde bilgi kazandırmaya önem verilmekte o bilginin öğrenci için ne anlama geldiği üzerinde durulmamaktadır. Sınıfta öğretmenler çocuğa konuları öğretirken aynı zamanda onlara kendi benlikleri hakkında olumsuz tutumlar edindirmektedir.

Çocuklarımızın başarısı sadece aldıkları notlar ve kazandığı sınavlarla değerlendirilmemeli, gerçek anlamda başarı, onun gelecekteki iş ve aile yaşantısındaki başarıyı yakalayabilmesine bağlıdır. Başarı tek boyutlu bir kavram değildir. Öğrenme hedeflerinin çok boyutlu düşünülmesi ve planlanması gerekmektedir. Gerçek anlamda başarı çocuğun ilerdeki yıllarda iş hayatı, aile hayatı kısacası tüm yaşantısı boyunca göstereceği başarı olmalıdır. Örneğin kişinin kendi kendini yazılı ve sözlü olarak ifade etme becerisi, kararlı olabilme, kendine güven, problem çözme becerileri, kendini tanıma, güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olabilme, gelecekle ilgili gerçekçi kararlar alabilme, hayatını kontrol edebilme, davranışlarının sorumluluğunu alma ve sonuçlarına katlanma gibi pek çok başarı ölçütü vardır. “Okul ortamı ve eğitim süreci çocuğu çevreleyen sosyoekonomik şartlardan büsbütün ayrı düşünülemez.”(Apuhan, 2006).

Başarılı olmak için sadece öğrencilerin kendi çabası yeterli olmamaktadır. Başarıyı etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Kişisel özellikler ve arkadaşlık ilişkilerinin etkisi, okul-öğretmen faktörü ve aileye bağlı sebepler olmak üzere üç ana grupta incelemekteyiz.

Okul-öğretmen faktörünü okul içi ve okul dışı faktörler olmak üzere iki grupta inceleyebiliriz. Okul içi faktörler şunlardır: Okul yöneticisinin özellikleri, öğretmenlerin özellikleri (tecrübesi, mezun olduğu okul, mesleki yeterlikleri, kişilik özellikleri), diğer çalışanlar (memur hizmetli özellikleri), diğer öğrenciler (sosyoekonomik özellikleri, ilişkileri), okulun alt yapı özellikleri (laboratuvar, kütüphane, atölye, teknolojik alt yapı, spor alanları), okul içi atmosferdir. Okul açık bir sistemdir ve okul açık bir sistem olarak şu özelliklere sahip olmalıdır: “Okulun bağımlı olduğu bir çevresi vardır. Bu çevre okula girdi veren ve onun çıktılarını alan diğer sistemlerdir. Okul girdiler olarak hayatını sürdürür. Bu girdiler, işlediği hammadde olan öğrenci, eğitim hizmetini verecek öğretmen, uzman ve iş görenler, eğitim hizmetini üretmek için gerekli araç-gereç, fiziksel ortam için aydınlatma, ısınma, temizlik, işletme ve eğitim teknolojisidir. Okul, milli eğitimin amaçlarına uygun olarak öğrencileri eğitim sürecinden geçirir. Okulun çıktısı, yetiştirdiği öğrencilerde oluşturduğu davranışlardır. Çıktılar toplumca beğenildiğinde, elde edilen değer yeniden okulun girdisi olur. Zamanla okul daha çok girdi almak zorundadır. Çünkü okulun gelişip yenileşmesi için girdilerin yeterli düzeye çıkarılması gereklidir. Okul kusurlarını tanıyıp, yetiştirdiği öğrencilerin yeterli düzeyde olduğunu anlamak için bilgi toplamalıdır. Okul, çevresi ile sürekli etkileşim içindedir. Bundan dolayı okulun yönetimi, sürekli bir sorun çözme sürecidir. Her sistemde olduğu gibi okulun da alt sistemleri vardır. Alt sistemler de sistem özelliği gösterirler. Bunlar, üretim, alışveriş, uyarılma, yaşatma ve yönetim alt sistemleridir.” (Çelik,2002).

Okuldaki şu hususlar öğrencinin başarısını direk etkileyecektir.

► Okulun büyüklüğü, düzeyi, türü, mülkiyeti, özelliği (yatılı, pansiyonlu ya da gündüzlü)

- Okul bölgesinin servet ve gelir düzeyi
- Sınıf Büyüklüğü
- Öğretim programının yoğunluğu ve derinliği
- Okuldaki öğretim yöntemleri
- Okul önderliği
- Okulun başarıya ilişkin politikaları
- Okul-aile ilişkileri
- Okulun fiziksel olanakları (laboratuvarlar, kütüphane, eğitim araçları, spor salonu, çok amaçlı salonlar vb.)
- Okul yöneticileri (sayısı, eğitim ve başarılarını içerecek biçimde nitelikleri, öğretim önderi olarak yaklaşımları, okuldaki etkinliklere yönetici olarak ayırdıkları zaman)

Okul dışı faktörler ise iki ana grubu oluşturur. Bunlar aileye bağlı faktörler ve bireysel faktörlerdir. Bunlar başlıca şu faktörlerden oluşur:

- Ailenin sosyo-ekonomik statüsü (anne-baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi, anne- baba mesleği)
- Ailenin yapısı (Ailenin çocuk sayısı ve kaçınıcı olduğu, anne-baba ayrı birlikte yaşıyor olması, geniş veya çekirdek aile yapısından hangisine sahip bulunduğu)
- Aile içi ilişkiler (otoriter, demokrat, ilgisiz çocuk yetiştirme anlayışı)

- Ailenin kültürü (Değerleri, inançları)
- Kentin özellikleri (Gelişmişliği, göç durumu, iş olanakları, eğitim olanakları, kentte yaşayan sosyal grupların kültürel özellikleri)
- Ülkenin Koşulları (Kentleşme, gelişmişlik düzeyi, eğitim kültür olanakları)
- Bireysel özellikler (Zihinsel beceriler, cinsiyet)

3.2. Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenin Öğrenci Başarısına Etkisi

Öğretmen, en genel tanımıyla, öğrenmeye rehberlik eden kişidir. Bu süreçte öğretmenin önemli sorumlulukları, büyük fedakârlıkları vardır. Öğretme evrensel bir uğraştır. Yaşadığımız çevrede her anne baba çocuklarına, usta çırağına, öğretmenler öğrencilerine sürekli bir şeyler öğretirler. Yani sürekli bir öğretme ve öğrenme durumu söz konusudur. Ancak öğretme ve öğrenmenin iki değişik işlev olduğu her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü öğretme bir kişi tarafından gerçekleştirilirken öğrenme başka bir kişide oluşur (Saygılı, 2008). Çok açık ve basit gibi görülse de aslında üzerinde ciddi bir şekilde durulması gereken bir durumdur. Öğretme öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için o iki kişi arasında çok özel bir ilişkinin kurulması gerekir. Başka bir deyişle öğretmen ve öğrenci arasında özel bir bağ kurulmalıdır.

Öğretmen, mesleği öğretmek olan kimsedir. “Öğrenme, araştırma isteği sonunda oluşur ve hayattan zevk almanın bir yoludur. Ancak, asla zorlama ile olmaz. Öğrenme; bilgi olarak donanmaktan çok, bilgilerin beceri olarak faaliyete geçme halidir. İnsan için öğrenmenin hayati özelliği vardır. İnsan yaşamak için öğrenmek zorundadır.” Bunu da en iyi şekilde sağlayacak olan da öğretmendir. Günümüzde öğretmen, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri kazandıran yüksek öğrenimi bitirerek aldığı diplomayla öğretmenlik yapma yetkisini elde etmiş olan kimsedir. Öğretmenlik mesleği öğretme odaklı bir eğitimcilik mesleğidir. Öğretme çabalarının kökleri tarihin derinliklerine uzanır. “Öğretmen, eğitimin kilit adamı,

yaratıcı, yaşatıcı, hayata geçiren, uygulayıcı gücüdür.” Teknolojinin gelişmesiyle sanki öğretmene ihtiyaç azalmış gibi düşünülmektedir. Fakat tam tersi öğretmene olan ihtiyaç daha da artmıştır (Açıkalın,1991).

Başarılı bir öğrenme ortamının oluşturulmasında, çocuğun okulu ve dersleri sevmesinde, öğretmenlerin ,özellikle ilkokul öğretmenlerinin, etkisi büyüktür. Bu dönemde okulu ve dersleri sevmeyen öğrenci ilerdeki öğrenim hayatında da okumayı ve dersleri sevmemekte, bu da öğrencinin öğrenim hayatının başarısız geçmesine neden olmaktadır.

Bir şeyi öğretmeye başlamadan önce, çocuğun o konuyu öğrenmesi için merak uyandırıp öğrenme isteğini artırmak gerekir. Bunun için öğretmen, öncelikle mesleğini sevmelidir. Öğrencilerini bireysel özellikleriyle tanıyarak onlara seslenebilmeli, sağlıklı bir ilişki, yakın bir dostluk ortamı oluşturabilmelidir. Herhangi bir sorun ya da gerginliği olan öğrenci öncelikle karşısında sevecen bir yaklaşım içinde, kendisini anlayan ve dinleyen bir öğretmen arar. Herhangi bir başarısı sebebiyle sınıf içinde çocuğun gururunu okşayan bir söz, onu olumlu bir şekilde etkileyen önemli bir mükâfat yerine geçer ve çocuğun ders başarısını olduğu kadar, sınıf içindeki durumunu da etkiler.

Günümüzde öğretmenlik kendine özgü, bir profesyonel uğraş alanıdır. Genel anlamda profesyonel, bir işi kazanç sağlamak amacıyla ve ustalıkla yapan kimse demektir. Böyle bir kimse işin tüm gerekleriyle tüm inceliklerini öğrenmiş olmak durumundadır (Özkan, 2005).

Günümüzde öğretmenlik mesleği profesyonel bir meslek olarak kabul edilir. Öğretmenlik artık (özel) alanda uzmanlık, akademik çalışma, mesleksi formasyon ve üniversite diploması gerektiren kendine özgü bir profesyonel meslek statüsü kazanmış bulunmaktadır (Özkan, 2005). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri şunlardır:

► Geliştirme ve Uygulama Süreci Bilgisi

- Mesleki Gelişim Bilgisi
- Psikolojik Bilgi ve Öğrenciyi Tanıma Bilgisi
- Öğretme ve Öğrenme Süreci Bilgisi
- Öğrenmeyi ve Gelişimi İzleme ve Değerlendirme Bilgisi
- Okul, Aile ve Toplum İlişkileri Bilgisi
- Program ve İçerik Bilgisi

İyi bir öğretmende olması gereken belli başlı özellikler şunlardır:

- Çocuk ruhundan ve psikolojisinden anlamalıdır.
- Her hareketiyle öğrencilere örnek olmalıdır.
- Öğretimden çok eğitime yer vermeli, etkileyici ve akıllı konuşmalıdır.
- Çağdaş, sosyal, güncel olmalıdır.
- Öğretmeyi seven, öğrenmeyi sevdiren bir kişi olmalıdır.
- Öğrencisiyle uyum içinde, tatlı sert olmalıdır.
- Olaylara zaman zaman öğrenci gözüyle bakabilmelidir.
- Öğrencilere her zaman kendi çocuğuymuş gibi yaklaşabilmelidir.
- Öğrencilere önyargısız yaklaşabilmelidir.

- Yapmacık tavırlardan uzak, sevecen anlayışlı olmalıdır.
- Öğrencileri, meslektaşları, veliler ve üstleriyle iyi iletişim kurabilmelidir.
- Öğrencilerine arasında ayırım yapmadan eşit davranabilmelidir.
- Düşünce özgürlüğünden yana olmalıdır.
- Öğretmenlik yaptığı okulun adını en iyi şekilde temsil edebilmelidir.
- Öğrencilerini başkalarının yanında korumalıdır.
- Disiplinli olmalıdır.
- Notu bir silah olarak kullanmamalıdır.
- Öğrencilerinin kişiliklerine yönelik onur kırıcı sözler söylememelidir. Eğer öğrencinin bir hatası varsa yalnızca hatasını vurgulayarak gereken uyarıyı yapmalıdır.
- Bağırıp çağırmadan sorunları konuşarak halletmelidir.
- Sabırlı ve toleranslı olmalıdır.
- Öğrencilere ilk olarak doğruluğu ve dürüstlüğü öğretmelidir.
- Öğrencilerini başarılı olabileceğine inandırmalı ve güven duygusu verebilmelidir.
- Dış görünüşe önem vermemelidir.
- Öğrencilerini şefkatle severek onun duygularını paylaşabilmelidir.
- Ders kitapları dışında günlük hayattan örnekler verebilmelidir.

- Her zaman güler yüzlü olabilmelidir.
- Kendi şahsi olaylarını öğrencilere aktarmamalıdır.
- Öğrencilerini ders çalışmaya teşvik edici olmalıdır.
- Eğitim araç-gereçlerini iyi kullanabilmelidir.
- Değişik kişilikler ve öğrenme tarzlarına göre çeşitli öğretim teknikleri uygulayabilmelidir.
- Eğitimde yeni gelişmelerden haberdar olmalı ve sürekli kendisini mesleki olarak geliştirmelidir.

Öğretmenin sahip olması gereken tüm bu özellikler içinde en önemlilerinden birisi de sesini beden dilini iyi kullanabilmesidir. Gerek öğrencileri üzerinde gerekse toplumda etkili olabilmesi için bu çok önemli bir husustur. “Beden dili, söz ve ses kullanmadan bedenimizle iletişime geçiş şeklidir. Emerson diyor ki; “Anlamak için kelimelere ihtiyaç yoktur.” Çoğu zaman ihmal ettiğimiz bedenimiz üzerinde bilgelik kazandığımız zaman, sözsüz olarak da zengin iletişim kurabiliriz. Bedenimizin duruşu, jestlerimiz, yüz ifadelerimiz, görünüşümüz ve algılama ipuçları beden dilinin parçalarıdır. Bedenimizi kullanma şeklimiz, ruh halimizi ve düşüncelerimizi etkilemektedir.

3.2.1. Öğretmen-Öğrenci İlişkileri

Başarılı bir öğretimin gerçekleştirilmesinde, öğretmenin bilgi ve becerisi kadar, öğretmen-öğrenci arasındaki duygusal ve sosyal ilişkinin de son derece önemli rolü vardır. Her çocuk, okula başladığı zaman, yetiştiği aile ortamının özelliklerini taşır. Öğretmen, eğitim ve öğretimi gerçekleştirirken, çocuğun yaşadığı aile ortamını da dikkate alarak davranmalıdır. Hem okul ortamının hem de aile ortamının

ortak bir amacı vardır. Bu amaç da çocukların iyi yetişmeleri ve başarılı olmalarıdır. Hedeflenen bu sonuca ulaşabilmek için, öğretmenlerin çocuklarla kuracakları sevgi ve saygıya dayalı iletişim çok önemlidir. Öğretmenin kişiliği ve gerek sınıf içinde gerekse sınıf dışında tavır ve davranışları öğrenciler tarafından çok iyi gözlemlenmektedir. Öğrenciler bu gözlemler sonucunda öğretmenden olumlu ya da olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Bu etkilerin bazıları hayat boyu sürebilmektedir. Bu sebeple öğretmen hayatının her anında örnek bir yaşantı sergilemelidir (Özkan,2007).

Öğretmenlerde “Kültürel açıdan dezavantajlı olarak nitelendirdikleri çocuklardan daha az şey bekleme eğilimi vardır. Bu eğilim, öğretmenin dikkatinin büyük ölçüde diğer öğrencilerde yoğunlaşmasına yol açmaktadır. Beklentinin olumsuz olması bu çocuklarda akademik başarı için güdülenme oluşturulmasında engelleyici etki yapmaktadır. Yine bilinmektedir ki, öğretmen, öğrencileri övüp ödüllendirdiği ölçüde çocuklarda başarılı olmak için daha çok çaba sarf etme isteği doğmaktadır.”(Kılıçcı,2000). Okula ilk adımını atan çocuk, yeni ortamı öğretmenin onunla kurduğu ikili ilişkilerle tanımaya başlar. Öğretmeni seven, okul ortamını da sever ve bağlanır. Fakat öğretmeni sevmeyen çocuk okuldan soğuyabilir. Öyleyse iletişimde çocuğun sevilme arzusu karşılanmalıdır. Uygulanmış olan bir ankette öğrencilerin sevdikleri öğretmenin dersine daha çok çalıştıkları ve başarılı oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Tabi bunun yanında öğretmeni tarafından kabul görmek, sevilmek onlar için çok önemli bir ihtiyaçtır. Eleştirilmek, beğenilmemek, öğrencileri korkutur ve duygusal olarak başarısızlığa iter.

Sınıf ortamında öğretmen, rekabeti hızlandırıyor, çocukları sürekli eleştirip, alay ediyorsa; orada eğitim-öğretimden söz etmek imkânsızdır. Özellikle öğretmenin sınıf içinde öğrenci ile alay etmesi ya da öğrenciye çeşitli adlar takması, onun gururunu kırarak ve kendine olan güvenini yok edecek bir durumdur.

Öğretmenlerin dikkat etmeleri gereken bir başka konu ise öğrencilerin kişilik özellikleri ile ilgili yorum ve tanımlarda bulunmamaları gereğidir. Öğrencilere başarı ya da başarısızlıkları ile değil, kişilikleri ile değerli oldukları mesajı verilmelidir.

Öğretmen, öğrencilerin duygu ve düşüncelerine katılmasa da, onlara değer vermeli, hoşgörüsü dinlemelidir. Beraber olduğu çocuk veya öğrencilerin büyüme ve davranış özelliklerini bilerek bu özelliklere uygun davranmalı ve ilişki kurmalıdır. Öğretimde verdiği bilgiyi yaşama geçirmelerine yardımcı olmalıdır. Öğrenmeyi kolaylaştırıcı ve özendirici bir ortam yaratmalıdır. Öğrencilerini ölçme ve değerlendirme yöntemi, sadece sınavlar veya sözlüler olmamalıdır. Öğrencilerin olumlu kişilik özellikleri, sosyal davranışları ve ders dışında kalan ilgi ve yetenekleri de öğretmenlerce dikkate alınmalıdır.

Eğitimde rehberliğin ne kadar önemli olduğu da üzerinde durulması gereken bir noktadır. Rehberliğin amacı, öğrencilerin sorunlarına çözüm bulmanın yanında onları yeteneklerine göre akademik ve mesleki alanlara teşvik etmektir. Tabi bu noktada, öğretmene de düşen önemli rehberlik hizmetleri ve görevler vardır. “Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, öğrencilerin başarısızlık nedeni olarak çalışma alışkanlığının henüz kazanılmamasını ya da disiplinli bir şekilde çalıştırılmamasını göstermişlerdir ki bunda çok büyük bir gerçek payı vardır. Öğretmenler ikinci önemli başarısızlık nedeni olarak da öğrencilerin ev hayatının heyecansal yönden çok yönlü oluşunu göstermekle okula çok dolu olarak gelen öğrencilerinin derslere ilgisini çekmenin güçlüğüne değinmektedirler (Kasatura,1998).

“Öğrencilerin görüşlerine saygı duyulmadığı ve öğrencilerde bir aidiyet, bağlılık duygusunun geliştirilmediği bir sınıf ortamında, problem çözmeye yönelik sınıf içi toplantıları gerçekleştirmek, çok zor ve hatta imkânsızdır.” Öğretmenin mesleğini sevmesi ve mesleğe olan bağlılığı, çocuklarla kuracağı iletişimin niteliğini oldukça etkileyen bir faktördür. Mesleğini seven öğretmen, işiyle ilgili her şeyi, öğrencilerini ve okulunu da çok sever.

Öğretmenlerin hiç unutmaması gereken bir hususta geleceğin toplumunu kendilerinin şekillendirdiğidir. Tüm öğrencilerini tıpkı bir sarrafın altını işlediği hassasiyette işleyerek, onların olgunlaşmasına ve gelişmesine yardımcı olmalıdır. Fakat pratikte bunu uygularken hiç şüphesiz tüm öğrenciler üzerinde bu etki gerçekleştirilemez. Çoğu kişi denizyıldızı temsili hikâyesini bilir. Hikâye şöyledir:

“Bir adam okyanus sahilinde yürüyüş yaparken, denize telaşla bir şeyler atan birine rastlar. Biraz daha yaklaşınca bu kişinin, sahile vurmuş denizyıldızlarını denize attığını fark eder ve niçin bu denizyıldızlarını denize atıyorsun, diye sorar. Topladıklarını hızla denize atmaya devam eden kişi, yaşamları için yanıtını verince, adama şaşkınlıkla ,iyi ama burada binlerce denizyıldızı var, hepsini atmanıza imkân yok. Sizin bunları denize atmanız neyi değiştirecek ki, der. Yerden bir denizyıldızı daha alıp denize atan kişi, bak onun için çok şey değişti, karşılığını verir.” Tıpkı bu hikâyede olduğu gibi öğretmen de ne kadar çok öğrencisini topluma örnek birey olarak kazandırabilirse o ölçüde başarılı olmuş olacaktır (Bakırcıoğlu,2003).

3.2.2. Öğretmen-Veli İlişkileri

Öğretmenin aileyi yakından tanınması, çocuğu daha kolay tanınmasına ve anlamasına yardımcı olacaktır. Ailedeki disiplin anlayışını, aile üyelerinin eğitimini, birbirleriyle olan ilişkilerini, çocuğa karşı davranışlarını bilmek, öğretmen için en önemli ipuçları olacaktır.

Öğretmen-aile işbirliği, öğretmenin aileyi yakından tanınmasını sağladığı gibi ailenin de okul ve öğretmeni tanınmasını sağlayacaktır. Böylece aile, çocuğun hangi şartlarda eğitim-öğretim gördüğünü yakından öğrenme fırsatını bulur, gerekli bir uyarı durumu varsa bunu gerçekleştirebilir. Fakat burada en önemli nokta, velilerin okul ile yapacağı işbirliğinin, sınıf öğretmenin ve okul yönetiminin işine müdahale etme şekline dönüşmemesidir. Okul ya da öğretmen ile işbirliği yapmak ayrı, onların bizden iyi bildikleri işlerine karışmak ayrı şeydir. Tabi burada okul yöneticileri ve öğretmenlerde belli sınırları ayarlamalı ve dikkatli davranmalıdır. Aileler, okullarda benimsenen eğitim anlayışını, sınıfta uygulanan öğretim metotlarını bilmeli ve beklentilerini belirtebilmelidirler. Fakat anne-babalar çocuklarıyla birlikte ders çalışma yolunu seçmemeliler. Çünkü ailenin kullanacağı öğretim metodu öğretmenin kullandığından farklı olacaktır. Bu durum da çocukları gereksiz zorluklara sokacak ya da anne-baba-çocuk iletişimini bozacaktır.

Günümüzde okul sadece çocukların eğitimini hedefleyen kurum kimliğinden çıkmalıdır. Hangi yaşta olursa olsun, çocuk, ailesi ile birlikte düşünülmeli ve öyle davranılmalıdır. Ayrıca ailelere birçok konuda ve çeşitli şekillerde rehberlik edilmelidir. Ailenin bazı yanlış tutum ve davranışları bu yollarla azaltılabilir ya da tümüyle ortadan kaldırılabilir.

3.3. Kişisel Özellikler ve Arkadaşlık İlişkilerinin Etkisi

“Eğitimciler gayet iyi bilirler ki, öğrencilerin belirli bir tür öğretim uygulamasından yararlanma düzeyleri, tercih ettikleri öğretme-öğrenme yaklaşımları ve her bir öğrencinin belirli bir türdeki öğretim uygulamasına tepkisi (yanıtı) sahip olduğu bireysel özelliklere göre farklılaşmaktadır.”

Bilişsel, fiziksel ve duygusal olgunluk yetersizlikleri, okul başarısını etkiler. Bu gelişimsel düzensizlikler genellikle daha çok ergenlik döneminde karşılaşılır. Ergenlik gelişiminin gecikmesi, okul görevleri ile ilgili olarak yoğunlaşmada engelleyici rol oynar. Bu durum kendine güvenin zedelenmesine yol açabilir (Kuzgun, 2006).

Çocuğun bilişsel, fiziksel ve duygusal olarak yetersiz olması çocuğu başarısız kılacaktır. Çocuğun yaşını doldurmadan okula kayıt ettirilmesi bu konuya iyi bir örnektir. Çocuğun yaşına göre gelişimini tamamlamadan başladığı okul hayatında başarılı olma ihtimali düşüktür. Çocuk diğer arkadaşlarından, gelişim yönünden bedeni olarak ufak kalmasının sıkıntısını ve ezikliğini yaşamasının yanında, sınıfta sunulan bilgileri kavrama yönünden de diğer arkadaşlarından zayıf olma olgusuyla karşılaşacaktır. Çocuk dersleri anlayamamanın ezikliğini de yaşarken artık anlayamadığı derslere karşı ön yargılı davranacaktır. Dersleri anlayamadığı için zamanla kendine olan güvenini kaybedecek, bu güvensizlik durumu onu başarısızlığa doğru götürecektir. Eğer çocuk zekâdan yana bir sıkıntısı olmadığı halde okulda başarı elde edemiyorsa mutlaka bir doktora muayene ettirilmesi gerekmektedir. İhtimaldir ki bu başarısızlık çocuğun vücut yapısındaki bir aksaklıktan meydana gelmektedir. Gözleri bozuk olan bir çocuk derslerine gereği gibi çalışamaz. Göz

bozulması birdenbire meydana gelmediğinden dolayı çocuğun da gözlerinin bozuk olduğunun farkına varmaması gayet doğaldır. Onun bu arızasını gerekli tedavi veya gözlükle ortadan kaldırmak mümkündür. Çocuğun kulaklarında bir arıza olabilir. Böylece öğretmenin anlattıklarını duymuyordur. Soruları iyi işitmediği ve anlamadığı için cevap veremez. Kulağı arızalı bir çocuğun tereddütleri vardır. Bildiği sorulara bile tereddütlerinden dolayı cevap veremez. Yanlış cevap verme korkusu onu susmaya mecbur eder. Bünyesi zayıf olan çocukta zihin çalışmalarına yeteri kadar tahammül edemez. Sıkılır, ders çalışmaktan soğur. Böyle çocuğun fazla enerji sarf etmeye vücudu müsait değildir. Zihin yorgunluğu aynı zamanda bedeni yorgunluğu doğurduğundan bu çocuklar çalışmaya tahammül edemezler. Çocuğun bünyesinde ve zekâ yapısında herhangi bir aksaklık ve eksiklik olmadığı halde başarı göstermemesi de mümkündür. Mesela ailenin günlük yaşantısı çocuğun ihtiyacı olduğu nispette uyku uyumasına engel oluyorsa bu çocuğun derslerinde başarılı olması beklenemez. Evde çocuğun uykusuna mani olacak her türlü davranıştan kaçınılmalıdır. Uyku kadar önemli olan bir başka mesele de çocuğun beslenme işidir. Beslenmede çağımızda bir bilim dalı haline gelmiştir. Anne babaya düşen diğer önemli bir işte çocuğun zamanında yemek yemesini temin etmektir.

Okul hayatı ya da eğitim dendiğinde ilk akla gelen başarı kavramı olmaktadır. Başarının değerlendirme ölçütü ise öğrencilerin sınav notları ve öğretim programlarına uyumu ile belirlenmektedir. Çocukların eğitime başladıkları yer ilkokullardır. Bu sebeple bu okullar hem ailelerin hem çocukların hayatında çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Çünkü çocukların başarılı ya da başarısız olarak değerlendirilmeye başlanması bu dönemde gerçekleşmektedir. Günümüzde her alanda olduğu gibi eğitim alanında da oldukça yoğun rekabet yaşanmaktadır. Böyle bir ortamda aileler, haklı, olarak çocuklarından başarı beklemektedirler. Bu uğurda hemen her aile tüm fedakârlıkları yapmakta, tüm imkânlarını seferber etmektedir. Fakat tüm bu çabalara rağmen her zaman olumlu sonuçlar alınamamakta, başarısızlık ile karşılaşılmaktadır.

Öğrenciden kaynaklanabilecek başarı ya da başarısızlık nedenlerinin en önemlileri zekâ, yetenek ve kişilik özellikleridir. Bu üç önemli öğeye başarının

hammaddeleri diyebiliriz. Zekâ ile ilgili birçok araştırmadan çıkan sonuç, öğretim programlarında başarılı olabilmek için her zaman çok üstün zekâyı ihtiyaç olmadığıdır. Aksine çok zeki çocukların bile başarısız olabileceği sonucu çok önemli bir tespittir. Öyleyse, var olan zekâ potansiyeli doğru şekilde yönlendirilmeli, işlerliğe sokulmalıdır. Tabi burada sosyo-ekonomik durum, aile ortamı ve tutumları, duygusal nedenler de etkili olmaktadır. Duygusal ihtiyaçları karşılanmayan çocuklar ne kadar zeki de olsalar bunu kullanamazlar ve başarısız olurlar.

Bir diğer etken ise çocukların ilgi ve yetenekleridir. Yetişkinler gibi çocuklar da ilgilendikleri, sevdikleri konularda başarılı olurlar. Özellikle resim ve müzik yetenekleri ilkökul döneminde en erken ortaya çıkan özelliklerdir. Bu özelliklere dikkat edilmeli, çocuklar bu yönde geliştirilmelidir.

Çocuklarda başarıyı etkileyen kişilik özelliklerinin bir kısmı doğuştan gelen yapısal özelliklerle açıklanabilirken, bir kısmı da ailenin ve çevrenin etkisi ile öğrenilmiş davranışlardır. Çocuğun öğrenmeye ve okumaya güdülenmesinde, kendine olan güveni, çevresiyle iletişimi çok önemlidir. Konuyla ilgili yapılan bir araştırmada, başarılı öğrencilerde, neşeli, kolay uyum sağlayan, sosyal, hırçın, girişken, mantıklı ve iyimser olma özelliklerinin bulunduğu belirlenmiştir. Buna karşılık, başarısız öğrencilerde daha durgun, içedönük, uysal, uyumsuz, sıkılgan, kötümser veya öfkeli davranış biçimleri tespit edilmiştir. Başarıda bir diğer önemli nokta, çocuğun anadilini çok iyi biliyor ve kullanıyor olmasıdır. Sözel ifadesi iyi gelişmiş, kelime haznesi geniş olan öğrencilerin, iletişimde ve sosyal ilişkilerde başarılı oldukları gözlenir. Tabi tüm bu yeteneklerin gelişmesi ailenin tutumu ve çocuğun okuma alışkanlığıyla yakından ilişkilidir. Kitap okuma alışkanlığı olan çocukların, öğrenmeye, araştırmaya ve çevreye ilgisi artar. Çevreden ve eğitimden kaynaklanan hatalar başarı için gerekli olan öğrenme isteğini ortadan kaldıracaktır. Bu noktada aileye büyük görevler düşmektedir. Çocukların başarısında, beslenme ve fiziksel şartların niteliği de çok önemlidir. Çocukların yaşlarına uygun vitamin ve kalorileri almaları gereklidir. Aynı zamanda bedensel sağlıklarına dikkat edilmelidir. Çocuklarda, çeşitli sebeplere bağlı yorgunluklar, (hastalık, fazla ders çalışma, uykusuzluk, üzüntü ve heyecanlar) başarının düşmesine sebep olabilir.

Çocuğun başarısında kişisel özellikler yanında arkadaşlık ilişkilerinin etkisi de oldukça fazladır. Bir insanın başarıları – başarısızlıkları, mutlu ve mutsuzluklarının nedenleri arasında arkadaşlarının da katkısı vardır. “Arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.” sözü bu gerçeğin özlü bir ifadesidir. İyi bir arkadaş; genellikle, arkadaşlarını olumlu tutum ve davranışlar, olumlu alışkanlıklar edinme ve çalışma yönünde motive edecek, onları düzensiz yaşamdan uzak tutacaktır. Bu durum okul başarısını da desteklemiş olacaktır.

İyi arkadaşın kazandırdıkları:

- Bizi tamamlar,
- Boşluklarımızı doldurur,
- Onunla birlikte olmak rahatlık verir,
- Başarılarımızı kendisine anlatmak gücümüzü artırır,
- Ondan cesaret alırız,
- Sırlarımızı saklar,
- Devamlı fikir ve tecrübe alışverişimiz vardır,
- Sevincimize, üzüntümüze ortak olur,
- Hatalarımızı yapıcı eleştirileriyle gidermeye çalışır,
- Başarımızı içtenlikle takdir eder,
- Bize moral verir,
- Kısaca onunla hayat bize mutluluk ve zevk verir...

Kötü arkadaşın olumsuz etkileri:

- Arkadaşını kötü seçenler zararlarından korunamazlar,
- Onların olumsuz davranışlarının kötü sonuçlarına daima ortak olurlar,
- İstemediği davranışları yapmak zorunda kalır,
- Sonuçlarına katlanamayacağı hataların kurbanı olurlar,
- Çevresi, ailesi ve arkadaşları ile çatışma içerisine girerler.

3.4. Ailenin Etkisi

Aile, çocuğun ilk deneyimleri kazandığı ve davranış biçimlerini öğrendiği en önemli sosyal kurumdur. Bu sebeple ailenin başarı ya da başarısızlığa bakış açısı ne olması gerektiği, düşünülmelidir. Aile, çocuğunun yapısal, fiziksel ve zihinsel özelliklerini iyi tanımalı ve bu özelliklere uygun davranmalıdır. Çocuğun özelliklerini, ilgi ve yeteneklerini dikkate almadan bazı beklenti ve yönlendirmeler içine girmemelidir. Aileler, çocuklarından olabileceğinden daha fazlasını istememelidirler. Ama bunun yanında da aile, çocuğunun yeteneklerini küçümsememelidir. Anne-babanın eğitim düzeyi, mesleği de çocuğun eğitimi için alınan kararlarda önemli bir rol oynamaktadır. Kısacası anne baba ilgisinin çocuğun başarılı olmadaki rolünde büyük etkisi vardır denilebilir.

Anne ya da babanın iş hayatında başarılı olmaları, sevdikleri bir işte çalışıyor olmaları da çocukları ile kuracakları iletişimde etkili olmaktadır. Aynı zamanda aile bireylerinin anne ve babanın birbiriyle olan ilişkisi, anne-babanın çocuklarla olan ilişkisi, kardeşlerin birbiriyle ilişkisi ev ortamının havasını belirleyici unsurlardır. Anne-babanın iş yaşantısının dışında kalan sürede çocuğuna göstereceği ilgi ve

ayıracağı zaman doyurucu olmalı ve ihtiyaçları karşılayabilmelidir. Günümüzde annenin de iş hayatına girmesi ile çocukların yetişmesinde bir takım sorunlar oluşmaktadır. “Çalışan kadınların en büyük problemi çocuklarına yeteri kadar ilgi gösteremedikleri düşünceleridir. Hem çalışarak aileye ekonomik katkıda bulunmak, hem de çocuklarını en iyi şekilde yetiştirmek isterler. Bu durum onları çoğu zaman öyle etkiler ki, çalıştıkları işte de yeterli performansı yakalayamazlar. Bu ikisinin bir arada yerine getirmek isterken bazı problemlerin ortaya çıkması kaçınılmazdır.” (Nar,2005).

Anne babanın çocuktan kendi kabiliyeti üzerinde başarı beklemesi ve bu konuda çocuğa baskı kurması çocuğu olumsuz yönde etkiler. “Bu beklenti çocukta aşırı kaygıya sebep olur ve aşırı kaygıda çocuğun ders başarısını etkiler.” Anne baba arasındaki iletişim eksikliği, geçimsizlik, çocuklarını başkalarıyla kıyaslamaları, ilgisizlik, sosyal aktivitelere yönlendirmeme, çocuklarıyla olan diyaloglarını emir cümleleri üzerine kurmaları, gelir düzeyinin düşük olması, eğitim seviyelerinin düşük olması gibi sebepler çocuğun başarısız olmasına neden olur.

Yapılmış olan bir ankette başarılı öğrencilerin, anne ve babalarının kişilik özelliklerinin neşeli, sosyal, koruyucu, arkadaşça, iyimser ve işbirlikçi olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık başarısız olan öğrencilerin, anne-babalarının kişilik özelliklerinin ise huysuz, sosyal olmayan, aşırı koruyucu, arkadaşça olmayan, kötümser ve anlayışsız olduğu belirlenmiştir.

Buradan çıkarılması gereken sonuç şudur: Ailenin kişilik özelliklerinin davranışlarına yansımaları, çocuğun başarıya güdülenmesinde en önemli faktörü oluşturmaktadır. Aile içinde anne-babanın çocuğuna uyguladığı disiplin türü de çok önemlidir. Yapılmış olan bir araştırmada, otoriter tutum içinde olan ailelerin çocuklarının %18'i başarısız bulunmuştur. Yine aynı araştırmada gevşek ve ilgisiz tutum içinde olan, ailelerin çocuklarının % 13'ü, başarılı iken %31'nin başarısız olduğu tespit edilmiştir. Aileler çocuklarına gösterecekleri ilginin ölçüsünü iyi ayarlamalıdır.

Ailenin sosyo-ekonomik durumu da çocuğun başarısını etkileyen bir faktördür. Çocuğun içinde bulunacağı sosyal ve kültürel ortam, ekonomik koşulların getireceği imkânlar olumlu ya da olumsuz etkileri oluşturmaya yeterli sebeplerdir. Ailenin ekonomisine katkıda bulunmak için annenin çalışmasının çocuğun gelişimi ve başarısı üzerine olumsuz etkileri vardır. “Araştırmalar, annesi çalışan çocuklarla, kimsesizler yurdundaki çocukların “sosyal hayata intibaksızlık” konusunda bir korelasyon (paralellik) içinde olduğunu göstermektedir.

Çocuğun başarısını etkileyen bir diğer etken de okuma alışkanlığı ve anadilini iyi kullanıyor olmasıdır. Bu iki özelliğin oluşmasında ailenin önemli katkıları olmalıdır. Çünkü yapılan araştırmalarda okuma alışkanlığı kazanmak için en önemli dönemin çocukluk çağı olduğu açık bir biçimde ortaya konmaktadır. Eğer ev ortamında çocuk, okuyan bir anne-baba ile karşı karşıya ise bu alışkanlığın kazanılması için en önemli unsura sahip demektir. Bunun yanında, ailenin çocuğuna uygun öykü ve masallar okuması, çocuğun istek ve ilgisine uygun kitaplar seçebilme özgürlüğüne sahip olması da önemlidir. Sevmediği, ilgisini çekmeyen kitapları okumaya zorlamak gösterilebilecek en yanlış tutumdur. Okuma alışkanlığı kazanmada, çocuğun ebeveyn tarafından kütüphaneye ve kitapçılara, kitap sergilerine götürülmesi olumlu bir yaklaşım olacaktır. Aynı zamanda çocuğun toplumsal yaşamda etkili olmasını sağlayan, onun öğrenmeye ve araştırmaya ilgisini artıran sinema, tiyatro ve benzer etkinliklere zaman ayrılmalıdır(Cüceloglu,2006).

Çocuğun, okul başarısını etkileyen bir başka konu ise okul ödevlerine karşı ailenin tutumudur. Okula başladığı andan itibaren ödev yapma ve ders çalışma alışkanlığının temelleri atılmaya başlar. Aile bu konuda yardımlarını ve ilgisini esirgememeli fakat ödevlerini yapma gibi de yanlış bir tutuma girmemelidir.

Sonuç olarak, başarı önemlidir, fakat her şey demek değildir. Önemli olan, kişinin kendini aşmaya ve yenilemeye çalışma arzusunun var olmasıdır. Sadece okul başarısı değil hayat başarısı da önemlidir. Çocuklarımızı topluma uyumlu, hayata hazır, kendine güvenen sağlıklı kişilik özellikleri olan bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamalıyız. Bu konuda annelere büyük görev düşmektedir. “Annesinden yeterli

sevgi, ilgi ve şefkat alamadığından, güven duygusu yerleşmiyor. Sevgi ve güven duygusu ancak yaşanarak kazanılan ruhsal gıdalardır. Bu gıdalardan yoksun yetişen çocuk, ruh sağlığı yönüyle gerekli olgunluğa erişemiyor. Atalarımız buna “Anasız kuzu melemez” sözüyle çok güzel ifade etmişlerdir.”

Öğrencilerin başarılarında birçok etkenin rol oynadığını belirttik. Özellikle bu etkenlerden birisinin de aile faktörü olduğu üzerinde durduk. Ayrıca aile faktörünü de kendi içinde; anne-babanın çocuğa karşı davranışları, anne-baba arasındaki ilişkiler, kardeşler arasındaki ilişkiler ve evin genel durumu olarak alt başlıklara ayırabiliriz. Ailedeki eğitimi etkileyen faktörler şunlardır:

- Ailenin Yapısı
- Ailenin Birliğinin Bozulması
- Evdeki Akrabalar
- Ailenin Yönetimi
- Demokratik Aile
- Ailenin Geliri
- Çocuğun Ailedeki Konumu

Çocukların yaşları ve içinde bulundukları dönem, yetişkin davranışlarının çocuklar üzerindeki etkilerini daha da önemli kılmaktadır. Çünkü çocuklarımızın bilgi ve başarıları karşısında gösterdiğimiz her türlü davranış onların kişiliğinin oluşumunda destekleyici veya engelleyici olabilir(Saygılı,2008).

Çocuklarımızın, sağlıklı bedensel ve ruhsal gelişimi için bazı temel gereksinmelerinin erken yaşlarda aile içinde karşılanması gerekir. Anne baba çocuğa

karşı ilgisini farklı yollarla gösterebilir. Bu temel gereksinimler altı kategori içinde toplanır:

Dokunulma: Çocuğa dikkat etme, davranışlarını seyrederken ona "aferin", "haydi yine yap" gibi geri-iletim verme, tutma ve kucaklama, yüreklendirme, övme ve ona sıcaklık gösterme.

Güven: Çocuğun sağlığıyla ilgilenme, yeteri kadar yiyecek ve giyecek verme, onu tehlikeli durumlardan koruma.

Yapı/Düzen: Çocuğa yön verme, örnek olma, yapabileceği ve yapamayacağı davranışların sınırlarını belirtme, tutarlı hareket etme.

Sosyalleşme: Çocuğun duygularını olduğu gibi tanımlama, onu yansıtmaya, ona zaman verme, dış dünya ile arasında köprü görevini görme, özdeşim kurabileceği bir kişi olma.

Uyarılma: Oyun yoluyla ve çocuğun dünyasına giren değişik olaylarla acı, haz, neşe, heyecan gibi duyguları ayırabilmelerine yardımcı olma. Kendini değerli görme: Çocuğu "ciddiye alma", "ben önemliyim; bana kötü bir şey olmasını istemezler", "beni ben olduğum için seviyorlar", "ben diğerlerinden farklıyım" duygusunu verme. Bu gereksinimler herhangi bir nedenden dolayı, karşılanmadığı zaman çocuğa, "sen ve senin gereksinimlerin önemli değil, senin var ya da yok olmanın önemi yok" mesajı verilmiş olur.

Bazı anne ve babalar, çocuklarının başarısızlıklarıyla karşılaştıklarında, bilmeden de olsa psikolojik yönden etkilenip kötü davranışlar içine girebilmektedirler. Örneğin; çocuğunun düşük notlarıyla karşılaşan anne-baba umutsuzluğa kapılır, gururları kırılır. Çocuklarının sandıkları kadar yetenekli olmadığını düşünürler. Elleri olmadan çocuğa başka türlü davranmaya başlar, iyi ve olumlu yanlarını öne çıkarmaya çalışacaklarına, zayıf yanlarını vurgulayıp dururlar. Ancak aşağılık duygusunu artırmaya yarayan bu değişimi çocuk da sezer.

“Suçlayıcı iletişim tarzını kullanan ebeveynlerin çocukları, anneleri ve babalarıyla herhangi bir konuyu görüşme hususunda tereddütlüdürler. Ne yaparlarsa yapsınlar yeterince iyi olamayacaklarını düşünmektedirler.” Böylece çocuk gittikçe anneden ve babadan uzaklaşmaya başlar, çağırıldığında seslerini duyamayacağı bir yerlere gider. Bunlar gibi yanlış davranışlar anne-baba-çocuk iletişimini zedeler, çocuğun yukarıda sıraladığımız temel gereksinimlerinin karşılanmasını önler, çocuğu duygusal yönden ezer, olumlu kişilik gelişimini engeller.

Reddetme: Çocuğa sahip çıkmama, değer vermeme çocuğun özelliklerini, isteklerini hiçe sayma, yeteneklerini devamlı olarak küçümseme. Örnek: "Başarısız notlar aldığın sürece gözüme gözükmeye, artık sen benim çocuğum değilsin."

Aşağılama: Küçültme, sürekli eleştiri, sözle hakaret etme. Örnek : "Niye başka çocuklar gibi olamıyorsun, aptal, gerizekâli, bir türlü beceremiyorsun."

Ayırma, yalnız bırakma: Normal gelişim için gerekli olan sosyal ilişki ve kaynaklarla ilişkiyi engelleme. Örnek : "Bu sene hiçbir şey için zamanın yok. Arkadaş gezmelerini, oyuncaklarını kaldırdık. Artık futbol da oynamayacaksın."

Korkutma, tehdit, yıldırma: Sürekli olarak terk etmeyle ya da fiziksel, sosyal ya da doğaüstü güçlerle korkutma. Örnek: "Hep başarısız notlar alıyorsun, sen bizi çok üzüyorsun, artık bu evden çekip gideceğim".

Kışkırtma, suça yöneltme: Sosyal olarak etkinliğin engelleyici biçimde toplumda hoş görülme-yen türden davranışlara yöneltme. Örnek : "Ben senin öğretmeninin yerinde olsam senin gibi başarısızları bir güzel döverdim."

İstismar: Çıkar için kullanma. Örnek : "Bütün arkadaşlarımdan çocukları başarılı sen de olmalısın ki etrafıma bakacak yüzüm olsun."

Duygusal engelleme: Duygusal gereksinimleri karşılamama, sıcaklık göstermeme, pasif bir şekilde önemsememe. Örnek: Başarısızlıkları karşısında uzunca bir süre çocuğumuzla konuşmamak, onunla iletişim kurmamak, bu türden davranışlardandır.

Yetişkinleştirme: Yasa ve gelişime dayalı olarak çocuğun kapasitesinin çok üstünde beklentilere sahip olmak. Örnek : "Ağabeyin kadar becerikli olamıyorsun."

Bu örnekleri çeşitlendirip, çoğaltabiliriz. Çünkü bu tür davranışlar, herhangi bir nedeni olmadan, herhangi bir zamanda da çocuklara gösteriliyor olabilir. Eğer küçük düşürücü tutumlardan sakınmazsak çocuklarımızı gerek şimdi, gerekse yetişkin olduklarında kişisel, sosyal, akademik rahatsızlıklara mahkûm etmiş oluruz.

Yetişkin olarak, özellikle anne ve baba olarak çocuklarımızla ilişkilerimizde davranışlarımıza büyük özen göstermezsek, sadece çocuklarımızın sorunlu, olumsuz yetişkinler olmasına neden olmakla kalmayıp sorunlu toplumlar da yaratabiliriz. Çocuklarımızın başarısızlıkları karşısında; Öncelikle her çocuğun kendine has kişisel gereksinim ve gelişim içinde olduğunu kabul edelim. Onların sınırlarını zorlamayalım. Alay etmeyelim, bağırmayalım, düşük başarıyı eleştirmeyelim ve aşağılayıcı ses tonuyla konuşmayalım. Onların ders dışı faaliyetlerini yasaklamayalım, okul sonrası ceza olarak ders yaptırmayalım. Yani başarılı olamamasını ona bir ceza nedeni gibi göstermeyelim. Başkalarının onları aşağılamalarına göz yummayalım. Onları "Nasıl olursan ol, sana değer veriyorum." duygusundan yoksun bırakmayalım. Yanlışlarını "yüzüne vurmayalım." Neyin daha doğru olduğunu, onun anlayabileceği ve benimseyebileceği biçimde ona göstermeye ve aynı zamanda onu kendi açısından anlamaya çalışalım. Çocuğumuzla aramızdaki sıcaklığın, eğitim ve diplomadan daha önemli olduğunu asla unutmayalım. Okuyan bir insan olduğumuz halde, çocuğumuz okumak istemiyor veya başarısız oluyorsa, bu durumun onun tercihi olduğunu kabullenelim.

Onların başarılarında etken olduğumuzu düşünüp, bu başarıyı paylaşırken, başarısızlıkları karşısında onları suçlamayalım. Başarısızlıklarında bizim de rolümüz bulunabileceğini düşünelim. Başarısız öğrencilerin anne-babalarının geliştirmeleri

gereken temel tutum, düşük performansı anlayışla kabul etmek, çocuklarının onlara ulaştırdığı gizli mesajları dikkatle bulup çıkarmaya ve sonuca göre akıllı ve hoşgörülü davranmaya hazır olmaktır. Çok şey mi istenmiş oluyor? Çok şey değilse bile çok önemli olduğu bir gerçek.

Ama anne-baba olmak, zaten yaşamımızın en önemli ve en güç görevidir. Çocuklarımızın güçlük içinde olduklarını seziyorsak, bütün gücümüzü bunları çözümlemeye yöneltmek durumunda olmalıyız. Çocuklara olan ilgimizi asla eksiltmemeli ve desteğimizi her zaman sağlamalıyız.

3.4.1. Anne ve Babanın Öğrenciden Beklentileri

Öğrenmekten keyif almak büyük ölçüde çocuğun özgüvenine bağlıdır. Yakın çevresi çocuğu tanıyıp onun ihtiyaçlarını fark ederek, karşılamaya çalıştığında özgüven için önemli adım atılır. Anne- baba çocuğun dış dünyayı keşfetmek ve tanımak için yaptığı girişimleri desteklediği, bağımsız olması konusunda çocuğu teşvik ettiği takdirde, çocuk kendi kendine yetmenin hazzını yaşar. Anne ve baba ilgilerini geliştirmesi için yeterli kapasiteye sahip olduğu konusunda çocuğu teşvik etmelidir. Bunu sağlamak için küçük yaştan itibaren fırsatlar oluşturulur ve bu fırsatları değerlendirmesi için çocuk cesaretlendirilir.

Anne ve baba, çocuğun bireysel kapasitesinin elverdiği oranda yapabileceğinin en iyisini yapmasını bekler. Burada önemli olan, çocuğun başarılarının saygı ile karşılanması, buna karşılık hazır ve yeterli olmadığı bir takım şeyleri başarıp, tamamlaması konusunda baskı yapılmamasıdır. Çalışmaları ailesi tarafından desteklenmeyen ve başarısızlıklarından dolayı eleştirilen çocuk, kendini değersiz bir kişi olarak görür, kendini küçümser. Bu da onun var olan yeteneklerini gizlemesine neden olabilir. Çocuklarına destekleyici bir ortam sağlayan, başarılarıyla ilgilenen, gelecek çalışmaları için onları teşvik eden, onlara sevgi ile yaklaşan ailelerin çocuklarında okul başarısının yüksek olduğu görülür.

Çocuk erişemeyeceğini düşündüğü yüksek başarıya ulaşmak için aşırı ve sürekli ebeveyn baskısı hissettiği zaman bu sabit baskı ile başa çıkamaz. Buna bağlı olarak da anne ve babasının kendisinden beklediğini düşündüğü başarıyı elde edemez. Bu sebeple ilgi ile baskı kavramlarını birbirine karıştırmamak gerekir. Aşırı eleştiren anne-baba, çoğunlukla kabul görmeyen, ne sevilen ne de kolay sevebilen kişilerdir. Hep sevilme korkusunu yaşadıkları için çocuklarının daha başarılı olması için uğraşırlar. Yıkıcı eleştiri, kabul etmeme davranışını da beraberinde getirir. Öte yandan anne babaları tarafından aşırı korunan çocuklarda da okul başarısında düşmenin yaşadığı görülmektedir. Anne baba ilgisinin çocuğun başarısını artırması beklenirken; fazla koruyucu baskıcı tavırlar tam tersi etki yaratabilirler. Dikkat edilmesi gereken, her başarısızlıktan çıkarılacak derstir. Bir başka nokta ise, çocuğun kendi kendisi ile yarışarak başarı grafiğini yükseltebilmesidir. Çocuğu, başarılı arkadaşları ile kıyaslamak yerine kendisiyle kıyaslamak gerekir. Önemli olan çocuğun dün ile bugün arasında görülebilen somut farktır.

Anne ve babanın beklentisi çocuğun yeteneğinin üzerinde ve yüksek olduğu zaman çocuğun cesareti kırılır. Çocuk anne ve babasını hayal kırıklığına uğratmaktan korkar. Oluşan bu başarı ile ilgili kaygı, çocuğu yeni girişimlerden ve denemelerden alıkoyar. Çünkü o böylelikle kendini başarısız olmaktan korumuş olur. Aynı şekilde yüksek beklenti yerine düşük ebeveyn beklentisi karşısında çocuk kendini zorlamaz. Çünkü zaten annesi ondan ödevini tamamlamasını beklememektedir.

Günümüzde stres, bireyin ihtiyaçlarının karşılanmamasından ortaya çıkan duygusal gerilim olarak tanımlanmaktadır. Çocukluk stresleri, temel ihtiyaçların karşılanmamasından kaynaklandığı gibi, anne babanın çocuğu algılama farklılıklarından da kaynaklanabilir. Çocuklar için stres yaratan ortamlar arasında anne veya babanın ölümü, boşanmaları, yakın bir aile üyesinin ölümü, anne ve babanın yeniden evlenmesi, seyahate bağlı uzun süreli ebeveynden ayrı kalma, aile içinde hastalık, yeni okul, yeni öğretmen, annenin hamileliği, kardeşin doğumu, okula yeni başlama, okulu bitirme veya taşınma sayılabilir. Anne ve babadan birinin kaybı sonucu oluşan eksik aileden veya boşanma sonucu oluşan dağılmış aileden gelen çocuk bu mutsuz ev ortamında öğrenmeden keyif alıp, haz duyabilmek için

gerekli olan duygusal ve sosyal uyaranlardan mahrum kalmış olur. Bu faktörler ve evde oluşturulan gerilim, çocuğun gelişimini olduğu kadar okul yaşamını da olumsuz etkiler. Bu tür ortamlarda çocuğun çabalarının yetersiz bir mücadele şeklinde sürmesi onu hayal kırıklığına uğratar. Kendini yetersiz hissedebilir. Buna bağlı olarak zayıf benlik imajı gelişebilir. Bunun ardından daha ciddi duygusal sorunlar çıkabilir.

3.4.2. Anne ve Babanın Çocuğun Okul Başarısını Artırmak İçin Yapması Gerekenler

- Sorumluluk duygusunu artırmaya çalışın.
- Yaşına uygun yapabileceği görevler verin.
- Kendine güvenmesini sağlayın.
- Okul arkadaşları ile iyi ilişkiler kurmasını sağlayın.
- Ondan yapamayacağı şeyleri istemeyin.
- Ona yaşından ve olduğundan daha küçükmüş gibi davranmayın.
- Onun ile birlikte vakit geçirin, kendini ifade etmesini sağlayın.
- Ders için yeterli vakit ayırmasında ona yardımcı olun.
- Onun okul başarılarını uygun bir şekilde ödüllendirin.
- Ona her zaman cesaret verin, destekleyin.
- Başarısızlıkları için konuşun, onu başarıya motive edin.
- Öğretmeni ile onun hakkında sık sık iletişime girin.

- Öğretmeninin onun hakkındaki önerilerini dikkate alın.
- Hayatta düzenli ve programlı olmasına yardımcı olun.
- Onun stres faktörlerini hesaba katın, psikolojik durumuna dikkat edin.
- Aile içi huzuru ve sevgi ortamını onun için hazırlayın.
- Anne ve baba birlikte dersleri konusunda destek olun.
- Ders çalışma harici zamanlarda dinlenmesini sağlayın.
- Ona uygun dikkatini dağıtmayacak bir ders çalışma ortamı hazırlayın.
- Dikkatini devam ettirme konusunda eksikliği olup olmadığını kontrol edin.
- Onun kapasitesinden daha fazla beklentilere girmeyin.
- Onu ders ve sınavlar konusunda paniğe sevk etmeyin.
- Her gün düzenli ders çalışmasını sağlayın.
- Düzenli öğünler, gıda alımı ve çeşitliliğini sağlamaya çalışın.
- Onun kabiliyetlerini yönlendirin ve gelişmesini sağlayın.
- Onunla mümkün olduğu kadar nitelikli zaman geçirin.
- Uyku düzeninin bozulmamasını sağlayın.
- Yaşlıları ve başkaları ile onu kıyaslamayın.

- Onun ile okul ve dersler hakkında belli aralarda durum değerlendirmesi yapın.
- Onu arkadaşları ile rekabete sürüklemeyin.
- Onun hobilerini artırın, ders dışında hobileri ile ilgilenmesini sağlayın.
- Onun her zaman için yanında olduğunuzu devamlı hissettirin.
- Ders çalışırken belli aralarla dinlenmesini sağlayın.
- Bazı derslerde birlikte çalışarak ona destek olun.
- Sportif faaliyetler ile ders dışı dinlenmesini sağlayın.
- Okul içi sosyal etkinliklerde onu cesaretlendirin.
- Aileyi etkileyen stres etkenlerinin okul başarısını düşüreceğini unutmayın.
- Anne ve babanın yalnız birinin okul konusunda desteğinin tam olarak yeterli gelmeyeceğini, her iki ebeveynin birlikte gereken önemi vermesi gerektiğini unutmayın.
- Onun zihinsel yeteneğinin ezber ve taklide göre değil, mantık ve üretkenliğe dayalı olması konusunda yönlendirin.
- Ödevini yapmadığı zaman çocuk kendi sorunu öğretmen karşısında kendi başına çözebilme yolları bulmalıdır. Anlaşılmayan sorular için ebeveyne başvurabilmelidir. Ancak ödevler ebeveynle birlikte yapılmamalıdır.
- Çocuğunuza zamanı iyi kullanmasını ve yönetebilmesini öğretin. Programını öyle yapsın ki ders çalışmaya da diğer etkinliklere de zaman ayırabilsin.

► Eğer çalışma davranışının sıklığı artırılmak isteniyorsa, çalışma, hoşlanılan ve sık yapılan bir başka etkinlikten önceye alınabilir. Bu kurala göre çocuğun hoşlandığı etkinliği yapabilmesi için önce belirli bir süre ders çalışması gerekecektir.

Anne baba şunu unutmamalıdır: “Başarısızlık” diye bir şey yoktur. Yalnızca “öğrenilecek dersler” vardır. Çocuğunuzu iyi tanıyarak beklenti düzeyinizi gerçekçi oluşturabilirsiniz. Çocuğunuza yapabileceğiniz en büyük yardım ilgi ve yetenekleri doğrultusunda onu yönlendirmek ve ihtiyacı olan desteği ona sağlamaktır. Çocuğunuzu olduğu gibi, kendisi gibi görmeyi öğrenin.

Anne ve baba olarak geçmiş okul yaşantılarınızdaki başarılarınızı çocuğunuzun tekrarlamasını beklemek ya da elde edemediklerinizi çocuklarınızı zorlayarak elde etmeye çalışmak, yalnızca kendinizi tatmin etmekten öte bir işe yaramaz. Unutmayın ki, siz sofranızda kitaplardan konuşan, güzel sanatlardan söz eden, (eğitim düzeyiniz ne olursa olsun) kendini yetiştirmeye çalışan ve okuyan bir bireyseniz, çocuğunuz mutlaka başarılı olacaktır.

3.4.3. Aile Tutumlarının Çocuk Gelişimi ve Başarısı Üzerine Etkileri

Eğitimciler çocukların gelecekte uyumlu ve başarılı olabilmeleri için en sağlıklı eğitim yollarının geliştirilmesi çabası içindedirler. Her ne kadar kişilik gelişiminin insanın yaşamı boyunca süregeldiğini kabul etsek de, kişilik gelişmesi ve yapılanmasında temelin çocukluk döneminde atıldığı gerçeği geçerliliğini korumaktadır. Anne baba ilgisi üzerine yapılan çalışmalar, ailenin çocuk üzerindeki ilk etkilerinin son derece önemli olduğunu göstermiştir. “Anne-babanın ve ailenin diğer bireylerinin çocukla olan etkileşimi, çocuğun aile içindeki yerini belirlemektedir. Çocuğa yöneltilen davranış ve ona karşı takınılan tavır, ilk yaşantıların örülmesinde büyük önem taşımaktadır.”

Çocuk yetiştirmede ve ailenin çocuğa karşı tutumlarını belirlemede, anne-baba tarafından çocuğun gelişim dönemlerinin özelliklerinin neler olduğunun

bilinmesi çok önemlidir. Çocuk erişkinin küçük bir modeli değildir. Çocuğu erişkinden ayıran birçok özellik vardır: çocuğun kanıtlanabilir en güçlü tarafı ve üstünlüğü öğrenme güdüsüdür. Çocuk, Montessori'nin "emici zihin" diye adlandırdığı bir yetiye sahip olarak doğar. Kültür, töre, ülkü, duygu, davranış ve inançların "emilip" benimsenmesi, çocuğun doğumuyla altı yaşı arasındaki "emici zihin" döneminde gerçekleşir.

3.4.4. Olumsuz Aile Tutumları

Çocuğun anne-babadan aldığı iki şey vardır: Sevgi ve Eğitim. Sevgi; kabullenme, koruma, kollama ve sevecenlik gibi bütün olumlu duyguları içerir. Eğitim ise; öğretilen her şeyi, verilen bilgileri, becerileri, yasakları, kuralları, inançları, değer yargılarını, görgü kurallarını ve insanın sosyalleşmesi için gerekli olan tüm toplumsal değerleri kapsar(Cüceloglu,2006).

Olumsuz aile tutumlarında ailenin verdiği ilgi yetersiz veya aşırı, eğitim ise gevşek ya da sıkı olmaktadır. Aşırı ilgi tutumunda, aile çocuğu ilgiye boğucu, onu çok koruyucu ve aşırı kollayıcıdır. Bunun sonucu olarak çocukta bağımlılık ve güvensizlik gelişir. Çocuk karşılaştığı her olayda anne-babasına yaslanır, onlara güvenir fakat kendisine güvensizdir. İlgi yetersizliği veya yokluğu sonucu ise, çocukta kendine ve çevreye karşı güvensizlik ve olumsuz duygular gelişir. Doğal olarak aşırı ilginin veya yetersizliğin de dereceleri vardır. İlgi yetersizliğinin en aşırı ucu, çocuğu terk etmek veya kabullenmemektir. Yetersiz sevgi ve ilginin, aşırı sevgiye göre sonuçları daha ağır olmaktadır.

Sıkı eğitim, çocuğa olur olmaz yasaklar koyma ve yaşanmaz kurallar ile çocuğu yetiştirmedi. Sıkı eğitim ve disiplin uygulayan anne-babalar çocuğu kendi tasarladığı bir kalıba göre yetiştirmek amacını güderler. Çocuk sıkı bir denetim altında tutularak en küçük yanlış ve hataları gözden kaçmamakta, bunların üzerinde önemle durulmakta ve düzeltilmesi istenmektedir. Böyle aileler fiziksel cezayı ön planda kullanmakta ve çocuklara kendilerini yönetme fırsatı vermemektedir. Bireyin kendine güvenini ortadan kaldıran, onun kişiliğini hiçe sayan bir disiplin yöntemi

olan sıkı eğitim ile büyüyen çocuklar kibar, sessiz, uslu ve dürüst olmalarına karşın küskün, çekingen, kolay etkilenebilen, huysuz ve aşırı hassas bir yapıya sahip olabilmektedir. Gevşek eğitimde ise “hoş gör, boş ver” anlayışı egemendir. Bu anlayışta “Her şeyi hoş gör; çocuktur her şeyi yapar; çocuk özgür olmalıdır; onun her dediğini yapın; ona sevgi verin yeterlidir” şeklinde yüzeysel ve asılsız öğretiler vardır. Bu anne baba davranışı çocuğun olumsuz davranışları aşırı hoşgörü ile karşılaşılır. Aşırı gevşek anne baba davranışıyla yetiştirilen çocukların bencil, sabırsız ve anlayışsız oldukları ileri sürülmektedir. Aşırı denetim çocuğu pasifleştirirken aşırı hoşgörü çocuğun şımarmasına neden olmakta ve olgunlaşmasını engellemektedir. Bazı ailelerde ise disiplin bulunmakta, ancak ne zaman ve nerede uygulanacağı belli olmamaktadır. Bu tür davranan anne-babalar da aşırı hoşgörü ile katı cezalandırmalar arasında gidip gelmektedir. Böyle bir ortamda büyüyen çocuk hangi davranışın ne zaman ve nerede yapılacağını ayırt edemez. Tutarsızlık, bir günün bir güne uymaması biçiminde olabileceği gibi anne-babanın birbirine çok aykırı ceza ve eğitim anlayışlarının olmasından da kaynaklanabilir. Bu tutum sonucunda çocuklarda iç çatışmalar ve huzursuzluklar gelişir, ardından dengesiz ve tutarsız bir yapının olduğu gözlenir. Böyle bir anne baba ilgisi ile yetişen çocuktan da başarılı olmasını beklemek çok da doğru değildir.

Aşırı ilgi ve gevşek eğitim: Bu tutumu gösteren ailelerde ilgi, çocuğa şımartılacak derecede çok verilir ve disiplin yok denecek kadar azdır. Çocuktan çok az şey beklenir. Bu tarz yetiştirilen çocuklar genellikle erişkinlik yaşamlarında sorumluluk taşımayan, hep alıcı bireyler olarak karşımıza çıkar. Burada verilen ilgi, aşırı vericilik ve aşırı koruyuculuk biçimindedir. Disiplin tarzları ise yalancı bir hoşgörü biçiminde görünürse de aslında ailenin güçsüzlüğünün ve yetersizliğinin bir sonucudur. Çocuk ne kadar büyümüş olursa olsun, aile ona ilk yıllarda olduğu gibi daima vermeye ve korumaya eğilimlidir. Böyle çocukların ileride, doyumsuz ve bencil olma olasılığı fazladır.

Bazı anne-babalar otorite olmayı öğrenememişlerdir; bunlar çocuklarına gerekli sınırlamaları koyamazlar. Bir kısım anne-baba ise katı baskı altında yetişmişlerdir. Kendi yaşamadıklarını çocuklarına yaşatmak isterler ve dolaylı olarak

doyum sağlamaya çalışırlar. Ne var ki, sınırların katı ve dar olması kadar iyi çizilmemesi de çocuğun gerekli rehberlikten yoksun kalmasına neden olur. Bu gibi çocuklarda başkaldırcı ve toplum dışı davranışlar daha sık gözlenir.

Aşırı sevgi ve sıkı eğitim: Burada sevgi, aynı birinci tutumda olduğu gibi aşırı verici ve koruyucu bir davranışla sunulmaktadır. Ancak çocuğa bir bebek gibi bakıldığı halde, kendisinden beklenenler çoktur. Hiçbir şey esirgenmez; özel dersler aldırılır, çeşitli olanaklar sağlanır. Buna karşılık çocuktan ileri düzeyde başarı beklenir. Bu anne baba ilgisi ile yetiştirilen çocukların nevrotik olma olasılıkları çok yüksektir. Bu beklenti, sevgi ile beraber sunulduğundan çoğunlukla çocuklar tarafından kolay benimsenir ve benliğe sindirilir. Bazen çocuk bu özellikleri çok sindirmiştir ve kendisini aşırı derecede kontrol eder; böylece acımasız bir üst benliğe sahip erişkin olarak yetişir.

Yetersiz sevgi ve aşırı disiplin: Sıkı eğitim vardır ve disiplin genellikle aşırı cezalarla uygulanır; en küçük şeyde cezalandırma (dayak, şiddet) yoluna gidilir. Çocuk çoğunlukla aşağılanır ve horlanır. Çocuk kendisine güvenmediğinden hiçbir şeyde başarılı olamayacağını düşünür ve bu eğitim hayatına da olumsuz olarak yansır. Böyle yetiştirilen çocuklarda saldırgan ve anti sosyal davranışlara eğilim artar. Bu tür ailelerde büyüyen çocuklar, karşı çıkma ve saldırganlık gibi yollarla kendilerini kabul ettirmek isterler ve kendi iç dünyalarını açıklamakta zorlanırlar.

Gevşek eğitim ve yetersiz sevgi: Bu durum yoksul ve kalabalık ailelerde gözlenir. Çocuğa düşen sevgi ve ilgi payı azdır. Çocuğun eğitimi de yetersizdir. Çocuk, kendi yolunu bulmaya çalışır. Anne ve baba çocuğun sadece dersleriyle değil hiçbir şeyle ilgilenmezler. Böyle çocuklar pasif ve donukturlar. Bu tutumda da disiplinsizlik söz konusudur, ancak disiplinsizliğin buradaki nedeni sorumsuzluk ve ilgisizliktir. İlginin yetersiz oluşu aşırı iticiliğe neden olur. Her şeyi kendi başına başarmaya çalışan bu ailede yetişen bir çocuğun başarısının yüksek olması tabîî ki beklenemez.

Anne ve babanın çocukla ilgilenme dereceleri arasında tutarsızlık: Bir çocuğa annenin ayrı, babanın ayrı davranış sergilemesi söz konusudur. Çocuğa konulan sınırların sürdürebilmesi ve çocuktan başarı beklenebilmesi için anne-babanın davranışlarında tutarlı olması gerekir.

Aile içindeki kardeşlere gösterilen ilginin farklı olması: Burada çocuklar arasında ayrımcılık vardır. Örneğin, kız çocukla erkek çocuk arasında veya yatağını ıslatan çocukla diğer çocuklar arasında ayırım yapılır.

Aile içi kutuplaşmalar: Aile içindeki bir grubun başka gruba ya da kişiye karşı çıkması, gizli anlaşmalar oldukça sık görülür. Bazen anne-baba çocuklara karşı, çocuklar anne-babaya karşı, bazen de bir çocukla baba, bir başka çocukla anneye karşı kutuplaşabilir. Çocuk aile içinde herkesin yüklendiği bir şamar oğlanı da olabilir.

Sağlıklı bir anne baba ilgisi sergilemede, ailenin çocuğa karşı olan davranışlarının iki temel ögesi vardır; 1. Sevgi, 2. Disiplin. Kuramsal olarak en olumlu tutum, temel gereksinimleri en uygun biçimde karşılayan, kişide kendi kendisini doyurabilme yetisi geliştiren, iki temel öğeyi en sağlıklı biçimde ve oranda içinde bulunduran anne baba davranışdır. Disiplin, aile içindeki denge ve düzenin oluşturulmasında büyük önem taşır. Ancak disiplin toplumumuzda çoğunlukla "cezalandırma" ile eş anlamlı olarak değerlendirilmektedir. Çocuk böyle tutarlı bir anne baba ilgisiyle yetiştiğinde başarıyı yakalaması çok büyük olasılıktır. Çünkü hem kendisine güvenir hem de ailesinin ona her an destek olacağının farkına vararak adımlarını atar.

Anne ve baba davranışlarıyla çocuklarına örnek olduklarını unutmamalıdır. Annenin ve babanın öğrettikleri kuralları kendilerinin de sergiliyor olması gerekir. Kardeşine vurduğu için çocuğunu döven bir baba "kimsenin kimseye vurmaması gerekir" kuralını önce kendisi bozmuş olur. Çocuk, annesinin ve babasının birbirlerine nasıl davrandıklarını sürekli gözleyerek buradan kendi davranış şekillerini oluşturur. Örneğin, eşini sürekli eleştiren ya da ona alaycı bir şekilde

yaklaşan bir babanın yanında yetişen çocuğun kardeşine hatta okul arkadaşlarına olumlu ve saygılı davranması beklenemez.

Anne ve babanın zihinlerinde nasıl bir çocuk istedikleri konusunda, daha doğumdan önce hayali bir çocuk kavramı oluşur. Dünyaya gelen çocuk, anne ve babanın beklentilerine uygun olmadığı takdirde, oluşan kırıklık sonucu, anne babada reddetme tavrı gelişir. Toplumun kültürel değerleri, çocuklarını yetiştirme konusunda anne-babaların davranışlarını etkiler. Çocukların sayısı, cinsiyeti ve kişilik özellikleri anne-babanın gösterdikleri ilgiyi etkiler.

Bütün bunların dışında, anne-babanın kendi çocukluk yıllarındaki kendi anne babalarının gösterdikleri ilgi, şimdiki davranışlarında etkili olabilir. Çocukluk yıllarında kendi anne babasıyla sağlıklı bir etkileşim kuramayan, yeterli sevgi göremeyen bir baba ya da genç kızlık yıllarında aşırı baskı altında büyümüş bir annenin davranışları, bu kötü deneyimler nedeniyle olumsuz olabilir.

3.4.5. Ailenin Sosyo-kültürel Düzeyinin Öğrencinin Derse Olan Tutumuna Etkileri

Türkiye'nin birinci beş yıllık kalkınma planında belirtildiği gibi, şunu söylemek gerekir. "Eğitim; istenilen bir yaşama düzeyine ulaşmak çabası olan kalkınmanın en etkili araçlarından biridir." Kalkınmış toplumların almış oldukları eğitim üst düzeydedir. İlk eğitim ailede olacağından öncelikle aile büyüklerinin kendilerini en iyi şekilde yetiştirmeleri gerekmektedir.

Eğitimin; Sosyal hayatta ki yeri, sosyal hareketlilik, fırsat eşitliği, sosyal refah, tabakalaşma piramidine olan etkisi, karşılıklı etkileşimi konu almaktadır. "Aile toplum nüfusunu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik fonksiyonlarının yerine getirildiği bir toplumsal kurumdur." İlk eğitim öğretim ailede başlar. Çocuğun gelişim düzeyi ile birlikte aile ilk öğretmendir. İlk dil bilgisi, ilk hayat rehberi ve ilk koruyucudur. Aile çocuğun ilk eğitimcisidir. Bu nokta nazara alındığında ailenin ne kadar önemli olduğu aşikârdır.

Çocuklara ilk öğretmen olacak anne ve baba kendilerini en iyi şekilde yetiştirmelidirler. “Marshall’a göre, çocukların bilgi ve kabiliyetlerinin gelişmesinde her şeyden fazla ailenin ve özellikle kadının etkisi büyüktür.” Çocuklara verilen eğitimde özellikle annelere büyük sorumluluklar düşmektedir. Anne, babaya göre çocuklarla daha fazla ilgilendiğinden, daha fazla zaman geçirdiğinden, çocukların eğitimi hususunda daha fazla etkiye sahiptirler.

Eğitimin temel amacı hayata uyumlu bireyler hazırlamaktır. “Eğitim; fiziksel uyarımlar sonucu beyinde istendik biyo-kimyasal değişiklikler oluşturma süreci, olarak tanımlanır.” O zaman ailede istendik davranışlar önem kazanmaktadır. Bireysel farklılıklar hariç aile kendi beyinde tasarladığı kişiliğe göre çocuğunu yetiştirmeye başlayacaktır. Bu kişilik, ailenin sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitim düzeyine göre şekillenmeye başlayacaktır. Çocuğun fizyolojik gelişimi buna bağlı olarak psikolojik gelişimi hakkında bilgisi olduğu kadar faydalı olacaktır. Çocukların sağlıklı bir şekilde eğitilmelerinde sağlıklı bir ailenin, sağlıklı bir çevrenin şart olduğu kabul edilmektedir. Böyle bir durumda eğitimciler çocuğun okuldaki başarısını artıracak, iyi ve başarılı vatandaş olmasını sağlayacak yollar bulmaya ve geliştirmeye çalışmaktadır.

Eğitimde, kaliteye giden yolda ilerlemek istiyorsak ilk olarak işe aileden başlanmalıdır. Nasıl ki anayasamızın 41.maddesinde; Aile, Türk toplumunun temeli ise, eğitimin temeli de ailedir. “Nitekim yapılan araştırmalar sonucu, ailenin %40, çevrenin %40, okulun da %20 oranında öğrencinin başarısına etki ettiği belirlenmiştir.” Öğrencinin başarılı olması için, yapılan bu araştırmada da açıkça anlaşılmıştır ki ailenin ve ailenin iletişim içerisinde olduğu çevrenin ne denli etkili olduğu ortaya çıkmıştır(Sönmez,1997).

Ailede eğitim; (0–6) yaş dönemini kapsamaktadır. Ancak, 6 yaştan sonra ailenin sorumluluğu bitmemektedir. Bu dönem içerisinde, çocuk düzeninde birinci dereceden etkili olan ailedir. Çocuk iyi kötü kavramının temelini ailenin göreceli anlayışına göre şekillendirecektir. “Çocuğun çok önemli olan zihinsel, duygusal, toplumsal ve ahlaki yönleri de bu dönem içerisinde oluşacaktır.”(Dikmen,1990).

Çocuğun bu yönleri: ailede anne, baba ve bireylerin davranışlarından değişik şekilde etkilenir. Temellerin atılacağı bu dönemi en iyi şekilde geçiren çocuk hayata daha hızlı bir şekilde uyum sağlayacaktır. İlkokul döneminde çocuğun ailedeki deneyimleri, yaşamını etkilemektedir. Annenin çocuğa göstereceği ilgi, çocuğun toplum ilişkilerinde saygı ile yaklaşımının temelini oluşturacaktır. A. Huxley “Bana iyi bir anne verin size daha iyi bir dünya kurayım.”(Binbaşioğlu,2000) demiştir. Dünyanın sorunsuz bir şekilde yaşanır olmasını iyi annelerin yetiştireceği çocuklarla mümkün olacağını belirtmiştir. Eğitimli annelerin neleri yapabileceği ortadadır. Kendini iyi yetiştirmiş anneler; Çocuğun bağımsız düşünme, bağımsız hareket etmesinde, çocuğun dengeli hareket etmesinde, çocuğun kendi kendine karar vermesinde etkili olacaktır.

Anne Türk toplumunda sevgi ve şefkatin simgesidir. Bu haliyle çocuğun toplumsal barış için ne kadar önemli olduğu ortaya çıkar. Annenin ,kişisel ilişkilerde göstereceği, çocuğun yerine koyarak hareket etmesi, sevgi ve onun kişiliğine saygı ile birlikte ileride kişi-kurum, kişi-bireysel ilişkilerinde anlayış ve huzurun temelini atmış olacaktır. Bu sevgi annenin çocuğunu bağrına basması, çocukta aynı zamanda “güven duygusunun” oluşmasına yardım edecektir ki, çocuğun sosyalleşmesinde ve sonrasında pek tabi başarılı olmasında en önemli etkenlerden biridir gösterilen ilgi. “Baba ise Türk toplumunda ailenin manevi şahsiyetini temsil ettiğinden, ailede en büyük “güven” kaynağı olarak kabul edilir (Binbaşioğlu,2000). Güven duygusu yüksek olan bir çocuk için, diğerlerine göre başarılı olma olasılığının yüksek olduğu söylenebilir. Anne baba, çocuğuna karşı bir arkadaş gibi davranmalıdır. Çocuk eğitiminde aşırı koruma, hiç korumama kadar tehlikelidir. Anne ve baba bu konuda kendilerini en iyi şekilde yetiştirmelidirler.

Çocuklar küçük yaşlardan itibaren taklit ederek öğrenirler özellikle aileden başlayarak, atalarımız “çocuktan al haberi” demişlerdir. Çünkü çocukların içi de dışı da birdir. “Çocuklar örneklere muhtaçtır.” Bu söz, aile ve okul eğitimi için söylenmiştir.” Onun için anne babalar sorunlarını çocuklar önünde tartışmamalıdır. En ufak tatsızlıklarda çocuklar üst düzeyde etkilenirler. Çocuğun gözü önünde gerçekleşen tartışma ve kavgalar, çocuğun iç dünyasında ileride

çözümü imkânsız davranış bozukluklarına neden olabilir. Bu durumlar da anne ve babalar, rehberlik için bir ruh sağlığı kliniğine başvurmadan çekinmemelidir.

3.4.6. Ailenin Sosyoekonomik Düzeyinin Öğrencinin Derse Olan Tutumuna Etkileri

Eğitim süreci içerisinde eğitimin belki de en temel belirleyicisi gelir düzeyidir. Gelir düzeyi parasal kaynaklar yanında, beşeri kaynakları içermesi bakımından da önemlidir. Gerek eğitim, gerek gelir düzeyi ferdin refahını ve fert başına düşen gelirin artırılması için sosyal, ekonomik amacı yatırımlardan faydalandırarak hedeflerine varabilme, üretim faktörlerinden ve iş gücünden faydalandırılması, iş gücünün kalitesinin yükseltilmesi, eğitim ile ekonomiyi buluşturan noktadır. Bu noktada ailenin işi direkt gelirle orantılı olduğundan muhakkak eğitimi birinci dereceden etkileyecektir.

Çocuğun okul ihtiyaçları, burslu okuma, özel kolejler, eğitimle ilgili teknolojik imkânlar, eğitim DVD’leri vb. tamamı ailenin gelir düzeyi ile ilgilidir. Gelir düzeyi iyi olan aileler çocuklarının okul ve arkadaş ortamında başarılı olması için gerekli olan donanımı en iyi şekilde temin edebilirler. Ders araç gereçleri, çalışma odası, özel ders vb. gibi birçok imkândan çocuklarının yararlanmasını sağlayabilirler.

Burada ailenin eğitime olan ilgisinin ve alakasının artırabilmenin yolları üzerinde durulduğundan ailenin gelir düzeyi ile toplumun gelir düzeyi arasındaki bağlantı üzerinde durularak, gelir düzeyi ne kadar güçlü olursa, bireylere o kadar hizmet sunulacağı aşikârdır. Bu bakımdan eğitim talebini belirleyen başlıca unsur gelir seviyesidir. “Eğitimin ücretsiz olması halinde bile; gelirin, eğitim talebinin sınırını teşkil ettiği ve gelir seviyesi artmadıkça mecburi eğitimin tek başına eğitim talebini artıramayacağı kesindir.” Eğitim hayatında devletimiz 12 yıllık süreyi kapsayan ilköğretimi ve orta öğretimi zorunlu ve parasız yapmıştır. Bundan sonraki eğitime devam edebilmek için ailelerin maddi durumunun iyi olması gerekmektedir.

Ekonomik durumun yetersizliğinden dolayı üniversiteye devam edemeyen öğrenciler maalesef ki hala ülkemizde mevcuttur.

Tabi ekonomik durumun yetersizliği çocukların başarı durumunu olumsuz yönde etkiler denilebilir, fakat anne baba ilgisiyle bu açık bazı çocuklarda kapanabilir. Nitekim çocuğun zekâsını da göz ardı etmemek gerekir. Aynı şartlarda okumamak çocuğun başarısından öte sosyalleşmesini çok yönlü düşünmesini daha fazla etkilediği söylenebilir.

Eğitim değişmeye gelişmeye hazır bireylere yeni davranışlar kazandırarak ekonominin gelişmesinin dinamik sürecini oluşturur. Eğitilmiş insan ekonomik gelişme sürecinin yürütücüsü durumundadır.

Çocuğun içinde büyüdüğü ailenin bulunduğu çevrede çok önemlidir. “Ailenin eğitim seviyesinin çocukların eğitim seviyesi üzerindeki etkisi dolaylı veya dolaysız olabilir. Dolaylı etkinin kaynağı ise ailenin yaşadığı sosyo-ekonomik çevre, bir diğer deyişle gelir düzeyi etkinliğidir.” Çocuğun sağlıklı bir eğitim almasının ön koşullarından biride ailenin gelir düzeyinin iyi olmasıdır.

Çocuğun başarılı olmasının diğer bir ön koşulu ise; aile fertleri içerisinde iyi konuma ve mesleğe sahip yakınlarının olması çocuğun çalışma hevesini artıracaktır. “Ailenin, eğitim hizmetine olan talebini ve tüketici davranışlarını belirleyen başlıca nedenler: ailenin çeşitli bakımlarından durumu, ailenin çevresindeki diğer fertler, ailenin aldıkları eğitim, genişlik, yoğunluk, meslek durumu, zihinsel kapasite, arzu ve uyarımlar, eğitim şartlarında meydana gelen değişimler, din, gelenekler ve moda da etkilidir.”

Ailelerin en büyük istekleri çocuklarının okuyup gelir düzeyi iyi olan mesleklere sahip olmasıdır. Ancak bu isteklerinin gerçekleşmesi için gereken maddi harcamalardan kaçınırlar, eğitime yapılan masrafları kayıp olarak görürler. Ancak gelişmiş ülkelerde ise durum bizdekinin tam tersidir. “Marshall: eğitime yönelen gayretleri, ulusal bir yatırım olarak nitelemiş ve en değerli sermayenin insan

varlığına yatırılan sermaye olduğunu belirtmiştir.” Gerçekten insana yatırılan sermayeler fazlasıyla topluma geri dönecektir.

Gelir düzeyi iyi olan aileler çocuklarının başarılı olabilmesi için gerekli harcamaları yapmaktan kaçınmayacaklardır. “Ailenin gelir düzeyi iyi ise öğrencinin evde çalışma odasından tutun, kılık kıyafet, ders araç-gereçleri, okul aile işbirliği daha iyi olacaktır denilebilir. Çünkü okuldaki başarısızlıkta bazen sosyal kültürel faktörler de etkili olmaktadır.” Çocuklarının başarıları için aileler üzerine düşeni fazlasıyla yapmalıdırlar. Bunu yaparken de çok dikkatli olmak gerekir. Fazla ilgi çocuğun başarısını olumsuz yönde de etkileyebilir.

Okulda yaşanan olaylardan örnek verecek olursak; bazen konuların daha sağlıklı işlenip, anlaşılması için öğretmenler tarafından bir takım malzemeler istenebilir. Ama kimi çocukların bu durumu ailelerine söylemelerine rağmen malzemelerin alınmadığı ve çocuğun okula gelmek istemediği gibi bir takım olaylarla karşılaşırız. Aile büyükleri ya durumlarının müsait olmadığı ya da istenen malzemelerin ne olduğunu anlamadıklarını söylemek için okula erkenden gelip bunu öğretmene iletirler. Bazen de konuyla hiç ilgilenmeyen velilerle karşılaşırız. Aileler okul araç gereçlerinin, bazılarını pahalı bulabilirler. Bazılarını da gereksiz... Bu gibi anne babalar gerçekten çocukla ilgilenmemektedir diyebiliriz. Okula gidip gelmekle başarılı olmalarını bekleyen ve yardım ya da destekte bulunmayan ailelerin çocuklarından ne kadar başarı bekleyebiliriz?

Ailenin gelir düzeyi iyi olmaması; öğrencinin ileri bir okulu okuma şansını azalttığı gibi zorunlu eğitimden sonra okula göndermemeye sebep olmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında ileri bilgi toplumu haline gelinebilmesi için ailenin okula giden çocuğu varsa ve yoksulluk sınırı içerisinde yer alıyorsa devlet öğrencinin tüm ihtiyaçlarını karşılamalı, eğitimi için her türlü önlem alınmalıdır. Böylece anne babalarda gerekli ilgi ve desteği daha rahat ve kolay biçimde sağlayabilirler.

Öğrencinin başarılı olabilmesi için ailelerin okul ihtiyaçlarını kayıtsız karşılamaları lazımdır. Bunun içinde okul aile birliklerinin faaliyetleri genişletilmeli

devletin ve tüzel kişiliklerin yapacakları yardımlar koordinatlı bir şekilde aile ile işbirliği yapılarak öğrencinin ihtiyaçları karşılanmalıdır.

Ailenin gelir seviyesinin üst düzeyde olması muhakkak ki çocuğun eğitimini olumlu yönde etkileyecektir. Çocuğun eğitim öğretimi için gerekli olan araç-gereçlerin temini sağlanacaktır. Kendisine ait çalışma odası, derslerine yardımcı olacak birçok yardımcı kaynak, elinin altında sürekli kullanabileceği internet bağlantılı bilgisayar olacaktır. Maddiyata dayalı çocuğun bir eksiği olmayacaktır. Geriye anne babanın bu imkânları çocuklarına sunarken başarısını artırmak için neler yaptığı kalmaktadır. Gelir düzeyi iyi olan aileler çocukları okula başlamadan önce dilsel zekâları ile el becerilerinin gelişmesi için kreşe, anaokuluna gönderiyorlar. Böylece çocuklar da okula başlarken belirli bir seviyede oluyorlar. Diğer arkadaşlarından birkaç adım önde olabiliyorlar. Kısacası; maddiyata dayalı problemleri olmuyor. Ancak, ailenin gelir düzeyinin yüksek olması çocuğun yüzde yüz başarılı olacağı anlamına gelmez. Ailenin gelir düzeyinin yüksek olması daha iyi bir eğitim alması için gerekli koşulların sağlanmasını kolaylaştırır ve de hızlandırır(Temel,1999).

3.4.7. Toplumun Aile ve Öğrenci Üzerinde Etkisi

Aile toplumla sürekli etkileşim içerisindedir. Toplumun temel yargıları aileyi etkilemektedir. Belki de aynı oranda aile topluma fertler sunarak toplumu aynı oranda etki altına almaktadır. Ailede kazanılan temel yargılar çocuğun kişiliğine atılan birer imza olduğu için, çok önemlidir. “Toplum; Türk sosyoloğu Ziya Gökalp’a göre toplumun küçük bir modeli olarak aileyi ele almakta, güçlü aile toplumu, devleti oluşturduğunu söylemektedir.” (Tekişik,1985).

Toplumda ortak değerler, normlar vardır. “Aileyi, toplumun değer yargılarına ulaştırabilmenin yolu veya ailenin değer yargılarını geliştirmenin yolu ise eğitimden geçmektedir. Toplumun modernleşme sürecinde yine eğitim vardır.” Modern toplumların en büyük yatırımı eğitimidir.

Değerleri olan toplumlar, yanlışlardan arındırılmış değer yargılarını sonraki nesillerine aktaracaklardır. “Toplumlar eğitim yoluyla, bilgi, kültür nakli yapmaktadırlar.” Bu bakımdan toplumun eğitime bakış açısı ister istemez aileyi etkilemektedir. Toplumda, kanaat haline gelen görüşler aileyi, aile ise çocuğu etkileyerek öğrencinin okuldaki başarısına veya başarısızlığına zemin hazırlayabilir.

Toplumumuzun değer yargılarına bakıldığında gittikçe bozulan, eğitim müfredatımızın istediği çizgiden uzaklaşan bir toplum normları oluşturduğu görülmektedir. “Değer yargılarının son yıllarda nasıl bozulduğu, toplumsal hayatımızın her alanında etkisini gösteriyor. Haksız kazanç sağlama, yalan söyleme, rüşvet alma, iki yüzlülük gibi davranışlar toplumdan gerekli tepkiyi almıyor.” Toplumda ailelerden oluştuğuna göre direkt olarak aileleri de etkilemektedir(Esmer,1999). Aileyi etkileyen bu durumlar tabî ki de çocuğa da yansiyacaktır. Başarı tek başına sadece öğretim olarak görülmemelidir. Başarıyı etkileyen birçok yan faktörde bulunmaktadır.

Toplumumuzda son yıllarda oluşmaya başlayan kısa sürede köşe dönme denilen zengin olma hayali de başlamıştır. “Türk Eğitim Sen’in yaptığı araştırmada Türkiye’de üniversite ve liseyi bitirenlerin sayısının 1965 yılına oranla dört kat artmasına rağmen kitap okuyanların oranları 1965’te %27, 1980’de %5,7, 1990 %2,5, 1997’de %3,5 olduğunu belirtiyor.” Bunun nedenlerinden biri okuyanın ekonomik olarak eğitimiyle ters orantılı olarak ücretlendirilmesidir.

Eğitime verilen değer, ayrılan kaynak, yapılan üniversiteler; okutulan öğrenciler o toplumun gelişmişliğiyle orantılı olarak gelişebilir. “Toplumumuzda önce değerler değişir, sonra insana bakış açısı değişecektir. Hedefler değişecek, davranışlar, ilişkiler, umutlar, sıkıntılar değişecek(Çakır,1999). Mutsuzluğun nedeni değişecek. İnsanlar kısa zamanda zengin olmanın kendileri için kaçınılmaz olduğunu düşünecek.” Toplumda değişen değer yargıları aileleri dolayısıyla da çocuklarını etkilemektedir.

Toplumumuzun bugünkü haline bakacak olursak hayattan memnun olanlar ve memnun olmayanların sayılarının denk geldiği hatta memnun olmayanların çoğunlukta olduğu yapılan ölçme ile ortaya çıkmıştır. “Memnun olanlar %20, memnun olmayanların %21 oranında olduğu tespit edilmiştir.” Her geçen gün kararsız ve mutsuz olanların sayısı artmaktadır. Bunlardan oluşacak toplumların yarınları fazla aydınlık değildir.

Toplumsal değişim sürecinde; beşeri kaynağın geliştirilmesi, bir toplumda yer alan herkesin bilgi, maharet ve kapasitesinin arttırılmasına bağlıdır. Toplumdaki değer yargıları, istenilen yönde geliştirebilme için mutlaka bireysel ve aile düzeyinde eğitimin birinci öncelikli konuma getirilmelidir. Toplumumuzun uygarlık düzeyine ulaşabilmesi için insan kaynaklarının kaynağı olan ailede eğitime önem verilmelidir. Sağlıklı aile sağlıklı toplumun da temel taşıdır.

Bilgi toplumu, insan aklının tüm potansiyelinin bilimsel metot yoluyla kullanarak, ilmi ve teknik bilgi sermayesinin devamlı artırarak, bu birikimi de refah seviyelerini sürekli yükseltme amacıyla kullanan toplumlardır. Bu bilgi birikimi, aile eğitiminde kullanılarak öğrencinin başarısı için kullanılabilir.

Toplumu oluşturan en temel unsur, ailedir. Ailelerde ne kadar güçlü olursa toplumun ömrü de o kadar uzun olur. Toplumun uzun ömürlü olması için ailenin ömrünün uzatılması gerekir. Bu da geneli esas alan iyi bir eğitimle gerçekleşir. Sağlam eğitim alan aileler de ileriye daha iyi göreceğinden çocuklarına da gerekli ilgiyi göstereceklerdir. Çocuklarının kendilerinin yarınları olduğunun bilincinde olan aileler de ona göre çocuklarına gereken desteği verecektir.

3.5.İlkokulda Anne Baba İlgisi ve Eğitimsel Kazanım

Yoksulluk içinde büyüyen çocuklar için liseyi tamamlama ekonomik başarıya doğru hayati derecede önemli bir adımdır. Lise mezunları ortalama olarak yılda yaklaşık \$7000'dan daha fazla kazanır ve liseyi terk edenlerden hayatları boyunca

%20 daha fazla kazanırlar (Birleşik Devletler Nüfus İdaresi, 2002). Buna ek olarak sınıf tekrarından dolayı okulda kalınan her yıl için maliyet yıllık \$9000'a yaklaşır (Birleşik Devletler Eğitim Bakanlığı, 2001). Maalesef ki yoksulluğun yüksek yoğunlukta olduğu birçok kent mahallelerinde liseyi bırakma oranlarının sıklıkla %40'ı aştığı tahmin edilmektedir (Alexander, Entwisle & Dauber, 2003; Birleşik Devletler Eğitim Bakanlığı, 1996). Bu makale, evdeki ve okuldaki anne baba ilgisinin eğitimsel kazanımın göstergeleriyle bağlantılı olup olmadığını araştırır. Anne baba ilgisi değiştirilebilir olduğu için ve erken okul müdahaleleriyle genişletilebilir olduğu için ebeveyn katılımını arttırmaya yönelik çalışmalar çocukların okul başarısını arttırmak için etkili bir yol olabilir.

Bazı çalışmalar, risk altındaki çocukların daha yüksek okul kazanımına sebep olan ilköğretim okulu başarısı için erken müdahalede yer almayla bağlantılı olmasına rağmen (Schweinhart, Barnes, Weikart, Barnett & Epstein, 1993; Barnett, Young & Schweinhart, 1998) erken müdahalede anne baba ilgisinin çocuklar için daha fazla okul kazanımına sebep olduğuna dair az tutarlı kanıtlar vardır (White, 1985; White & Moss, 1992; Barnett ve arkadaşları, 1998). Anne baba ilgisi literatüründeki tutarsızlıklar araştırmacıların kafasını karıştırmaya devam etmektedir. Fan ve Chen (2001) tarafından yapılan son bir meta analiz bile, okuldaki anne baba ilgisi sanki akademik başarıyla önemli ölçüde bağlantılı gibi görünürken bireysel çalışmalar arasında büyük miktarda varyasyon olduğu sonucuna varır. Araştırmacılar bunun, okul başarısına öncülük eden çocuklarının okul başarısı için anne baba beklentileri ve arzuları olabileceğini ileri sürer. Ayrıca Fan ve Chen (2001) evdeki anne baba ilgisinin (ebeveyn denetimiyle ölçüldüğü gibi) akademik başarıyla önemli ölçüde bağlantılı olmadığını buldu.

Chicago yaptığı boylamsal çalışmasından elde edilen verileri kullanan bu çalışmada, ilköğretim okulunda okuyan çocukların anne baba ilgisi ile çocukların okul başarısı arasındaki ilişkiyi araştırır. Yani bu çalışma, programda yer almayla artması beklenen ilkokuldaki anne baba ilgisinin, çocukların okul başarısının göstergeleriyle bağlantılı olup olmadığını karar vermeye yönelik olarak yapılmıştır.

Ölçekte şu sorular yöneltildi.

1. Ev ödevlerinin ebeveyn değerlendirmesi, okul çalışmalarının ebeveyn değerlendirmesi ve okul çalışmalarının öğretmen değerlendirmesi arasındaki bağlantı nedir?
2. Okuldaki ve evdeki anne baba ilgisinin öğretmen ve anne baba tarafından raporlanan ölçümler eğitimsel kazanımlarla bağlantılı mı?
3. Anne baba ilgisi ve okul başarısı arasındaki ilişkiler sosyo-duygusal olgunluk ve bilişsel yetenek ötesinde güçlü müdür? (Çocuk-Ebeveyn Merkezlerinin diğer amaçları).

3.5.1.Okuldaki ve Evdeki Anne Baba İlgisi

Okul çağındaki bir çocuk zamanının büyük bir kısmını okulda geçirmektedir. Pek çok anne baba çocuklarının okulda ve sınıfta neler yaptıklarını, çocuklarının neler öğrendiklerini ya da neleri öğrenemediklerini merak etmektedirler. Aynı zamanda pek çok anne baba da çocuklarına nasıl yardım edebilecekleri konusunda yeterli bilgiye sahip değildirler. Bu ilgi ve merakların yanı sıra günümüzde birçok öğretmen ve okul yöneticisi de anne-babaların ilgisizliğinden yakınmaktadır. Dolayısıyla bu ilgisizlik okulların yüz yüze kaldığı en büyük problemlerden biri haline dönüşmektedir. Hem bu problemi çözmenin hem de bu meraklarını gidermenin ve çocuklarına nasıl yardım edecekleri konusunda bilgilendirilmelerinin en iyi yolu onların çocuklarıyla ilgilenmelerini sağlamaktır (Sucuoğlu, 2006).

Yapılan bir erken müdahale araştırması, anne baba ilgisinin çocuğun eğitimsel neticeleriyle bağlantılı olup olmadığıyla mücadele etmeye devam ederken normal eğitim içerisindeki anne baba ilgisinin etkileri üzerine yapılan araştırmalar bu sürece karar vererek bunun ötesine geçti (Keith, Reimers, Fehrmann, Pottebaum & Aubey, 1986; Keith, 1991; Christenson, Rounds & Gourney, 1992). Yani anne baba ilgisi, sadece okuldaki ebeveyn katılımının geleneksel önlemlerini değil ayrıca da ebeveyn katılımının diğer bileşenlerini de kapsayan geniş bir çerçeve içerisinde sıklıkla kavramsallaştırılır (örneğin; Keith, 1991; Christenson ve arkadaşları, 1992;

Epstein, 1992; Keith ve arkadaşları, 1993). Birçok araştırmacı Epstein'in (1992) altı seviyeli Epstein'in sınıflamasını takip eder, bu sınıflandırma şunları içerir; aile, evde öğrenme, okulla iletişim içinde olmak, okulda gönüllü olmak, okulda karar alma ve toplumla işbirliği içinde olmak.

Anne baba ilgisi konusunda birçok tanım ve sınıflama bulunmaktadır (Epstein & Dauber, 1991; Cotton and Wikelund, 1989; Grolnick and Slowiaczek, 1994; Greenwood and Hickman, 1991). Ancak literatürde Epstein (1987)' in sınıflaması dikkat çekmektedir.

Epstein, anne baba ilgisini altı ana kategoride tanımlamıştır. (a) *Aile*, ailelerin çocuklarına karşı görevlerini yerine getirme; örneğin, yiyecek, giyecek, barınma gibi ihtiyaçlarını sağlama. Bunlar aynı zamanda ailenin temel görevleridir. Bu kategori çocuğun sağlık ve güvenliğini sağlamanın yanı sıra çocuğu okul için hazırlama, okul yaşantısı boyunca tüm davranışlarını ve öğrenmelerini destekleyecek olumlu bir ev ortamını da içermektedir. (b) *İletişim*, okul programları ve çocukların gelişimleri hakkında ailelerle iletişimi içermektedir. (c) *Gönüllülük*, okuldaki aktivitelere aile bireylerinin katılımı. Bu öğrencilerin performanslarını, spor ya da diğer etkinlikleri desteklemek için okula gelen aile üyelerini göstermektedir. (d) *Ailelerin evdeki öğrenme aktivitelerine ilgisi*. Çocukların sınıf çalışmaları ile koordineli olarak evde ev ödevleri gibi öğrenme aktiviteleri konusunda çocuklarına destek olmayı içerir. (e) *Karar alma*, okuldaki kararlara, yönetime, okul aile birliklerine, komitelere ve diğer aile ile ilgili organizasyonlara katılımcı olarak aileleri alma. (f) *Toplum ile işbirliği*, aile, öğrenci, okul, toplum ve işyerleri ile çocukların eğitim ve gelecekteki başarıları için bağlantıları içerir (Epstein & Dauber, 2001).

Epstein'in ile birlikte farklı araştırmacılar da okul içerisindeki anne baba ilgisi ve evdeki anne baba ilgisine odaklanır. Okul içerisindeki anne babanın ilgisi ile okul başarısının direkt etkileri belirlenmişken ev katılımının önemi sıklıkla değerlendirilmez. Evdeki anne baba ilgisinin (örneğin; okul aktivitelerinin gözlemlenmesi ve öğrenme aktivitelerinin teşvik edilmesi) çocuğun başarısıyla bağlantılı olduğunu ortaya koyan kanıtlar vardır (örneğin; Henderson, 1987;

Christenson ve arkadaşları, 1992); ancak evdeki anne baba ilgisinin, diğer değişkenlerin de etkisiyle çocuğun başarısı ile dolaylı olarak bağlantılı oldukları bulunmuştur.

3.5.2. Anne Baba İlgisinin Değer Biçicileri

Anne baba ilgisi araştırmasında düşünülecek önemli bir konu da anne baba katılımının raportörüdür. Öğretmen değerlendirmeleri, anne baba değerlendirmeleri ve öğrenci değerlendirmelerinin hepsi kullanılmıştır. Anne baba ilgisinin ilkokullarda okuyan çocukların başarısında etkili olduğu bazı araştırmacılar tarafından açık ortaya konulmuştur. Ancak yapılan bir çalışmada, okuldaki anne baba ilgisinin öğrenci değerlendirmelerinde hem ebeveyn hem de öğretmen değerlendirmeleriyle negatif olarak ilişkili olduğunu bulmuştur. Reynolds (1992) çocukların ebeveynlerinin okula gelişlerini kendi üzerlerinde negatif bir yansıma olarak algıladıklarını- başlarının belada olduğunu bu yüzden ebeveynlerinin okula gelmeye gereksinim duyduklarına dair algıladıklarını varsayar.

Öte yandan anne baba ilgisinin öğrenci değerlendirmeleri bu çalışmada yer almaz. Reynolds tarafından yapılan bir araştırma, anne baba ilgisi incelendiğinde öğretmen ve anne baba değerlendirmelerinin birbirleriyle sadece mütevazı şekilde ilişkili olmasına rağmen hala ilköğretim okulunun ilk yıllarındaki çocuk başarısıyla önemli derecede ilişkili olduğu bulunmuştur.

Aynı zamanda literatürde anne-baba ilgisi; çocuklarına kitap, dergi, gazete vb. okuma, her akşam ödevlerini kontrol etme, okulun olduğu akşamlar televizyon seyretmeyi sınırlandırma, öğretmeniyle çocuklarının ilerlemesi hakkında konuşma, okul ile ilgili aktivitelere katılma (örn; okul-aile birliği toplantılarına katılma gibi), okulun başarısını artırmak için yardım etme, daha iyi bir eğitim için yardımcı olma şeklinde de açıklanmaktadır.

3.5.3.Chicago Çocuk – Ebeveyn Merkezleri

Bu çalışmaya katılan ailelerin çoğunluğu Çocuk-Ebeveyn Merkezlerinde yer almaktadır. Çocuk-Ebeveyn Merkezleri (CPC) 3-9 yaşlarındaki çocuklara ve onların ailelerine hizmet sunar. Programda yer alma, Başlık 1 çevresinde yaşayan çocuklar için rezerve edilir. Chicago Kamu Okulları içerisinde sunulan programlar hem eğitimsel hem de aile desteği aktiviteleri sağlar.

CPC'ler ayrıca anne babalar için, merkezde anne-baba yardım odası ve anne-baba aktivitelerini gözlemleyen çok sayıda yardım program sunar. Anne babalar gelişimsel olarak çocukları için uygun aktiviteler öğrenirler, çocuklarıyla ilişkilerini geliştirme yollarını öğrenirler, uygun toplum yardımlarını öğrenirler, eğitimsel kurslara katılırlar. Anne babalar ayrıca eğitimsel planlamanın dizaynı ve uygulamasında Okul Danışma Meclisi'nde de çalışırlar. Buna ek olarak bir sosyal yardım uzmanı da ev ziyaretlerini koordine etmek için, çocukların eğitim hizmetleri gereksinimlerinde takviye de bulunmak için çalışır.

Alanyazın incelendiğinde anne baba ilgisinin çocuğun hem akademik hem de davranışsal sonuçları üzerinde önemli etkileri olduğu gösteren araştırma bulguları da görülmektedir. Ailenin sosyo-ekonomik durumu, etnik kökeni ya da eğitim seviyesi ne olursa olsun anne-baba ilgisinin çocuğun akademik başarısını arttırdığı, çocukların okula hazırlanarak gittikleri, olumlu tutum ve davranış geliştirdikleri, güdü, öz-güven, sosyal beceriler ve iletişim beceriler ile olumlu arkadaş ilişkileri geliştirmeleri açısından etkili olduğunu göstermektedir (Kim, 2002; Hill ve Craft 2003; Jeynes 2007; Fan ve Chen 2001; Englund vd., 2004). Aynı zamanda anne-baba ilgisinin okuldan uzaklaştırma oranlarını düşürdüğü, uyuşturucu ve alkol kullanımı ve şiddet içeren davranışlarını azaltmada etkili olduğu saptanmıştır (Anderson ve Minke 2007; Berthelsen ve Walker 2008; Fantuzzo vd.1995; Flouri 2006; Jones ve Veles 1997; Newland, Coyl-Shepherd ve Paquette 2013; Porche 2000; Smith vd.2011).

Alanyazında anne-baba ilgisinin beraber etkileri incelenmekle birlikte anne ve baba ilgisinin ayrı ayrı olarak etkisi de araştırmalara konu edilmiştir. Yapılan çalışmalarda okul öncesinden itibaren başlayan erken anne ilgisinin çocuğun ileriki dönemlerinde eğitimsel başarıları ile doğrudan ilişkili olduğu, baba ilgisinin ise çocuğun okul başarısında uzun süreli bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Berthelsen ve Walker 2008; Flouri ve Bucharan 2004). Ancak anne baba ilgisinin hangi bileşeninin akademik başarıya ne kadar etki yaptığı açıkça ortaya konulamamıştır (Fan, 2001; Smith vd. 2011). Babanın yakın ilgisinin çocuğun sosyal, fiziksel ve duygusal gelişimi üzerinde, özellikle daha olumlu psiko-sosyal uyum, zihinsel sağlık, benlik kavramı, özgüven, sosyal olgunluk, yaşam becerileri, sorumluluk duygusunun ve empati becerilerinin gelişiminde olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir. Ayrıca baba ilgisinin özellikle çocukluk ve ergenlikte kardeşler arasındaki problemlerin çözümünde, okula uyum sürecinde, daha iyi bir akademik başarıda ve yetişkinlikteki iş başarısında önemli bir yer tuttuğu ileri sürülmektedir (Coyl-Shepherd ve Newlad 2012; Wilson ve Prior 2011).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı anne ve babaların ilgisinin ilkokullarda okuyan çocukların okul başarısı üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu anne ve babaların görüşleri alınıp incelendikten sonra var olan durumu açığa çıkarmaktır.

Araştırmanın Önemi

Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin olarak çocukların okul başarısını etkileyen faktörler arasında ilk sıraları anne ve babanın ilgisi almaktadır. Aile içi uyumun, ailenin destekleyici yaklaşımının ve ailenin okul etkinliklerine katılmasındaki çeşitliliğin, okul başarısı üzerinde önemli etkileri vardır. Çocuğun öğrenmesinde çevre faktörü gözardı edilemeyecek ölçüde önemli görülürken; anne ve baba ilgisi en önemli çevre faktörünü oluşturmaktadır diyebiliriz.

Anne baba ilgisi, gerek okul ve öğretmenler gerekse öğrenci ve aileler için sağladığı yararlar nedeniyle eğitimdeki temel değişkenlerden biri olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte kavram, günümüzde ailelerin, sadece eğitsel temelli anne-babalık rollerini değil, aynı zamanda okulda ve sınıfta yürütülen çalışmalarla ilgili destekleyici ve katılımcı rollerini vurgulamak için de kullanılmaktadır.

Anne babalar çocuklarının nitelikli yetişmesi için öğretmenle her zaman iletişim ve iş birliği içerisinde olmalıdırlar. Kuşkusuz anne ve babalar çocuklarını en yakından tanıyan bireylerdir. Anne babalar çocuklarının ilgi ve ihtiyaçları ile kişilik özelliklerini yakından izleyerek öğretmene yararı olabilecek bilgiler sunabilirler. Böylece çocuğun okuldaki başarısının arttırmasını sağlamak, öğretmen için daha kolaylaşır. Ayrıca anne babanın öğrenciye bulunduğu katkıyla birlikte öğrencinin varsa başarısızlık problemleri daha kolay giderilebilir. Bu da öğrencilerin başarı seviyesini de artıracaktır.

Yapılan araştırmalarda akademik başarısı düşük olan öğrencilerin anne baba ilgisinden ve desteğinden yoksun olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra anne babanın katı, tutarsız ve geçimsizliği de çocuğun okul başarısında olumsuz etkilere sebep olabileceği de söylenebilir. Eğitim açısından destekleyici yaklaşım içerisinde olan ailelerin çocuklarında, okul başarısının daha yüksek olduğu sonucuna varılabilir.

Anne-babaların ilgisi çocukların başarısının yanı sıra davranışsal ve sosyal uyumlarının gelişmesi, okuldaki disiplin sorunlarının azalması, öğrencilerin okula devamlarının artması gibi eğitim öğretimin pek çok alanında olumlu etkiler sağlamaktadır.

Türkiye’de anne baba ilgilerine bakıldığında yeterli seviyede olmadığı görülmektedir. Anne ve babalar çocuklarının başarısına nasıl katkıda bulunacakları konusunda öğretmen ve okul yönetimiyle iş birliği yapma konusunda çoğunlukla isteksizdirler. Bununla birlikte anne ve babaların okulda verilen eğitimle ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları durumunda olumsuz etkileri olduğu görülmektedir. Anne

babalara çocuklarının başarısını etkileyen en önemli faktörlerden birinin onların ilgisi olduğu anlatılıp sonuçları ortaya konulduğunda çocukların başarısına olan olumlu etkilerini daha iyi anlayacaklardır. Böylece hem beklentiler daha kolay sağlanacaktır hem de sorunların çözülmesinde iş birliğinin sağlanmasının etkisinin olumlu sonuçlarını anne babalarda göreceklerdir. Anne baba ilgisinin başarıya olan katkısı görüldükçe; bu katkının kuşkusuz artacağı açıktır.

Özellikle son günlerde okullarda hızla artan şiddet olayları da anne baba ilgisinin oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle küçük yaşlardan itibaren çocuklarla ilgilenmek ve onlarla ilgilenildiğini hissettirmek gerekmektedir. Anne baba ilgisi çocukların gelecekte kendilerine yaptıkları yüklemelerini ve dolayısıyla başarılarını da etkileyecektir. Araştırmanın sonucunda anne baba ilgisinin düzeyinin belirlenmesi ve anne baba ilgisini geliştirmek için hangi noktalara odaklanmak gerekeceğinin ortaya çıkacağı, bunun da konuyla ilgili çabaların doğru şekilde yapılandırılıp yönlendirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda yapılan araştırmayla şu sorulara cevap aranmıştır:

Araştırmanın Problemi

İlkokullarda anne baba ilgisinin çocukların başarısı üzerindeki etkileri nelerdir?

Alt Problemler

1. Anne babaların ilgi düzeyleri çocuklarının yaşına, cinsiyetine göre farklılıklar göstermekte midir?
2. Anne babaların ilgi düzeyleri mesleklerine, sosyo-ekonomik düzeylerine, eğitim seviyelerine, ailede yaşayan birey sayısına göre farklılık göstermekte midir?
3. Anne babaların çocuklarına yönelik eğitim-öğretimine ilgi düzeyleri ile çocukların akademik başarıları arasında bir ilişki var mıdır?

Sayıtlar

1. Katılımcıların, ölçekleri cevaplandırırken içtenlikle yanıtlamışlardır.

Sınırlılıklar

1. Araştırma bulguları 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında yapılmıştır.
2. Araştırma Kırklareli ili Vize ilçesinde bulunan 4 merkez ilkokuldaki öğrenciler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.

Kısaltmalar

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TEOG: Temel Öğretimden Orta Öğretime Geçiş

CPC: Çocuk Ebeveyn Merkezi

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın konusunu oluşturan anne baba ilgisi ile, ilkokul öğrencilerinin başarısını etkileyen faktörlerin olumlu ve olumsuz yönde etkilerine yönelik yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışma sonuçları ve yayınlar sunulmuştur.

Türkiye’de ve yurtdışında anne baba ilgisi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; daha çok anne baba ilgisinin çocuğun başarısını artırıcı yönde etkisi olduğu kanısına varılacak sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Fakat anne baba ilgisi ile ilgili Türkiye’de yapılmış çalışmaların sayısının az olduğu görülmektedir.

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Toplumu oluşturan temel dinamiklerden biri olan aile, çocukların sağlıklı ve nitelikli bir birey olarak yetişmesinde ve tüm yönleriyle gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Aile ile ilgili yapılan farklı tanımlardan birisi ailenin, biyolojik ilişkiler sonucu insan neslinin devamını sağlayan, toplumsal sürecin ilk başladığı, bireyler arası etkileşimin belirli kurallara bağlandığı, toplumu oluşturan maddi ve manevi bileşenleri nesilden nesile aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal ve hukuksal boyutları bulunan toplumsal bir kurum olduğu ile ilgilidir (Sayın, 1990). Bu kapsamda aile, aynı çatı altında yaşayan ve aralarında kan bağı ve akrabalık bulunan, üstlendikleri roller ile görev ve sorumluluklarını yerine getiren, birbirleriyle etkileşim içinde bulunan bireylerin oluşturduğu sosyal bir kurumdur (Yazıcıoğlu, 2007).

Aile ile ilgili tanımlara bakıldığında ailenin sosyal ve toplumsal bir kurum olduğu ve toplumun temel taşı olduğu söylenebilir. Toplumun temel taşı olan ailenin, yasalarla da belirlenen görev ve sorumlulukları vardır (MEGEP, 2007). Çocuğun güven duygusunun gelişmesini, kurallara uyumunu, kişilik ve cinsel kimlik gelişimini sağlamak ve yaşamdaki zorluklarla baş edebilmesi için çocuğa destek olmak ailenin önemli görevleri arasındadır (Sadıkoğlu, 2008). Özellikle kültürel değerler ve toplumsal kurallar da ailede öğrenilmektedir (Kayhan, 2007).

Eğitim sisteminin girdisi olan çocukların; bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin yansımaları sonucu ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimlere paralel olarak toplumun gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte bireyler olarak yetişmesi, yalnızca okulların değil; aynı zamanda ailelerin de sorumluluğundadır. Dolayısıyla, çocuğa doğumundan itibaren dolaylı ya da doğrudan ilk ve temel eğitimi veren ailenin görevi, çocuk okula başladıktan sonra da devam etmektedir. Çünkü aile, çocuğun yaşamının her alanında ayrıcalıklı bir yere sahiptir (Arabacı ve Aksoy 2005).

Bilgin (1990), okul ve aile işbirliği ve sorunları konusunda yaptığı araştırmada; “öğretmenlerin okul-aile ilişkilerini geliştirmede başarılı çalışmalar yaptığı, anne-babaların ise okul-aile ilişkilerini geliştirmede yetersizlikler gösterdikleri, anne-baba eğitiminin okul-aile ilişkilerini düzene koymada ve öğrencilerin okul başarılarının artırılmasında etkili olduğu” sonucuna varılmıştır.

Çelenk (2001)’in yaptığı bir başka araştırmada da öğretmenlerin; “okul ile işbirliği içinde çocuğu ile ilgilenen velilerin okul başarısını olumlu yönde etkilediği, çocuğu yanlış bir yönlendirmeden korumak, öğretmen-aile çelişkisini önlemek amacıyla velilerin okul tarafından eğitilmelerinin gerekli olduğu” görüşünde oldukları saptanmıştır. Oysa, okulda yapılan ve evde anne-babalar tarafından da desteklenmediği sürece okul eğitiminde başarıya ulaşmak olası değildir. Okul ve aile iki farklı toplumsal kurumdur ve farklı beklentiler etrafında şekillenmişlerdir. Bu iki farklı kurumun çocukların eğitimleri konusunda çıkar birliğine getirilmesi gereklidir. Sorun özellikle okul eğitiminin başlangıcı olan ilköğretim birinci sınıflar için çok

daha önemlidir; çünkü en temel çalışma ve öğrenme becerileri bu yılda oluşturulmaktadır (Şimşek ve Tanaydın, 2001).

Ailenin toplum yaşamında üstlendiği birtakım görevler vardır. Bu görevler şöyle sıralanabilir (Özkalp, 1990):

- Biyolojik Görev: Neslin devamının sağlanması,
- Ekonomik Görev: Ekonomik anlamda bir işbölümünün gerçekleşmesi,
- Koruyuculuk: Maddi ve manevi zararlara karşı aile üyelerinin korunması,
- Psikolojik Görev: Aile içinde sevgi, saygı, dayanışma, hoşgörü ortamının gelişmesi,
- Boş Zamanları Değerlendirme: Birlikte düzenlenen etkinliklerle, aile üyelerinin boş zamanlarının etkili değerlendirilmesi,
- Dini Görev: Dini bilgiler verilmesi,
- Statü sağlama: Aile üyelerinin sağladığı statünün bütün aile tarafından paylaşılması,
- Eğitim: Çocuğa yaşamla ilgili bilgiler verilmesi ve okulda edindiği bilgilerin tamamlanarak pekiştirilmesi.

Her alandaki hızlı değişikliklerin toplumun her alanında köklü değişikliklerle kendisini hissettirdiği yaşadığımız yüzyılda, temelde değişmeyen gerçek, ailenin çocuğun yaşamının merkezinde olduğu ve olumlu ya da olumsuz çocuğun yaşamına yön verdiğidir (Şahin ve Özbey, 2007).

Ancak, çocuğun eğitiminde önemli rol oynayan ailelerin büyük bir çoğunluğu, çocuk yetiştirme konusunda formal bir eğitim almamaktadırlar. Bu nedenle çocuklarını nasıl yetiştirecekleri, onlara nasıl davranacakları konusunda çaresizlik ve yetersizlik yaşayabilmekte ve anne-baba arasında çocuk yetiştirme konusunda görüş farklılıkları olabilmektedir. Bu nedenle ailelerin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilendirilmeleri gerekmektedir (Ceyhan, 2008; Üstünoğlu). Çünkü çocuğun evdeki yaşantısı onun öğrenmedeki başarısını da etkilemektedir (Saylan, 1991).

Anne-baba ilgisi konusunda yapılan çalışmalarda özellikle anne-baba ilgisi ile akademik başarı arasındaki ilişkileri belirlemede kullanılacak araçlar açısından güçlükler vardır (Fan, 2001). Türkiye örneklemini incelendiğinde ise anne babaların çocukları için doğrudan eve, ev dışındaki yaşantıya ve okula yönelik ilgisini okul öncesi dönemde ölçmeye çalışan ölçme araçlarının sınırlı olduğu görülmektedir. Çocuk-anne baba ilişkisini ve bu etkileşimin niteliğini belirleyen ölçekler açısından bakıldığında ise bu ölçeklerin genellikle ebeveynlerin tutumları ile eğitim ve öğretimi katılımı belirlemeye yönelik ölçekler olduğu görülmektedir (Öner 2011). Bunlar, Ana-Babaların Eğitim-Öğretime Katılımı Tutum Ölçeği (Kotaman, 2008), Kuzgun ve Bacanlı (2005)'nin Anne-baba tutumları ölçeği, Torun ve Öner (1989)'in Aile tutum envanteri, Özeke ve Kocabaş (2005) tarafından uyarlanan Anne-Babalık Becerileri ve İletişim Ölçeği Ebeveyn Formu, Gürşimşek (2003)'in uyarladığı Aile Katılım Ölçeği, Akgün ve Yeşilyaprak (2010)'ın uyarladığı Çocuk Ana-baba İlişki Ölçeği-Anne Formu şeklindedir (Öner, 2012). Bu sınırlılıktan hareketle özellikle çocuğun ilk eğiticileri olan anne-babaların çocuklarıyla nasıl ilgilendiklerini ve bu ilgideki önceliklerinin neler olduğunu ortaya çıkartacak bir ölçek geliştirmenin alanyazına katkıda bulunacağı düşünülmüştür. Okul öncesi dönemde anne baba ilgisi kritik bir rol oynaması nedeniyle ölçek 4-6 yaş grubunda çocuğu olan veliler ile sınırlandırılmıştır. Bu nedenle bu araştırmada 4-6 yaş grubunda çocuğu olan anne-babaların çocuklarına yönelik ilgilerini belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır.

Ülkemizde yapılan araştırmaların az olması ve sınırlı sayıda kişiye uygulanması ve araştırmaların çözüm üzerine değil de çocukların başarısının sağlanmasında karşılaşılan problemler, olumsuz görüşler ve sorun saptamaya yönelik olduğu belirlenmiştir. Daha fazla araştırmaya gereksinim duyulmaktadır.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Son yıllarda yurtdışında anne-baba ilgisine yönelik birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırmalarda anne-babalar çocuklarıyla ilgilendikleri zaman, çocukların; sosyo-ekonomik durumları, etnik kökenleri ya da ailelerin eğitim

seviyelerinin ne olursa olsun başarı oranlarının arttığı, yüksek başarı derecelerine sahip oldukları, okula daha iyi hazırlandıkları, olumlu tutum ve davranış sergiledikleri, güdülerinin ve öz-güvenlerinin arttığı, sosyal ve iletişim becerilerinin arttığı, arkadaşları ile etkileşimlerinin daha olumlu olduğu, okuldan uzaklaştırma oranlarının düştüğü, uyuşturucu ve alkol kullanımının azaldığı, şiddet içeren davranışların azaldığı görülmüştür (Jones & Veles, 1997; Fantuzzo, et.all, 1995; Ho & Willms, 1996; Hill & Craft, 2003; Fan & Chen, 2001; Englund et. All, 2004, Porche, 2000) Ayrıca bu araştırmaların çarpıcı diğer sonuçları da şöyledir: Anne-babalar çocukları ile okulları hakkında sık sık konuştuklarında çocukların akademik olarak daha başarılı oldukları saptanmıştır. Okula başlamadan önce çocuklarına kitap okuyan ve okudukları kitaplar hakkında konuşan anne-babalar çocuğun ileriki dönemlerinde onların okumaya yönelik başarılarını arttırmış ve desteklemiş olmaktadır (Epstein & Becker, 1982; Porche, 2000) Okul öncesinden itibaren başlayan erken anne ilgisi çocuğun ileriki dönemlerinde eğitimsel başarıları ile doğrudan ilişkiyken, baba ilgisi çocuğun okul başarısında uzun dönemli etkiye sahip olduğu saptanmıştır (Flouri and Bucharan, 2004)

Aile, çocuğun davranışlarını ve okul başarısını etkileyen en önemli etmenlerden biridir. Çünkü aile ortamı ve ilişkileri çocuğun yalnızca okul başarısında değil, tüm gelişim alanlarında etkili olmaktadır. Anne-babanın eğitim durumu, sosyo-ekonomik durumu, aile içi ilişkiler, boşanma, aile üyelerinden birinin ölümü, anne-babanın çocuğa karşı tutumları, anne babanın okula karşı tutumları ve çocuktan okul başarısı beklentileri, çocuğun ders çalışma ortamı gibi etmenler, çocuğun eğitimini, dolayısıyla okul başarısını etkilemektedir (Dam, 2008).

Kuşkusuz bu görevler içinde ailenin eğitim görevi, diğer görevlerini etkili bir biçimde gerçekleştirmede kritik bir rol üstlenmektedir. Çünkü Epstein'in (2001), de belirttiği gibi öğrencinin öğrenmesini ve gelişimini etkileyen üç önemli etmen bulunmaktadır. Bu etmenler aile, okul ve toplumdur. Scholoberg'in (1999) de belirttiği gibi her şeyden önce ailelerin çocuklarının okul yaşamı konusunda yardım edebilmeleri için onları okul yaşamına nasıl hazırlamaları gerektiğini bilmeleri gerekmektedir.

Christenson ve Christenson (1998) K-12 sınıflarındaki öğrencilerin öğrenmelerinde aile, okul, toplum işbirliğinin etkileri üzerine odaklanan 200 araştırmayı incelemiş ve bu işbirliğinin öğrencilerin akademik başarılarını artırdığı, okula devamsızlığı azalttığı, sınıfa katılımın arttığı, öğrencilerin özsaygılarını ve öğrenmeye motivasyonunu artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Henderson ve Berla'nın (1994) anne baba ilgisine ilişkin incelediği 85 araştırmanın sonucu göstermektedir ki, öğrenci başarısı doğrudan anne baba ilgisi ve bunun sürekliliği ile ilgilidir. Aileler ve okullar arasında çok yönlü ve işbirlikli bir ilişki öğrencinin başarısını artırmaktadır.

Çoğu araştırma sonucu göstermiştir ki ailelerin eğitim düzeyleri, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyleri hangi düzeyde olursa olsun anne baba ilgisinin çocuğun akademik, duyuşsal ve sosyal gelişimi üzerinde etkisi çok büyüktür. Yine bu araştırma sonuçlarına göre, ailelerin çoğu çocuklarının başarılarında anne baba ilgisinin ne kadar önemli olduğunun farkındadır (Posny, 2007). Yine yapılan araştırmalar, ailelerin çocuğun başarısında zorlandıkları konularda eğitime ve rehberliğe gereksinimleri olduğunu da göstermiştir (Ataklı, 1999; Fan ve Chen, 2001; Çelenk, 2003; Barnard, 2004; Arabacı ve Aksoy, 2005; Şahin ve Ünver, 2005). Özetle, araştırma bulgularına göre aileler, çocuklarının okuldaki başarılarına nasıl yardımcı olabileceklerini öğrenmek istemektedir (Lim, 2003). Ailelere yardım etmenin yollarından biri de onların hangi konularda eğitim gereksinimi içinde olduklarının belirlenmesidir.

Bridge (2001) anne-baba ilgisinin eğitimle ilgili konularda, çocuğun sosyalleşmesinde ve problemleri durumların çözülmesinde önemli bir rol oynadığını ve çocuğun evdeki öğrenmesini etkilediğini belirtmektedir. Ayrıca anne-baba ilgisinin çocukların kendi kendilerine çalışma modelleri oluşturmalarına ve bu modelleri içselleştirmelerine yardım ettiği, okul öncesi dönemden itibaren çocukların bilişsel yeteneklerinin, benlik kavramının ve öz-düzenleme becerilerinin gelişimine, bilgi ve deneyimlerinin genişlemesine yardımcı olduğu belirtilmektedir (Coyle-Shepherd ve Newlad 2012; Jeynes 2011; Smith vd.2011). Aynı şekilde Epstein, anne babalar çocuklarını bilgilendirir, cesaretlendirir, yaptıklarının farkında olur ve onlarla ilgilenirlerse, tüm seviyelerdeki çocukların akademik çalışmalarında daha iyi

olacaklarını, okula yönelik tutumlarının daha olumlu, yüksek beklentili ve olumlu davranışlara sahip olacaklarını iddia etmektedir (Georgiou ve Tourva, 2007).

Ailelerin, çocuklarını büyütürken onlara yiyecek, giyecek, barınma, sağlık ve güvenlik sağlama gibi sürekli sorumlulukları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra ailelerin, çocuğun eğitimsel çabalarını desteklemek ve ona toplumun beklentilerine uygun davranışlar kazandırmak gibi yükümlülükleri de vardır. Özetle günümüzde ailelerden, çocuklarının tüm gelişim alanlarını destekleyici ev ortamı sunarak, sorgulayıcı, sorun çözen ve demokratik bireyler yetiştirmesi de beklenmektedir (Dietz ve Whaley, 2005). Ailelerin, çocuklarının okulda başarılarının yanı sıra onların fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişmelerini yardım eden bir ortamı sağlaması; böylece çocuğun öz güveni ve öz saygısını yapılandırmasına da yardım etmesi gerekmektedir (Epstein, 2001). Ne yazık ki çoğu aileler, temel anne-babalık görevlerine yönelik bilgi eksikliği ya da zaman ve para gibi kaynakların yetersizliği gibi gerekçelerle bu sorumluluklarını yerine getirmede yetersiz kalmaktadır (Dietz ve Whaley, 2005).

Yurt içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde okullarında çocukları olan anne babaların eğitim gereksinimlerinin saptanması ve okulların bu gereksinimleri karşılamadaki mevcut durumu (Arıkan, 2007), üç-altı yaşlarında çocuğu olan anne babaların eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi (Hamamcı ve Köksal Akyol, 2004) ve ilköğretim ve lisede çocuğu olan anne babaların aile eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi (Hamamcı ve Köksal Akyol, 2005), dört altı yaş grubu çocuğa sahip annelerin aile eğitimine yönelik ihtiyaç duydukları konuların belirlenmesi (Güzel, 2006), öğretmen-aile işbirliği ile ailelerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi (Canpolat, 2001) ve toplumsal kalkınma açısından ilköğretimde çocuğu olan ailelerin eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi (Ataklı, 1999) konulu araştırmalar bulunmaktadır.

Alan yazında, ailelerin çocuklarının eğitiminde karşılaştıkları sorunları ve eğitim gereksinimlerini konu edinen araştırmalar tarandığında, gerek Türkiye’de gerek yurtdışında ailelerin çocuk eğitiminde karşılaştıkları sorunları konu edinen

doğrudan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ailelerin eğitim gereksinimini konu edinen araştırmaların da oldukça sınırlı olduğu görülmüştür.

Bu bakımdan araştırma, ilkokullarda okuyan çocukların anne baba ilgisiyle eğitimlerine nasıl katkıda bulunduklarının bilinmesi ve eğitim gereksinimlerinin belirlenmesini sağlama bakımından önemlidir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, modeli, evren ve örnekleme, veri toplama teknikleri, verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel teknikler ile ilgili bilgiler, ayrı başlıklar altında ele alınmaktadır.

Araştırma Modeli

Anne baba ilgisinin çocukların başarısındaki etkisini belirlemeyi hedefleyen bu araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli geçmişte veya halen var olan durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır(Karasar,2009).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmada evren üzerinde çalışılmış ayrıca örneklem seçimine gidilmemiştir. Çalışmanın evreni aynı zamanda örneklem olarak alınmıştır. Bu araştırmanın örneklemini 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında Kırklareli İli Vize İlçesi 4 merkez ilkokulda okuyan çocukların anne ve babaları oluşturmuştur.

Bu araştırmada örnekleme giren anne babaların anketteki kişisel bilgilere göre dağılımı şöyledir:

Tablo 1. Örneklemen Tanımlayıcı Özellikleri

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Okul	Atatürk İlkokulu	135	24,0
	Cumhuriyet İlkokulu	188	33,5
	Arife Bekir Uğurlu İlkokulu	136	24,2
	Adalet Erez İlkokulu	103	18,3
	Toplam	562	100,0
Sınıf	1	121	21,5
	2	127	22,6
	3	149	26,5
	4	165	29,4
	Toplam	562	100,0
Cinsiyet	Kız	305	54,3
	Erkek	257	45,7
	Toplam	562	100,0
Ailede Birey Sayısı	3-4	406	72,2
	5 Ve üstü	156	27,8
	Toplam	562	100,0
Kardeş Sayısı	1	119	21,2
	2	287	51,1
	3	114	20,3
	4 Ve üstü	42	7,5
	Toplam	562	100,0
Kaçınıcı Çocuk Olduğu	1	287	51,1
	2	212	37,7
	3	44	7,8
	4 Ve üstü	19	3,4
	Toplam	562	100,0
Aile Geliri	2500 Ve Aşağısı	395	70,3
	2500-5000	122	21,7
	5000 üstü	45	8,0
	Toplam	562	100,0
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	260	46,3
	Ortaokul	105	18,7
	Lise	148	26,3
	Üniversite	49	8,7
	Toplam	562	100,0
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	210	37,4
	Ortaokul	95	16,9
	Lise	179	31,9
	Üniversite	78	13,9
	Toplam	562	100,0

Öğrencilerin okul değişkenine göre 135'i (%24,0) Atatürk İlkokulu, 188'i (%33,5) Cumhuriyet İlkokulu, 136'sı (%24,2) Arife Bekir Uğurlu İlkokulu, 103'ü (%18,3) Adalet Erez İlkokulu olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin sınıf değişkenine göre 121'i (%21,5) 1. sınıf, 127'si (%22,6) 2. sınıf, 149'u (%26,5) 3. Sınıf ve 165'i (%29,4) 4 . sınıf olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre 305'i (%54,3) kız, 257'si (%45,7) erkek olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin ailede birey sayısı değişkenine göre 406'sı (%72,2) 3-4, 156'sı (%27,8) 5 ve üstü olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre 119'u (%21,2) 1, 287'si (%51,1) 2, 114'ü (%20,3) 3, 42'si (%7,5) 4 ve üstü kardeşe sahip olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin kaçınıcı çocuk olduğu değişkenine göre 287'si (%51,1) 1. çocuk, 212'si (%37,7) 2. çocuk, 44'ü (%7,8) 3. çocuk, 19'u (%3,4) 4. çocuk ve üstü olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin aile geliri değişkenine göre 395'i (%70,3) 2500 TL ve aşağısı, 122'si (%21,7) 2500-5000 TL, 45'i (%8,0) 5000 TL üstü olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre 260'ı (%46,3) ilkokul, 105'i (%18,7) ortaokul, 148'i (%26,3) lise, 49'u (%8,7) üniversite olarak dağılmaktadır.

Öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre 210'u (%37,4) ilkokul, 95'i (%16,9) ortaokul, 179'u (%31,9) lise, 78'i (%13,9) üniversite olarak dağılmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada Anne Baba İlgisi Ölçeği ile anne babalardan veriler toplanmıştır. Aynı zamanda çocuklara ait yarıyıl sonu karne notları veri olarak kullanılmıştır. Ayrıca Kişisel Bilgi Formları da anne baba ilgisinin başarıya etkisini ölçen anketlerle beraber uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formları araştırmacılar tarafından örneklemin bireysel ve demografik özelliklerini ortaya koyma amaçlı olarak anne ve babalara olmak üzere iki farklı formatta geliştirilmiştir.

Anne ve babaların kişisel bilgilerini saptamak amacıyla, anne baba ilgi ölçeklerinin giriş bölümde:

Anne ve Babalara;

1. Öğrencinin
 - Cinsiyeti
 - Kaç Kardeş
 - Kaçınıcı Çocuk Olduğu
2. Anne Mesleği
3. Baba Mesleği
4. Ailenin Toplam Aylık Geliri
5. Ailede Yaşayan Birey Sayısı
6. Annenin Öğrenim Düzeyi
7. Babanın Öğrenim Düzeyi

Anne-Baba İlgisi Ölçeği

Bu ölçek anne ve babaların çocukların başarısı üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla Georgiou (1999) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin ilk formu Yunancadır. Ölçeğin özgün formu Georgiou tarafından gönderilmiş olup, araştırmalarda kullanılabileceği ifade edilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması danışman hocası Yrd. Doç. Dr. Hale SUCUOĞLU tarafından yapılmıştır. Ölçek anne ve babalar için iki ayrı ölçek olarak hazırlanmış ve 5'li likert tipindedir. Ölçek önce anadilleri Yunanca ve Türkçe olan iki kişi tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Uzmanlardan maddelerin orijinaline uygun çeviri yapmaları istenmiştir. Ölçek Türkçe'ye çevrildikten sonra uzman (n=12) kanısına başvurulmuş, öneriler doğrultusunda ölçek yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin anlaşılabilirliğini test etmek için 24 kişilik bir anne-baba grubuna uygulanmış ve görüş ve önerileri alındıktan sonra ölçek uygulanmaya

hazır hale getirilmiştir. Ölçeğin orijinali 30 maddeden oluşmaktadır. Uzman görüşünden sonra ölçeğe yeni maddeler eklenmiş ve ölçek 40 maddeye çıkarılmıştır. Ölçek son halini aldıktan sonra geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır.

Anne İlgisi ölçeğindeki 28 maddenin güvenirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan “Cronbach Alpha” hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenirliği $\alpha=0.861$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğinin ortaya koymak için açıklayıcı(açımlayıcı) faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda ($KMO=0.873>0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi uygulamasında varimax yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %43.83 olan 4 faktör altında toplanmıştır. Güvenirliğine ilişkin bulunan alpha ve açıklanan varyans değerine göre Anne İlgisi ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır. Ölçeğe ait oluşan faktör yapısı aşağıda görülmektedir.

Tablo 2. Anne İlgisi Ölçeği Faktör Yapısı

Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
Anne okula yönelik ilgi (Özdeğer=6.87)	Ai39	0,78	12,51	0,76
	Ai40	0,70		
	Ai38	0,65		
	Ai35	0,64		
	Ai34	0,53		
	Ai37	0,50		
	Ai32	0,32		
Endişe kaygıya yönelik ilgi (Özdeğer=2.08)	Ai30	0,55	10,95	0,70
	Ai24	0,55		
	Ai29	0,55		
	Ai11	0,53		
	Ai18	0,53		
	Ai10	0,51		
	Ai12	0,49		
	Ai28	0,45		
	Ai7	0,45		
	Ai31	0,36		
Kontrolle yönelik ilgi (Özdeğer=1.72)	Ai3	0,81	10,91	0,81
	Ai2	0,78		
	Ai1	0,72		
	Ai5	0,62		
	Ai4	0,55		
İlgilerini geliştirmeye yönelik ilgi (Özdeğer=1.58)	Ai15	0,65	9,44	0,71
	Ai19	0,64		
	Ai26	0,63		
	Ai16	0,60		
	Ai13	0,58		
	Ai17	0,56		
Toplam Varyans %43.83				

Anne İlgisi ölçeğinin faktör analizi değerlendirilmesinde özdeğeri birden büyük faktörlerin ele alınmasına, değişkenlerin faktör içerisindeki ağırlığını gösteren faktör yüklerinin yüksek olmasına, aynı değişken için faktör yüklerinin birbirine yakın olmamasına dikkat edilmiştir. Ölçeği oluşturan faktörlerin güvenirlik katsayıları ve açıklanan varyans oranlarının yüksek olması ölçeğin güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermiştir. Birinci faktörde yer alan maddeler Anne okula yönelik ilgi olarak ele alınmıştır. Anne okula yönelik ilgi faktörünü oluşturan 7 maddenin güvenirliği $\alpha = 0.76$ olarak, açıklanan varyans değeri %12.51 olarak saptanmıştır. İkinci faktörde yer alan maddeler Endişe kaygıya yönelik ilgi olarak ele alınmıştır. Endişe kaygıya yönelik ilgi faktörünü oluşturan 10 maddenin güvenirliği $\alpha = 0.70$ olarak, açıklanan varyans değeri %10.95 olarak saptanmıştır. Üçüncü faktörde yer alan Kontrole yönelik ilgi maddeler olarak ele alınmıştır. Kontrole yönelik ilgi faktörünü oluşturan 5 maddenin güvenirliği $\alpha = 0.81$ olarak, açıklanan varyans değeri %10.91 olarak saptanmıştır. Dördüncü faktörde yer alan maddeler İlgilerini geliştirmeye yönelik ilgi olarak ele alınmıştır. İlgilerini geliştirmeye yönelik ilgi faktörünü oluşturan 6 maddenin güvenirliği $\alpha = 0.71$ olarak, açıklanan varyans değeri %9.44 olarak saptanmıştır. Ölçekteki faktörlerin puanları hesaplanırken faktördeki maddelerin değerleri toplandıktan sonra madde sayısına bölünerek (aritmetik ortalama) faktör puanları elde edilmiştir.

Baba İlgisi ölçeğindeki 32 maddenin güvenirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan “Cronbach Alpha” hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenirliği $\alpha = 0.91$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğinin ortaya koymak için açıklayıcı(açımlayıcı) faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p = 0.000 < 0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda ($KMO = 0.912 > 0.60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi uygulamasında varimax yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %48.19 olan 4 faktör altında toplanmıştır. Güvenirliğine ilişkin bulunan α ve açıklanan varyans değerine göre Baba İlgisi ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır. Ölçeğe ait oluşan faktör yapısı aşağıda görülmektedir.

Tablo 3. Baba İlgisi Ölçeği Faktör Yapısı

Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
Baba okula yönelik ilgi (Özdeğer=9.70)	Bi38	0,70	19,37	0,89
	Bi34	0,70		
	Bi40	0,62		
	Bi39	0,62		
	Bi24	0,62		
	Bi32	0,62		
	Bi23	0,61		
	Bi35	0,59		
	Bi10	0,56		
	Bi31	0,56		
	Bi11	0,55		
	Bi25	0,55		
	Bi22	0,54		
	Bi37	0,54		
	Bi29	0,51		
	Bi7	0,41		
Baba kontrole yönelik ilgi (Özdeğer=2.40)	Bi2	0,83	14,49	0,87
	Bi3	0,81		
	Bi1	0,75		
	Bi5	0,70		
	Bi12	0,64		
	Bi4	0,60		
	Bi6	0,58		
Baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi (Özdeğer=1.74)	Bi15	0,72	7,73	0,71
	Bi16	0,68		
	Bi19	0,53		
	Bi26	0,52		
	Bi17	0,50		
Baba endişe kaygıya yönelik ilgi (Özdeğer=1.57)	Bi8	0,68	6,58	0,64
	Bi9	0,67		
	Bi18	0,60		
	Bi33	0,44		
Toplam Varyans %48.19				

Baba İlgisi ölçeğinin faktör analizi değerlendirilmesinde özdeğeri birden büyük faktörlerin ele alınmasına, değişkenlerin faktör içerisindeki ağırlığını gösteren faktör yüklerinin yüksek olmasına, aynı değişken için faktör yüklerinin birbirine yakın olmamasına dikkat edilmiştir. Ölçeği oluşturan faktörlerin güvenirlik katsayıları ve açıklanan varyans oranlarının yüksek olması ölçeğin güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermiştir. Birinci faktörde yer alan maddeler Baba okula yönelik ilgi olarak ele alınmıştır. Baba okula yönelik ilgi faktörünü oluşturan 16 maddenin güvenirliği $\alpha = 0.89$ olarak, açıklanan varyans değeri %19.37 olarak saptanmıştır. İkinci faktörde yer alan maddeler Baba kontrole yönelik ilgi olarak ele alınmıştır. Baba kontrole yönelik ilgi faktörünü oluşturan 7 maddenin güvenirliği $\alpha = 0.87$ olarak, açıklanan varyans değeri %14.49 olarak saptanmıştır. Üçüncü faktörde yer alan maddeler Baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi olarak ele alınmıştır. Baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi faktörünü oluşturan 5 maddenin güvenirliği $\alpha = 0.710$ olarak, açıklanan varyans değeri %7.73 olarak saptanmıştır. Dördüncü faktörde yer alan maddeler Baba endişe kaygıya yönelik ilgi olarak ele alınmıştır. Baba endişe kaygıya yönelik ilgi faktörünü oluşturan 4 maddenin güvenirliği $\alpha = 0.64$ olarak, açıklanan varyans değeri %6.58 olarak saptanmıştır. Ölçekteki faktörlerin puanları hesaplanırken faktördeki maddelerin değerleri toplandıktan sonra madde sayısına bölünerek (aritmetik ortalama) faktör puanları elde edilmiştir.

Veri Çözümleme Teknikleri

Araştırmada için gerekli olan veri toplama araçları geliştirilip uygulandıktan sonra elde edilen veriler istatistiksel tekniklerle çözümlenerek sonuçlara dayalı olarak bulgular ve yorumlar yazılacak, öneriler geliştirilmiştir.

Araştırma sürecinde yapılan ölçümler sonucunda elde edilen veriler SPSS 15 paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesi amacıyla aşağıdaki teknikler kullanılmıştır.

- Frekans ve yüzde
- Ortalama
- Standart Sapma
- T-testi (iki değişken arasındaki farkın anlamlılığının test edilmesi)

- Varyans Çözümlemesi (ikiden daha fazla değişkenin arasındaki farkın anlamlılığının test edilmesi)
- Korelasyon Analizi

Verilerin İşlenmesi

Anketlerdeki verilerin bilgisayara kodlanması için geliştirilen formlar araştırmacı tarafından düzenlenmiş ve veri girişleri araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi için, Kuder Richardson 20 (KR-20) güvenirlik katsayılarını belirlemek amacıyla Microsoft OFFİCE EXCEL 2003; T-Testi, Anova ve korelasyon analizi gibi istatistiksel çözümlemeler içinse SPSS 15.0 paket programı kullanılarak araştırmacı tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada kullanılan Benlik Saygısı Ölçeği'nin ve Akademik Benlik Saygısı Alt Ölçeği'nin Kuder Richardson 20 (KR-20) ölçüm güvenirliği katsayıları istenen yeterlikte bulunmuştur.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorum

Alt problemlerin istatistiksel analizleri yapılırken ilkökul öğrencilerinin anne ve babalarının ilgisinin başarıya etkisi ile ilgili verdikleri yanıtların ortalama, standart sapma ve serbestlik dereceleri bulunmuş ve sonuçlar tablolaştırılarak en yüksek ve en düşük düzeydeki maddeler saptanmıştır.

Alt problemlerin istatistiksel analizleri yapılırken ilkökul öğrencilerinin cinsiyetleri, anne ve babanın öğrenim durumları, ailenin aylık geliri, I.dönem karne notu ve başarı testi ölçeğinden aldıkları not ile Anne ilgisi Ölçeği ve Baba İlgisi Ölçeği'ne ilişkin görüşlerinin ortalama puanları ve standart sapmaları dikkate alınarak T-Testi, ikiden fazla değişken arasındaki farklılığın önemini test etmek için varyans analizi, farkın kaynağını bulabilmek için ise Scheffe Testi yapılmıştır. Anne-Baba İlgisi Ölçeği ve ders başarıları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek için, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu yöntemi kullanılmıştır. Verilerin çözümlemesi aşamasında, öğrencilerin evrendeki okullara özel ölçütlerle alınma durumunun, random tekniğiyle belirlenen bu araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde ve bu örneklemden elde edilen bulguların çözümlemesinde zorluklar yaşanmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada ilkokullarda okuyan öğrencilerin anne baba ilgilerinin başarıya etkisi ile ilgili görüşlerini saptamak amacıyla geliştirilen anne baba ilgisi ölçeği kullanılmıştır. Aşağıda anne baba ilgisi ölçeğin geliştirilmesi ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Çalışmada kullanılan anne babalara yönelik kişisel bilgi formu EK-1’de, EK-2’de anne ilgisi ölçeği, EK-3’de baba ilgisi ölçeği sunulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde önceki bölümde açıklanan veri toplama araçları ile toplanan verilerin her bir alt problemle ilgili olarak istatistiksel tekniklerle yapılan çözümlemeler sonucu elde edilen bulgular ve bu bulgularla ilgili yorumlar yer almaktadır.

Anne İlgili Dağılımı

Araştırmaya katılan annelerin ölçekteki maddelere verdikleri cevaplar dikkate alınarak, her madde için ilgi dağılımı ölçülmek istenmiş ve sonuçları da aşağıdaki Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4 Anne İlgi Dağılım Tablosu

Anne İlgisi		Çok sık		Sık		Bazen		Az		Hiç		$\bar{X}$
		F	%	f	%	f	%	F	%	f	%	
Anne Okula Yönelik İlg												
39.	“Bugün okul nasıldı?” diye sorma	445	79,2	97	17,3	13	2,3	2	0,4	5	0,9	1,26
40.	Okul hakkında konuşma	410	73,0	117	20,8	28	5,0	5	0,9	2	0,4	1,34
38.	Cesaretlendirme	375	66,7	148	26,3	31	5,5	7	1,2	1	0,2	1,41
35.	Günlük olaylar hakkında konuşma	331	58,9	149	26,5	70	12,5	7	1,2	5	0,9	3,66
34.	Dinleyip anlamaya çalışma	414	73,7	120	21,4	24	4,3	2	0,4	2	0,4	1,32
37.	Çalışmaktan hoşlandığı ortamı hazırlama	295	52,5	170	30,2	79	14,1	12	2,1	6	1,1	1,69
32.	Televizyon seyretme süresini kısıtlama	285	50,7	152	27,0	88	15,7	25	4,4	12	2,1	1,80
Anne Endişe Kaygıya Yönelik İlg												
30.	Çocuğumun kimlerle arkadaşlık yaptığını bilmek isteme	424	75,4	111	19,8	20	3,6	1	0,2	6	1,1	1,31
24.	Çocuğumun dış görünüşüne özen gösterme	388	69,0	153	27,2	16	2,8	3	0,5	2	0,4	1,35
29.	Çocuğumun aldığı notlarda hassaslık	301	53,6	166	29,5	76	13,5	13	2,3	6	1,1	1,67
11.	Daha iyi olması için teşvik	422	75,1	103	18,3	32	5,7	1	0,2	4	0,7	1,33
18.	Çocuğun okul başarısına duyulan endişe	182	32,4	114	20,3	158	28,1	46	8,2	62	11,0	2,45
10.	İyi notlar aldığında memnuniyet gösterme	403	71,7	112	19,9	43	7,7	2	0,4	2	0,4	1,37
12.	Her sabah çantasını kontrol etme	269	47,9	122	21,7	112	19,9	26	4,6	33	5,9	1,98
28.	Çalışması için uzun süre çocuklaoturma	203	36,1	161	28,6	123	21,9	60	10,7	15	2,7	2,15
7.	Bütün sırlarını bilmek isteme	295	52,5	145	25,8	95	16,9	15	2,7	12	2,1	1,76
31.	Hafta sonu bayram birlikte geçirme	414	73,7	97	17,3	37	6,6	5	0,9	9	1,6	1,39
Anne Kontrole Yönelik İlg												
3.	Çocuğun ödevlerini kontrol etme	323	57,5	157	27,9	60	10,7	13	2,3	9	1,6	1,62
2.	Çocuğun defterini kontrol etme	237	42,2	177	31,5	119	21,2	15	2,7	14	2,5	1,91
1.	Çocuğun ev ödevlerine yardım etme	197	35,1	147	26,2	178	31,7	25	4,4	15	2,7	2,13
5.	Okulda işlenen konuları bilme	240	42,7	160	28,5	109	19,4	29	5,2	24	4,3	1,99
4.	Eve gelen sınav kağıtlarını kontrol etme	352	62,6	148	26,3	37	6,6	9	1,6	16	2,8	1,55
Anne İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlg												
15.	Çocuğu derslane/ kursa gönderme	64	11,4	72	12,8	123	21,9	33	5,9	270	48,0	3,66
19.	Okuldaki çalışmalara gönüllü katılma	192	34,2	152	27,0	133	23,7	45	8,0	40	7,1	2,26
26.	Öğretmenle sık sık görüşme	162	28,8	146	26,0	188	33,5	45	8,0	21	3,7	2,31
16.	Müzik resim vb kurslara gönderme	91	16,2	78	13,9	149	26,5	39	6,9	205	36,5	3,33
13.	Okul ile iletişim kurma	211	37,5	179	31,9	139	24,7	19	3,4	14	2,5	2,01
17.	Okulaile birliği toplantılarına katılma	184	32,7	131	23,3	144	25,6	48	8,5	55	9,8	2,39

Araştırmada annelere uygulanan ilgi ölçeğinden sonra maddelerin ilgi dağılımlarına baktığımızda;

Anne okula yönelik ilgi boyutuna baktığımızda; Annelerin %79,2'sunun çocuklarına okulun nasıl olduğunu sorduğu görülmektedir. Okul hakkında konuşma maddesine annelerin %73'ünün gerçekleştirdiği görülmektedir. Annelerin %66,7'sinin çocuklarını cesaretlendirdiği ve %52,5'inin çocukların çalışma ortamlarının onların hoşlanacağı şekilde düzenlediği saptanmıştır. Çalışma ortamının ders çalışmaya uygun olması önemli bir çevresel faktördür. Öğrencinin yalnız başına sessiz bir ortamda uygun loşullarda ders çalışmasını sağlayabilmesi öğrencinin başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca yine çocuklarını dinleyip anlama ile ilgili olarak da araştırmaya katılan annelerin % 73,7'sinin çok sık olarak cevaplandığı görülmektedir. Anne Okula yönelik ilgi boyutunda yer alan maddelere annelerin çoğunun olumlu yanıtlar verdiği ve bu durumunda çocukların başarısını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Anne endişe kaygıya yönelik ilgi boyutundaki maddelere baktığımızda anneleri %75,4'ü çocuklarının kimlerle arkadaşlık yaptığını bilmek istedikleri görülmektedir. Yine daha iyi olması için teşvik etme %75,1 ve iyi notlar aldığı anda memnuniyetini belli etme %71 oranında annelerin çok önemseydiğini göstermekte ve bu da ders başarısını olumlu yönde etkilemektedir denilebilir. Anne endişeye kaygıya yönelik ilgi boyutunda çocuğun okul başarısına duyulan endişe maddesinde annelerin duyduğu endişenin %34 olduğu görülmektedir. Bu da çocuğun başarısını olumsuz yönde etkileyecek bir faktördür denilebilir.

Anne kontrole yönelik ilgi boyutuna baktığımızda da eve gelen sınav kağıtlarının tamamını annelerin %62 sinin kontrol ettiği ve yine çocukların ödevlerinin tamamını da annelerin %57,5'inin kontrol ettiği saptanmıştır. Ayrıca annelerin %35'inin de çocuklarının ödevlerine derslerine yardım ettikleri saptanmıştır. Tüm bunlara bakıldığında çocuklara yönelik ödev, sınav kontrol etme ya da onlara derslerinde yardım etme gibi durumlar hakkında annelerin ilgisinin başarıyı olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Anne ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi boyutundaki maddelere baktığımızda da çok az sayıda annenin %11,4 çocuğunu dersane ya da kursa gönderdiği görülmektedir. Yine çok az annenin %16,2 çocuğunun sosyalleşebileceği müzik, resim vb. kurslara gönderdiği görülmektedir. Okuldaki çalışmalara gönüllü olarak katılan %34,2 ve toplantılara katılan

annelerin %32,7 sayısının da yeterli çoğunlukta olmadığı saptanmıştır.Çocukların sosyalleşmesi adına kurslara gitmesi onların akademik başarılarını da olumlu yönde etkileyen bir durumdur. Böyle kurslara gitmeyen öğrencilerin hem sosyal hayatı hem de okuldaki başarısı olumsuz yönde etkilenebilir.Bunun yanı sıra annelerin okuldaki çalışmalara gönüllü olarak katılması ve veli toplantısı, okul- aile birliği toplantısı gibi iş birliği içeren toplantılara katılımda bulunup; okulla iletişim halinde olması da çocuğun başarısını etkilemektedir. Yeterli sayıda annenin katılmadığı tespit edilen araştırmamız da bu durumun çocuğun okul başarısını olumsuz yönde etkileyeceği söylenebilir.

Baba İlgı Dağılımı

Araştırmaya katılan babaların ölçekteki maddelere verdikleri cevaplar dikkate alınarak, her madde için ilgi dağılımı ölçülmek istenmiş ve sonuçları da aşağıdaki Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5 Baba İlgi Dağılım Tablosu

Baba İlgi		Çok sık		Sık		Bazen		Az		Hiç		$\bar{X}$
		F	%	f	%	f	%	F	%	f	%	
Baba Okula Yönelik İlgi												
38	Cesaretlendirme	304	54,1	165	29,4	73	13,0	11	2,0	9	1,6	0,67
34	Dinleyip anlamaya çalışma	316	56,2	154	27,4	70	12,5	14	2,5	8	1,4	0,64
40	Okul hakkında konuşma	289	51,4	139	24,7	99	17,6	22	3,9	13	2,3	0,80
39	Bugün okul nasıldı?" diye sorma	306	54,4	137	24,4	88	15,7	21	3,7	10	1,8	0,74
24	Çocuğumun dış görünüşüne özen gösterme	275	48,9	169	30,1	71	12,6	28	5,0	19	3,4	0,83
32	Televizyon seyretme süresini kısaltma	229	40,7	159	28,3	116	20,6	25	4,4	33	5,9	0,64
23	Seyrettiği programları kontrol etme	187	33,3	207	36,8	98	17,4	38	6,8	32	5,7	1,47
35	Günlük olaylar hakkında konuşma	63	11,2	35	6,2	143	25,4	104	18,5	217	38,6	0,15
10	İyi notlar aldığıında memnuniyet gösterme	362	64,4	139	24,7	47	8,4	6	1,1	8	1,4	1,50
31	Hafta sonu bayram birlikte geçirme	344	61,2	127	22,6	64	11,4	19	3,4	8	1,4	0,61
11	Daha iyi olması için teşvik	348	61,9	134	23,8	56	10,0	9	1,6	15	2,7	1,59
25	Çocuğun beslenmesine ilgi	240	42,7	155	27,6	96	17,1	38	6,8	33	5,9	0,55
22	Televizyon izlenen süreyi takip	138	24,6	193	34,3	134	23,8	51	9,1	46	8,2	2,41
37	Çalışmaktan hoşlandığı ortamı hazırlama	213	37,9	140	24,9	133	23,7	47	8,4	29	5,2	0,17
29	Çocuğumun aldığı notlarda hassaslık	217	38,6	183	32,6	120	21,4	27	4,8	15	2,7	0,36
7.	Bütün sırlarını bilmek isteme	216	38,4	147	26,2	134	23,8	39	6,9	26	4,6	2,13
Baba Endişe Kaygıya Yönelik İlgi												
2.	Çocuğun defterini kontrol etme	68	12,1	104	18,5	200	35,6	86	15,3	104	18,5	3,09
3.	Çocuğun ödevlerini kontrol etme	105	18,7	125	22,2	180	32,0	87	15,5	65	11,6	2,79
1.	Çocuğun ev ödevlerine yardım etme	80	14,2	96	17,1	258	45,9	69	12,3	59	10,5	2,87
5.	Okulda işlenen konuları bilme	77	13,7	109	19,4	171	30,4	116	20,6	89	15,8	3,05
12	Her sabah çantasını kontrol etme	85	15,1	61	10,9	116	20,6	83	14,8	217	38,6	3,50
4.	Eve gelen sınav kağıtlarını kontrol etme	170	30,2	166	29,5	123	21,9	60	10,7	43	7,7	2,35
6.	Kitap okuma süresini kontrol etme	88	15,7	103	18,3	195	34,7	100	17,8	76	13,5	2,95
Baba Kontrole Yönelik İlgi												
15	Çocuğu derslane/ kursa gönderme	81	14,4	81	14,4	115	20,5	49	8,7	236	42,0	3,49
16	Müzik resim vb kurslara gönderme	111	19,8	92	16,4	127	22,6	53	9,4	179	31,9	3,17
19	Okuldaki çalışmalara gönüllü katılma	110	19,6	115	20,5	137	24,4	84	14,9	116	20,6	2,66
26	Öğretmenle sık sık görüşme	71	12,6	68	12,1	181	32,2	100	17,8	142	25,3	0,55
17	Okulaile birliği toplantılarına katılma	88	15,7	84	14,9	158	28,1	89	15,8	143	25,4	3,20
Baba İlgiğini Geliştirmeye Yönelik İlgi												
8	Sınavından endişe etme	97	17,3	125	22,2	165	29,4	107	19,0	68	12,1	2,86
9	Ödev yapması için baskı yapma	118	21,0	107	19,0	161	28,6	93	16,5	83	14,8	2,85
18	Çocuğun okul başarısına duyulan endişe	125	22,2	139	24,7	162	28,8	70	12,5	66	11,7	2,66
33	Günlük olaylar hakkında konuşma	63	11,2	35	6,2	143	25,4	104	18,5	217	38,6	0,67

Araştırmada babalara uygulanan ilgi ölçeğinden sonra maddelerin ilgi dağılımlarına baktığımızda;

Baba okula yönelik ilgi boyutunda; çok az babanın (%11,2) günlük olaylar hakkında konuştuğu saptanmıştır. Yine yeterli sayıda olmadığı tespit edilen diğer bir durum da televizyon izlenen sürenin takibi (%24,6) ve seyredilen programların kontrolü (% 33,3) ile ilgilidir. Evde kontrolsüz bir şekilde televizyon seyretme çocukların başarısını olumsuz yönde etkileyen bir durumdur. Araştırmaya katılan babaların çoğunluğu çocuklarını daha iyi olması için teşvik etmekte (%61,9), cesaretlendirmekte (%54,4), ve iyi notlar aldığında memnuniyetini (%64,4) göstermektedir. Bu da çocuğun başarısını olumlu yönde etkileyen bir durumdur. Beslenme başarıda önemli faktörlerden biridir. Araştırmaya katılan babaların %42'si beslenmenin önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Baba endişeye kaygıya yönelik ilgi boyutunda; araştırmaya katılan 562 babadan çok az sayıda babanın defter kontrol etme (%12,1), ev ödevlerini kontrol etme (%18,7), ödevlerde yardımcı olma (%14,2), okulda işlenen konuları bilme (%13,7) vb durumlarla ilgilendikleri görülmektedir. Çocukların okulda yaptıkları kadar evde neler yaptığı ve ne durumda olduğunu ailenin bilmesi başarıyı önemli derecede etkilemektedir. Bu sebeple yeteri kadar yardım alamayan çocuk, ailesinden yardım alan ve ilgi gören diğer çocuklara göre daha az başarılı olmaktadır.

Baba kontrole yönelik ilgi boyutunda; çocuğu dershaneye kursa gönderme ile ilgili olarak araştırmaya katılan babaların neredeyse yarısından fazlası 236 baba gerek olmadığını belirtmiştir. Yine çoğunluğu müzik resim gibi kurslara gönderme (%31,9) konusunda da olumsuz yönde düşüncelerini belirtmişlerdir. Okuldaki çalışmalara gönüllü katılma(%20,6), öğretmenle görüşme (%25,3) ve toplantılara katılma (%25,4) ile ilgili olarak da araştırmaya katılan babaların yeterli sayıda ilgilenmediği saptanmıştır.

Baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi boyutuna baktığımızda da; araştırmaya katılan çoğu babanın sınavlardan endişe etme (%29,4), ödev yapması için baskı yapma(%28,6) ve okul başarısı ile ilgili endişe duymakla(%28,8) ilgili kararsız kaldıkları saptanmıştır.

Alt Problemlere İlişkin Bulgular Ve Yorum

1. Anne babaların ilgi düzeyleri çocuklarının yaşına ve cinsiyetine göre farklılıklar göstermekte midir?

Anne İlgi Ve Baba İlgi Düzeyleri ile Cinsiyet Arasında Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyeti ile anne ilgi ve baba ilgi düzeylerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla anova yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 6’de verilmiştir.

**Tablo 6. Anne İlgi Ve Baba İlgi Düzeylerinin Cinsiyete Göre Ortalamaları
Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve t Testi Sonuçları**

	Cinsiyet	N	X	Ss	t	p
Anne Okula Yönelik İlgi	Kız	305	8,81	2,90	0,63	
	Erkek	257	8,97	3,09		
Anne Endişe Kaygıya Yönelik İlgi	Kız	305	15,67	4,30	0,66	
	Erkek	257	15,41	4,81		
Anne Kontrole Yönelik İlgi	Kız	305	8,11	3,25	1,00	
	Erkek	257	7,83	3,30		
Anne İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	Kız	305	14,16	4,13	1,03	
	Erkek	257	13,78	4,47		
Anne İlgi Genel	Kız	305	51,04	11,84	0,70	
	Erkek	257	50,32	12,49		
Baba Okula Yönelik İlgi	Kız	305	28,08	9,74	1,28	
	Erkek	257	29,17	10,20		
Baba Endişe Kaygıya önelik İlgi	Kız	305	17,64	5,95	1,96	0,05
	Erkek	257	18,65	6,12		
Baba Kontrole Yönelik İlgi	Kız	305	13,64	4,06	0,45	
	Erkek	257	13,48	4,24		
Baba İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	Kız	305	9,46	3,03	1,40	
	Erkek	257	9,11	2,80		
Baba İlgi Genel	Kız	305	75,08	19,18	1,02	
	Erkek	257	76,77	20,17		

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne okula yönelik ilgi, anne endişe kaygıya yönelik ilgi, anne kontrole yönelik ilgi, anne ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi, anne ilgi genel

puanlarının ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t-testi sonucunda grup ortalamaları fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba okula yönelik ilgi, baba kontrole yönelik ilgi, baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi, baba ilgi genel puanlarının ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t-testi sonucunda grup ortalamaları fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Baba endişe kaygıya yönelik ilgi boyutunda ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t-testi sonucunda grup ortalamaları fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$).

Anne İlgi Ve Baba İlgi Düzeyleri ile Öğrencilerin Yaşları Arasında Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşı ile anne ilgi ve baba ilgi düzeylerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Anne İlgı Ve Baba İlgı Düzeylerinin Yaşı Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Yaş	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Anne Okula Yönelik İlgı	7	121	8,25	2,48	3,18	0,02	1 > 4 4 > 1
	8	127	9,13	3,21			
	9	149	8,77	2,87			
	10	165	9,27	3,18			
Anne Endişe Kaygıya Yönelik İlgı	7	121	15,35	4,55	2,41	0,06	
	8	127	15,74	4,92			
	9	149	14,85	4,16			
	10	165	16,19	4,47			
Anne Kontrole Yönelik İlgı	7	121	6,81	2,79	14,61	0,00	3 > 1 4 > 1 4 > 2 4 > 3
	8	127	7,59	3,03			
	9	149	7,90	3,00			
	10	165	9,22	3,63			
Anne İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgı	7	121	13,72	4,55	0,91	0,43	
	8	127	13,64	4,39			
	9	149	14,11	4,34			
	10	165	14,37	3,97			
Anne İlgı Genel	7	121	48,32	11,84	4,63	0,003	4 > 1
	8	127	50,56	12,86			
	9	149	49,87	11,54			
	10	165	53,42	11,91			
Baba Okula Yönelik İlgı	7	121	27,72	9,67	1,53	0,20	
	8	127	28,79	9,82			
	9	149	27,73	9,95			
	10	165	29,82	10,20			
Baba Endişe Kaygıya Yönelik İlgı	7	121	17,41	5,92	0,93	0,42	
	8	127	17,93	6,28			
	9	149	18,33	6,18			
	10	165	18,55	5,82			
Baba Kontrole Yönelik İlgı	7	121	13,33	3,83	0,84	0,46	
	8	127	13,27	4,36			
	9	149	13,98	4,18			
	10	165	13,64	4,17			
Baba İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgı	7	121	9,65	2,86	0,93	0,42	
	8	127	9,31	2,97			
	9	149	9,06	3,00			
	10	165	9,25	2,89			
Baba İlgı Genel	7	121	74,22	19,19	0,76	0,51	
	8	127	75,53	20,00			
	9	149	75,51	19,55			
	10	165	77,64	19,75			

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne okula yönelik ilgi puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,18$; $p=0,02<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Yaşı 10 olanların anne okula yönelik ilgi puanları ($9,27 \pm 3,18$), yaşı 7 olanların anne okula yönelik ilgi puanlarından ($8,25 \pm 2,48$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne kontrole yönelik ilgi puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=14,61$; $p=0,00<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Yaşı 9 olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($7,90 \pm 3,00$), yaşı 7 olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($6,81 \pm 2,79$) yüksek bulunmuştur. Yaşı 10 olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($9,22 \pm 3,63$), yaşı 7 olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($6,81 \pm 2,79$) yüksek bulunmuştur. Yaşı 10 olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($9,22 \pm 3,63$), yaşı 8 olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($7,59 \pm 3,03$) yüksek bulunmuştur. Yaşı 10 olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($9,22 \pm 3,63$), yaşı 9 olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($7,90 \pm 3,00$), yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ilgi genel puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,63$; $p=0,03<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Yaşı 10 olanların anne ilgi genel puanları ($53,42 \pm 11,91$), yaşı 7 olanların anne ilgi genel puanlarından ($48,32 \pm 11,84$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne endişe kaygıya yönelik ilgi, anne ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi, baba okula yönelik ilgi, baba endişe kaygıya yönelik ilgi, baba kontrole yönelik ilgi, baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi, baba ilgi genel puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

2. Anne babaların ilgi düzeyleri mesleklerine, sosyo-ekonomik düzeylerine, eğitim seviyelerine, ailede yaşayan birey sayısına, kaçınıcı çocuk olduğu ve kaç kardeş olduğuna göre farklılık göstermekte midir?

Anne İlgi Ve Baba İlgi Düzeyleri ile Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?

Araştırmaya katılan anne ilgi ve baba ilgi düzeylerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Anne İlgi Ve Baba İlgi Düzeylerinin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Anne Okula Yönelik İlgi	2500 Ve Aşağısı	395	8,97	3,02	1,34	0,26	
	2500-5000	122	8,51	2,86			
	5000 üstü	45	9,20	2,95			
Anne Endişe Kaygıya Yönelik İlgi	2500 Ve Aşağısı	395	15,32	4,60	2,39	0,09	
	2500-5000	122	16,34	4,29			
	5000 üstü	45	15,43	4,43			
Anne Kontrole Yönelik İlgi	2500 Ve Aşağısı	395	8,14	3,44	1,64	0,19	
	2500-5000	122	7,70	2,81			
	5000 üstü	45	7,40	2,90			
Anne İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	2500 Ve Aşağısı	395	14,29	4,33	3,17	0,04	
	2500-5000	122	13,21	4,35			
	5000 üstü	45	13,57	3,57			
Anne İlgi Genel	2500 Ve Aşağısı	395	51,04	12,47	0,42	0,65	
	2500-5000	122	50,10	11,59			
	5000 üstü	45	49,79	10,67			
Baba Okula Yönelik İlgi	2500 Ve Aşağısı	395	28,74	10,54	4,16	0,01	1 > 3 2 > 3
	2500-5000	122	29,52	8,76			
	5000 üstü	45	24,64	6,16			
Baba Endişe Kaygıya Yönelik İlgi	2500 Ve Aşağısı	395	18,28	6,05	2,51	0,08	
	2500-5000	122	18,25	5,89			
	5000 üstü	45	16,17	6,14			
Baba Kontrole Yönelik İlgi	2500 Ve Aşağısı	395	13,87	4,20	3,24	0,04	
	2500-5000	122	12,95	4,13			
	5000 üstü	45	12,76	3,36			
Baba İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	2500 Ve Aşağısı	395	9,21	3,03	0,75	0,46	
	2500-5000	122	9,59	2,66			
	5000 üstü	45	9,22	2,74			
Baba İlgi Genel	2500 Ve Aşağısı	395	76,34	20,57	3,02	0,04	
	2500-5000	122	76,83	17,88			
	5000 üstü	45	69,02	13,75			

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba okula yönelik ilgi puanları ortalamalarının aile geliri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,16$; $p=0,01<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Aile geliri 2500 TL ve aşağısı olanların baba okula yönelik ilgi puanları ($28,74 \pm 10,54$), aile geliri 5000 TL üstü olanların baba okula yönelik ilgi puanlarından ($24,64 \pm 6,16$) yüksek bulunmuştur. Yine aile geliri 2500 TL – 5000 TL olanların baba okula yönelik ilgi puanları ($29,52 \pm 8,76$), aile geliri 5000 TL üstü olanların baba okula yönelik ilgi puanlarından ($24,64 \pm 6,16$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne okula yönelik ilgi, anne endişe kaygıya yönelik ilgi, anne kontrole yönelik ilgi, anne ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi, anne ilgi genel, baba endişe kaygıya yönelik ilgi, baba kontrole yönelik ilgi, baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının aile geliri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Anne İlgi Ve Baba İlgi Düzeyleri ile Anne Baba Eğitim Düzeyleri Arasında Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?

Araştırmaya katılan anne ve babaların eğitim düzeyleri ile anne ilgi ve baba ilgi düzeylerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 9 ve Tablo 10’ da verilmiştir.

Tablo 9. Anne İlgisi Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Anne Okula Yönelik İlgisi	İlkokul	260	9,38	3,37	5,61	0,01	1 > 3 1 > 4
	Ortaokul	105	8,90	2,82			
	Lise	148	8,24	2,25			
	Üniversite	49	8,21	2,63			
Anne Endişe Kaygıya Yönelik İlgisi	İlkokul	260	15,45	4,68	0,40	0,747	
	Ortaokul	105	15,93	5,14			
	Lise	148	15,38	4,07			
	Üniversite	49	15,81	3,71			
Anne Kontrole Yönelik İlgisi	İlkokul	260	8,52	3,37	8,40	0,00	1 > 3 2 > 3 1 > 4
	Ortaokul	105	8,40	3,61			
	Lise	148	7,06	2,72			
	Üniversite	49	7,05	2,81			
Anne İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgisi	İlkokul	260	14,46	4,39	3,21	0,20	
	Ortaokul	105	14,22	4,11			
	Lise	148	13,37	4,39			
	Üniversite	49	12,91	3,49			
Anne İlgisi Genel	İlkokul	260	52,23	12,55	4,73	0,03	1 > 3 2 > 3 1 > 4
	Ortaokul	105	51,92	13,07			
	Lise	148	48,10	10,95			
	Üniversite	49	48,24	9,60			

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne okula yönelik ilgi puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5,61$; $p=0,01<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Anne eğitim düzeyi ilköğretim okulları olanların anne okula yönelik ilgi puanları ($9,38 \pm 3,37$), anne eğitim düzeyi lise olanların anne okula yönelik ilgi puanlarından ($8,24 \pm 2,25$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilköğretim okulları olanların anne okula yönelik ilgi puanları ($9,38 \pm 3,37$), anne eğitim düzeyi üniversite olanların anne okula yönelik ilgi puanlarından ($8,21 \pm 2,63$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne kontrole yönelik ilgi puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=8,40$; $p=0,00<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Anne eğitim düzeyi ilköğretim okulları olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($8,52 \pm 3,37$), anne eğitim düzeyi lise olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($7,06 \pm 2,72$) yüksek

bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ortaokul olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($8,40 \pm 3,61$), anne eğitim düzeyi lise olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($7,06 \pm 2,72$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilkokul olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($8,52 \pm 3,37$), anne eğitim düzeyi üniversite olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($7,05 \pm 2,81$), yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ilgi genel puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F= 4,73$; $p=0,03<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Anne eğitim düzeyi ilkokul olanların anne ilgi genel puanları ($52,23 \pm 12,55$), anne eğitim düzeyi lise olanların anne ilgi genel puanlarından ($48,10 \pm 10,95$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ortaokul olanların anne ilgi genel puanları ($51,92 \pm 13,07$), anne eğitim düzeyi lise olanların anne ilgi genel puanlarından ($48,10 \pm 10,95$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilkokul olanların anne ilgi genel puanları ($52,23 \pm 12,55$), anne eğitim düzeyi üniversite olanların anne ilgi genel puanlarından ($48,24 \pm 9,60$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne endişe kaygıya yönelik ilgi, anne ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 10. Baba İlgi Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Baba Okula Yönelik İlgi	İlkokul	210	30,02	10,99	3,01	0,30	
	Ortaokul	95	28,87	10,48			
	Lise	179	27,50	9,10			
	üniversite	78	26,84	7,54			
Baba Endişe- Kaygıya Yönelik İlgi	İlkokul	210	19,10	6,42	4,21	0,06	1 > 3 1 > 4
	Ortaokul	95	18,39	6,32			
	Lise	179	17,38	5,55			
	üniversite	78	16,74	5,32			
Baba Kontrole Yönelik İlgi	İlkokul	210	4,35	0,30	4,13	0,06	2 > 4
	Ortaokul	95	3,89	0,39			
	Lise	179	4,09	0,30			
	üniversite	78	3,71	0,42			
Baba İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	İlkokul	210	2,95	0,20	3,03	0,29	
	Ortaokul	95	2,98	0,30			
	Lise	179	2,91	0,21			
	üniversite	78	2,74	0,31			
Baba İlgi Genel	İlkokul	210	78,66	21,35	3,48	0,16	
	Ortaokul	95	77,35	20,77			
	Lise	179	73,32	18,09			
	üniversite	78	72,35	15,31			

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba endişe - kaygıya yönelik ilgi puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur $F=4,21$; $p=0,06<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Baba eğitim düzeyi ilkokul olanların baba endişe - kaygıya yönelik ilgi puanları ($19,10 \pm 6,42$), baba eğitim düzeyi lise olanların baba endişe kaygıya yönelik ilgi puanlarından ($17,38 \pm 5,55$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ilkokul olanların baba endişe kaygıya yönelik ilgi puanları ($19,10 \pm 6,42$), baba eğitim düzeyi üniversite olanların baba endişe kaygıya yönelik ilgi puanlarından ($16,74 \pm 5,32$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba kontrole yönelik ilgi puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,13$; $p=0,06<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Baba eğitim

düzeyi ortaokul olanların baba kontrole yönelik ilgi puanları ($3,89 \pm 0,39$), baba eğitim düzeyi üniversite olanların baba kontrole yönelik ilgi puanlarından ($3,71 \pm 0,42$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ile baba ilgi genel puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Anne İlgi Ve Baba İlgi Düzeyleri ile 1.2.3. Sınıflara Devam Eden Öğrencilerin Kardeş Sayıları Arasında Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?

Araştırmaya katılan anne ve babaların 1.2.3. sınıflara devam eden çocuklarının kardeş sayısı ile anne ilgi ve baba ilgi düzeylerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 11 ve Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 11. Anne İlgi Düzeylerinin 1.2.ve 3. Sınıflardaki Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Anne Okula Yönelik İlgi	1	88	22,93	6,23	0,27	0,75	
	2	211	23,00	6,90			
	3 Ve üstü	98	23,57	7,05			
Anne Endişe Kaygıya Yönelik İlgi	1	88	11,31	2,75	0,31	0,97	
	2	211	11,39	2,95			
	3 Ve üstü	98	11,42	3,37			
Anne Kontrole Yönelik İlgi	1	88	15,35	3,01	6,89	0,01	1>3 2>3
	2	211	15,08	2,68			
	3 Ve üstü	98	13,88	3,63			
Anne İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	1	88	3,41	1,48	3,05	0,48	
	2	211	3,91	1,68			
	3 Ve üstü	98	3,65	1,62			

Araştırmaya katılan 1.2. ve 3. Sınıf öğrencilerinin anne kontrole yönelik ilgi puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=6,89$; $p=0,01 < 0.05$). Farklılıkların

kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Kardeş sayısı 1 olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($15,35 \pm 3,01$), kardeş sayısı 3 ve üstü olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($13,88 \pm 3,63$) yüksek bulunmuştur. Kardeş sayısı 2 olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($15,08 \pm 2,68$), kardeş sayısı 3 ve üstü olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($13,88 \pm 3,63$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan 1.2.3. sınıf öğrencilerin anne okula yönelik ilgi, anne endişe kaygıya yönelik ilgi, anne ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 12. Baba İlgi Düzeylerinin 1.2.ve 3. Sınıflardaki Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Baba Okula Yönelik İlgi	1	88	14,91	4,91	2,76	0,64	
	2	211	15,25	4,47			
	3 Ve üstü	98	16,45	5,68			
Baba Endişe Kaygıya Yönelik İlgi	1	88	9,30	3,27	0,36	0,96	
	2	211	9,36	3,11			
	3 Ve üstü	98	9,26	3,01			
Baba Kontrole Yönelik İlgi	1	88	14,92	2,96	7,73	0,01	1>3 2>3
	2	211	14,89	2,94			
	3 Ve üstü	98	13,47	3,59			
Baba İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	1	88	9,21	2,73	3,35	0,03	1>3
	2	211	8,75	2,59			
	3 Ve üstü	98	8,21	2,69			

Araştırmaya katılan 1.2. ve 3. Sınıf öğrencilerinin baba kontrole yönelik ilgi puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=7,73$; $p=0,01<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Kardeş sayısı 1 olanların baba kontrole yönelik ilgi puanları ($14,92 \pm 2,96$), kardeş sayısı 3 ve üstü olanların baba kontrole yönelik ilgi puanlarından ($13,47 \pm 3,59$) yüksek bulunmuştur. Kardeş sayısı 2

olanların baba kontrole yönelik ilgi puanları ($14,89 \pm 2,94$), kardeş sayısı 3 ve üstü olanların baba kontrole yönelik ilgi puanlarından ($13,47 \pm 3,59$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan 1.2. ve 3. Sınıf öğrencilerinin baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F= 3,35$; $p=0,03<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Kardeş sayısı 1 olanların baba kontrole yönelik ilgi puanları ($9,21 \pm 2,73$), kardeş sayısı 3 ve üstü olanların baba kontrole yönelik ilgi puanlarından ($8,21 \pm 2,69$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan 1.2.3. sınıf öğrencilerin baba okula yönelik ilgi, baba endişe kaygıya yönelik ilgi puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Anne İlgisi Ve Baba İlgisi Düzeyleri ile 4. Sınıflardaki Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Anlamlı Bir İlişki Var mıdır?

Araştırmaya katılan anne ve babaların 4. sınıflara devam eden çocuklarının kardeş sayısı ile anne ilgi ve baba ilgi düzeylerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 13 ve Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 13. Anne İlgi Düzeylerinin 4. Sınıflardaki Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Anne Okula Yönelik İlgi	1	31	23,79	7,99	0,35	0,70	
	2	76	23,88	6,48			
	3 Ve üstü	58	22,93	6,44			
Anne Endişe Kaygıya Yönelik İlgi	1	31	11,71	2,74	0,68	0,50	
	2	76	11,29	3,52			
	3 Ve üstü	58	12,02	4,15			
Anne Kontrole Yönelik İlgi	1	31	14,27	2,96	0,95	0,38	
	2	76	13,90	2,94			
	3 Ve üstü	58	13,33	3,77			
Anne İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	1	31	3,51	1,88	0,98	0,37	
	2	76	3,76	1,59			
	3 Ve üstü	58	4,04	1,84			
	2	287	1,85	0,42			
	3	114	1,94	0,42			
	4 Ve üstü	42	2,07	0,56			

Araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerin anne okula yönelik ilgi, anne endişe kaygıya yönelik ilgi, anne kontrole yönelik ilgi, anne ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 14. Baba İlgi Düzeylerinin 4. Sınıflardaki Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Baba Okula Yönelik İlgi	1	31	17,68	7,30	2,51	0,08	
	2	76	16,24	5,24			
	3 Ve üstü	58	14,93	4,98			
Baba Endişe Kaygıya Yönelik İlgi	1	31	9,80	2,94	0,77	0,46	
	2	76	9,26	2,64			
	3 Ve üstü	58	9,86	3,37			
Baba Kontrole Yönelik İlgi	1	31	15,27	3,04	6,14	0,03	1>3 2>3
	2	76	14,74	2,98			
	3 Ve üstü	58	12,98	4,09			
Baba İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	1	31	8,71	2,30	1,18	0,30	
	2	76	8,46	2,78			
	3 Ve üstü	58	7,88	2,81			

Araştırmaya katılan 4. Sınıf öğrencilerinin baba kontrole yönelik ilgi puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($6,14$; $p=0,03<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Kardeş sayısı 1 olanların baba kontrole yönelik ilgi puanları ($15,27 \pm 3,04$), kardeş sayısı 3 ve üstü olanların baba kontrole yönelik ilgi puanlarından ($12,98 \pm 4,09$) yüksek bulunmuştur. Kardeş sayısı 2 olanların baba kontrole yönelik ilgi puanları ($14,74 \pm 2,98$), kardeş sayısı 3 ve üstü olanların baba kontrole yönelik ilgi puanlarından ($12,98 \pm 4,09$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan 1.2.3. sınıf öğrencilerin baba okula yönelik ilgi, baba endişe kaygıya yönelik ilgi, baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Anne İlgi Ve Baba İlgi Düzeyleri ile 1.2.3. Sınıflardaki Öğrencilerin Ailedeki Birey Sayılarına Göre Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?

1.2.3. sınıflara devam eden öğrencilerin ailedeki birey sayısı ile anne ilgi ve baba ilgi düzeylerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 15 ve Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 15. Anne İlgi Düzeylerinin 1.2.3. Sınıflarda Ailedeki Birey Sayısına Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Anne Okula Yönelik İlgi	3	88	23,24	6,18	0,32	0,72	
	4	212	22,89	6,91			
	5 Ve üstü	97	23,54	7,08			
Anne Endişe Kaygıya Yönelik İlgi	3	88	11,41	2,81	0,06	0,99	
	4	212	11,37	2,93			
	5 Ve üstü	97	11,38	3,36			
Anne Kontrole Yönelik İlgi	3	88	15,26	3,01	6,61	0,01	3>5 4>5
	4	212	15,11	2,68			
	5 Ve üstü	97	13,88	3,64			
Anne İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	3	88	3,47	1,48	2,21	0,11	
	4	212	3,89	1,69			
	5 Ve üstü	97	3,64	1,63			

Araştırmaya katılan 1.2. ve 3. Sınıflarda öğrencilerinin anne kontrole yönelik ilgi puanları ortalamalarının ailede yaşayan birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=6,61$; $p=0,01<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Ailede yaşayan birey sayısı 3 olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($15,26 \pm 3,01$), Ailede yaşayan birey sayısı 5 ve üstü olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($13,88 \pm 3,64$) yüksek bulunmuştur. Ailede yaşayan birey sayısı 4 olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($15,11 \pm 2,68$), Ailede yaşayan birey sayısı 5 ve üstü olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($13,88 \pm 3,64$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan 1.2.3. Sınıflarda öğrencilerin anne okula yönelik ilgi, anne endişe kaygıya yönelik ilgi, anne ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının ailede yaşayan birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 16. Baba İlgi Düzeylerinin 1.2.3. Sınıflarda Ailedeki Birey Sayısına Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Baba Okula Yönelik İlgi	3	88	15,13	4,77	2,58	0,77	
	4	212	15,16	4,53			
	5 Ve üstü	97	16,45	5,70			
Baba Endişe Kaygıya Yönelik İlgi	3	88	9,44	3,18	0,87	0,91	
	4	212	9,30	3,14			
	5 Ve üstü	97	9,25	3,02			
Baba Kontrole Yönelik İlgi	3	88	14,85	2,97	7,69	0,01	3>5 4>5
	4	212	14,91	2,93			
	5 Ve üstü	97	13,47	3,61			
Baba İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	3	88	9,11	2,62	3,24	0,40	
	4	212	8,81	2,65			
	5 Ve üstü	97	8,16	2,67			

Araştırmaya katılan 1.2. ve 3. Sınıflarda öğrencilerinin baba kontrole yönelik ilgi puanları ortalamalarının ailede yaşayan birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=7,69$; $p=0,01<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Ailede yaşayan birey sayısı 3 olanların baba kontrole yönelik ilgi puanları ($14,85 \pm 2,97$), Ailede yaşayan birey sayısı 5 ve üstü olanların baba kontrole yönelik ilgi puanlarından ($13,47 \pm 3,61$) yüksek bulunmuştur. Ailede yaşayan birey sayısı 4 olanların baba kontrole yönelik ilgi puanları ($14,91 \pm 2,93$), Ailede yaşayan birey sayısı 5 ve üstü olanların baba kontrole yönelik ilgi puanlarından ($13,47 \pm 3,61$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan 1.2.3. Sınıflarda öğrencilerin baba okula yönelik ilgi, baba endişe kaygıya yönelik ilgi, baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının ailede yaşayan birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Anne İlgisi Ve Baba İlgisi Düzeyleri ile 4. Sınıflardaki Öğrencilerin Ailedeki Birey Sayılarına Göre Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?

4. sınıflara devam eden öğrencilerin ailedeki birey sayısı ile anne ilgi ve baba ilgi düzeylerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 17 ve Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 17. Anne İlgisi Düzeylerinin 4. Sınıflarda Ailedeki Birey Sayısına Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Anne Okula Yönelik İlgisi	3	32	23,65	7,90	0,35	0,70	
	4	74	23,94	6,54			
	5 Ve üstü	59	22,95	6,38			
Anne Endişe Kaygıya Yönelik İlgisi	3	32	11,63	2,73	1,49	0,22	
	4	74	11,14	3,21			
	5 Ve üstü	59	12,23	4,41			
Anne Kontrole Yönelik İlgisi	3	32	14,21	2,93	1,08	0,34	
	4	74	13,97	2,95			
	5 Ve üstü	59	13,29	3,76			
Anne İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgisi	3	32	3,46	1,87	0,99	0,37	
	4	74	3,81	1,59			
	5 Ve üstü	59	4,00	1,84			

Araştırmaya katılan 4. Sınıflarda öğrencilerin anne okula yönelik ilgi, anne endişe kaygıya yönelik ilgi, anne kontrole yönelik ilgi, anne ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının ailede yaşayan birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Tablo 18. Baba İlgi Düzeylerinin 4. Sınıflarda Ailedeki Birey Sayısına Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Baba Okula Yönelik İlgi	3	32	17,60	7,20	2,09	0,12	
	4	74	16,15	5,23			
	5 Ve üstü	59	15,09	5,08			
Baba Endişe Kaygıya Yönelik İlgi	3	32	9,75	2,91	0,82	0,43	
	4	74	9,25	2,66			
	5 Ve üstü	59	9,89	3,35			
Baba Kontrole Yönelik İlgi	3	32	15,31	3,00	6,40	0,02	3>5 4>5
	4	74	14,74	3,00			
	5 Ve üstü	59	12,97	4,05			
Baba İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	3	32	8,61	2,33	0,58	0,56	
	4	74	8,40	2,66			
	5 Ve üstü	59	8,02	2,98			

Araştırmaya katılan 4. sınıf öğrencilerinin baba kontrole yönelik ilgi puanları ortalamalarının ailede yaşayan birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=6.40$; $p=0,02<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Ailede yaşayan birey sayısı 3 olanların baba kontrole yönelik ilgi puanları ($15,31 \pm 3,00$), Ailede yaşayan birey sayısı 5 ve üstü olanların baba kontrole yönelik ilgi puanlarından ($12,97 \pm 4,05$) yüksek bulunmuştur. Ailede yaşayan birey sayısı 4 olanların baba kontrole yönelik ilgi puanları ($14,74 \pm 3,00$), Ailede yaşayan birey sayısı 5 ve üstü olanların baba kontrole yönelik ilgi puanlarından ($12,97 \pm 4,05$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, baba okula yönelik ilgi, baba endişe kaygıya yönelik ilgi, baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının ailede birey sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Anne İlgisi Ve Baba İlgisi Düzeyleri ile 1.2.3. Sınıflardaki Öğrencilerin Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?

Araştırmaya katılan anne ve babaların 1.2.3 sınıflara devam eden çocuklarının kaçınıcı çocuk oldukları ile anne ilgi ve baba ilgi düzeylerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 19 ve Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 19. Anne İlgisi Düzeylerinin 1.2.3. Sınıflarda Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Anne Okula Yönelik İlgisi	1	195	23,13	6,30	0,07	0,92	
	2	162	23,03	7,48			
	3 Ve üstü	40	23,50	6,22			
Anne Endişe Kaygıya Yönelik İlgisi	1	195	11,28	2,88	0,80	0,45	
	2	162	11,36	2,95			
	3 Ve üstü	40	11,94	3,80			
Anne Kontrole Yönelik İlgisi	1	195	15,21	3,03	7,04	0,01	1>3 2>3
	2	162	14,79	2,91			
	3 Ve üstü	40	13,25	3,33			
Anne İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgisi	1	195	3,58	1,56	2,72	0,67	
	2	162	3,96	1,74			
	3 Ve üstü	40	3,56	1,44			

Araştırmaya katılan 1.2. ve 3. Sınıflarda öğrencilerinin anne kontrole yönelik ilgi puanları ortalamalarının kaçınıcı çocuk değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=7,04$; $p=0,01<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Öğrencinin kaçınıcı çocuk olması ile ilgili olarak 1 çocuk olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($15,21 \pm 3,03$), kaçınıcı çocuk olması ile ilgili olarak 3 ve üstü olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($13,25 \pm 3,33$) yüksek bulunmuştur. Öğrencinin kaçınıcı çocuk olması ile ilgili olarak 2 çocuk olanların anne kontrole yönelik ilgi puanları ($14,79 \pm 2,91$), kaçınıcı çocuk olması ile ilgili olarak 3 ve üstü olanların anne kontrole yönelik ilgi puanlarından ($13,25 \pm 3,33$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan 1.2.3. Sınıflarda öğrencilerin anne okula yönelik ilgi, anne endişe kaygıya yönelik ilgi, anne ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının kaçınıcı çocuk değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Tablo 20. Baba İlgi Düzeylerinin 1.2.3. Sınıflarda Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	T	p	Fark
Baba Okula Yönelik İlgi	1	195	15,17	4,63	1,55	0,21	
	2	162	15,55	5,29			
	3 Ve üstü	40	16,65	4,54			
Baba Endişe Kaygıya Yönelik İlgi	1	195	9,18	3,13	1,06	0,34	
	2	162	9,58	3,12			
	3 Ve üstü	40	8,93	3,00			
Baba Kontrole Yönelik İlgi	1	195	14,77	3,15	5,14	0,06	1>3 2>3
	2	162	14,64	3,03			
	3 Ve üstü	40	13,05	3,49			
Baba İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgi	1	195	8,72	2,63	0,95	0,38	
	2	162	8,84	2,76			
	3 Ve üstü	40	8,19	2,39			

Araştırmaya katılan 1.2. ve 3. Sınıflarda öğrencilerinin baba kontrole yönelik ilgi puanları ortalamalarının kaçınıcı çocuk değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur($F=5,14$; $p=0,06<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Öğrencinin kaçınıcı çocuk olması ile ilgili olarak 1 çocuk olanların baba kontrole yönelik ilgi puanları ($14,77 \pm 3,15$), kaçınıcı çocuk olması ile ilgili olarak 3 ve üstü olanların baba kontrole yönelik ilgi puanlarından ($13,05 \pm 3,49$) yüksek bulunmuştur. Öğrencinin kaçınıcı çocuk olması ile ilgili olarak 2 çocuk olanların baba kontrole yönelik ilgi puanları ($14,64 \pm 3,03$), kaçınıcı çocuk olması ile ilgili olarak 3 ve üstü olanların baba kontrole yönelik ilgi puanlarından ($13,05 \pm 3,49$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan 1.2.3. Sınıflarda öğrencilerin baba okula yönelik ilgi, baba endişe kaygıya yönelik ilgi, baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının kaçınıcı

çocuk değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Anne İlgisi Ve Baba İlgisi Düzeyleri ile 4. Sınıflardaki Öğrencilerin Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?

Araştırmaya katılan anne ve babaların 4. sınıflara devam eden çocuklarının kaçınıcı çocuk oldukları ile anne ilgi ve baba ilgi düzeylerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 21 ve Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 21. Anne İlgisi Düzeylerinin 4. Sınıflarda Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Anne Okula Yönelik İlgisi	1	92	24,16	7,01	0,92	0,39	
	2	50	22,61	6,33			
	3 Ve üstü	23	23,01	6,54			
Anne Endişe Kaygıya Yönelik İlgisi	1	92	11,67	3,29	0,56	0,56	
	2	50	11,26	3,66			
	3 Ve üstü	23	12,22	4,74			
Anne Kontrole Yönelik İlgisi	1	92	13,96	3,05	0,32	0,72	
	2	50	13,53	3,55			
	3 Ve üstü	23	13,57	3,52			
Anne İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgisi	1	92	3,63	1,66	1,17	0,31	
	2	50	3,99	1,66			
	3 Ve üstü	23	4,15	2,17			

Araştırmaya katılan 4. Sınıflarda öğrencilerin anne okula yönelik ilgi, anne endişe kaygıya yönelik ilgi, anne kontrole yönelik ilgi, anne ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının kaçınıcı çocuk oldukları değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Tablo 22. Baba İlgı Düzeylerinin 4. Sınıflarda Kaçınıcı Çocuk Olduğuna Göre Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Varyans Sonuçları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Baba Okula Yönelik İlgı	1	92	16,77	5,90	1,75	0,17	
	2	50	14,98	4,62			
	3 Ve üstü	23	15,51	6,40			
Baba Endişe Kaygıya Yönelik İlgı	1	92	9,62	2,68	0,18	0,83	
	2	50	9,38	3,16			
	3 Ve üstü	23	9,80	3,67			
Baba Kontrole Yönelik İlgı	1	92	14,55	3,13	2,02	0,13	
	2	50	14,21	4,02			
	3 Ve üstü	23	12,91	3,73			
Baba İlgilerini Geliştirmeye Yönelik İlgı	1	92	8,66	2,82	1,98	0,14	
	2	50	7,97	2,34			
	3 Ve üstü	23	7,60	2,92			

Araştırmaya katılan 4. Sınıflarda öğrencilerin baba okula yönelik ilgi, baba endişe kaygıya yönelik ilgi, baba kontrole yönelik ilgi, baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi puanları ortalamalarının kaçınıcı çocuk oldukları değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

3. Anne Babaların Çocuklarına Yönelik Eğitim-Öğretime İlgı Düzeyleri ile Çocukların Akademik Başarıları Arasında Bir İlişki Var Mıdır?

Tablo 23. 1.2. ve 3. Sınıflara İlişkin Korelasyon Tablosu

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
(1) başarı	1										
(2) anne1	-,121(*)	1									
(3) anne2	,202(**)	,430(**)	1								
(4) anne3	-,083	,436(**)	,466(**)	1							
(5) anne4	-,125(*)	,367(**)	,348(**)	,389(**)	1						
(6) annetop	-,034	,699(**)	,772(**)	,732(**)	,744(**)	1					
(7) baba1	-,094	,332(**)	,329(**)	,223(**)	,187(**)	,359(**)	1				
(8) baba2	-,062	,162(**)	,122(*)	,106(*)	,175(**)	,193(**)	,568(**)	1			
(9) baba3	-,098	,173(**)	,154(**)	,131(**)	,568(**)	,373(**)	,429(**)	,412(**)	1		
(10) baba4	,285(**)	-,040	,304(**)	,027	,053	,138(**)	,336(**)	,319(**)	,218(**)	1	
(11) babat	-,045	,270(**)	,315(**)	,190(**)	,304(**)	,374(**)	,891(**)	,801(**)	,649(**)	,507(**)	1

Tablo 23 incelendiğinde anne baba ilgi düzeyleri ile çocukların akademik başarıları arasında annenin okula yönelik ilgi ($r=-0,121$, $p<0,05$) ile ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi ($r=-0,125$, $p<0,05$) arasında düşük düzeyde negatif bir ilişki, endişe kaygıya yönelik ilgi boyutunda ise ($r=0,202$, $p<0,01$) düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Baba boyutunda ise, ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi alt boyutunda ($r=0,285$, $p<0,01$) düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Oluşturulan regresyon modelinde tüm bağımsız değişkenlerin hep birlikte bağımlı değişken üzerinde belirlenen bir güven seviyesinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığının test edilmesi gerekmektedir. Buna göre; anne baba ilgisinin bağımlı değişken olarak seçilen çocuğun akademik başarısını nasıl açıkladıklarını belirlemek için, doğrusal çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 24. 1.2. ve 3. Sınıflara İlişkin Anne İlgisinin Başarıya Göre Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,344(a)	,118	,111	,72939

a Predictors: (Constant), anne4, anne2, anne1

ANOVA(b)

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	27,978	3	9,326	17,530	,000(a)
	Residual	209,080	393	,532		
	Total	237,058	396			

a Predictors: (Constant), anne4, anne2, anne1

b Dependent Variable: basary

Coefficients(a)

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2,413	,157		15,408	,000
	anne1	-,056	,015	-,209	-3,858	,000
	anne2	,060	,009	,352	6,534	,000
	anne4	-,030	,009	-,171	-3,272	,001

a Dependent Variable: basary

Tablo 24 incelendiğinde verilerin analiz sonuçlarından “model summary” tablosu, yordayıcı değişkenle yordanan değişken arasındaki ilişkinin miktarını, açıklanan varyansı; Anova tablosu ise bulunan ilişkinin ya da açıklanan varyansın ya da söz konusu ilişkiye ait regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığına ilişkin test sonucunu; “coefficients” tablosu da regresyon modeline ilişkin parametreleri (sabit, regresyon katsayısı, beta değerleri, regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu) göstermektedir.

Tablo 24 incelendiğinde 1.2. ve 3. sınıflardaki anne ilgisinin çocukların akademik başarılarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R=0,344$, $R^2=0,118$, $F=17,530$, $p<0,000$). Başarıya ilişkin toplam varyansın % ,11’ inin anne ilgisi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 25. 1.2. ve 3. Sınıflara İlişkin Baba İlgisinin Başarıya Göre Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,285(a)	,081	,079	,74250

a Predictors: (Constant), baba4

ANOVA(b)

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	19,290	1	19,290	34,989	,000(a)
Residual	217,768	395	,551		
Total	237,058	396			

a Predictors: (Constant), baba4

b Dependent Variable: basarı

Coefficients(a)

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
		B	Std. Error	Beta	B	Std. Error
1	(Constant)	1,730	,123		14,024	,000
	baba4	,075	,013	,285	5,915	,000

a Dependent Variable: basarı

Tablo 25'e göre 1.2. ve 3. sınıflardaki baba ilgisinin çocukların akademik başarılarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R=0,285$, $R^2=0,081$, $F=34,989$, $p<0,000$). Başarıya ilişkin toplam varyansın % ,08' inin baba ilgisi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 26. 4. Sınıflara İlişkin Korelasyon Tablosu

	başarı	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
(1)başarı	1										
(2) anne1	-,214(**)	1									
(3) anne2	,118	,546(**)	1								
(4) anne3	-,090	,436(**)	,466(**)	1							
(5) anne4	-,174(*)	,367(**)	,348(**)	,389(**)	1						
(6) nnetop	-,134	,699(**)	,772(**)	,732(**)	,744(**)	1					
(7)baba1	-,171(*)	,332(**)	,329(**)	,223(**)	,187(**)	,359(**)	1				
(8) baba2	,043	,162(**)	,122(*)	,106(*)	,175(**)	,193(**)	,568(**)	1			
(9)baba3	-,150	,173(**)	,154(**)	,131(**)	,568(**)	,373(**)	,429(**)	,412(**)	1		
(10)baba4	,280(**)	-,040	,304(**)	,027	,053	,138(**)	,336(**)	,319(**)	,218(**)	1	
(11)babat	-,085	,270(**)	,315(**)	,190(**)	,304(**)	,374(**)	,891(**)	,801(**)	,649(**)	,507(**)	1

Tablo 26'da 4. sınıflara ait anne baba ilgi düzeyleri ile çocukların akademik başarılarına ilişkin sonuçları yer almaktadır. Tablo 26 incelendiğinde annenin okula yönelik ilgi ($r=-0,214$, $p<0,01$) ile ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi ($r=-0,174$, $p<0,05$) arasında düşük düzeyde negatif bir ilişki bulunmuştur. Baba boyutunda da okula yönelik ilgi alt boyutunda ($r=-0,171$, $p<0,05$) düşük düzeyde negatif bir ilişki ve ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi alt boyutunda ise ($r=0,280$, $p<0,01$) düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Oluşturulan regresyon modelinde tüm bağımsız değişkenlerin hep birlikte bağımlı değişken üzerinde belirlenen bir güven seviyesinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığının test edilmesi gerekmektedir. Bunun için 4. Sınıfa ait anne baba ilgisinin bağımlı değişken olarak seçilen çocuğun akademik başarısını nasıl açıkladıklarını belirlemek için, doğrusal çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 27. 4. Sınıflara İlişkin Anne İlgisinin Başarıya Göre Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,256(a)	,065	,054	1,34692

a Predictors: (Constant), anne4, anne1

ANOVA(b)

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	20,549	2	10,274	5,663	,004(a)
	Residual	293,900	162	1,814		
	Total	314,448	164			

a Predictors: (Constant), anne4, anne1

b Dependent Variable: basary

Coefficients(a)

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	5,108	,465		10,984	,000
	anne1	-,083	,033	-,190	-2,470	,015
	anne4	-,049	,027	-,142	-1,839	,068

a Dependent Variable: basary

Analiz sonuçlarına göre anne ilgisinin çocukların akademik başarılarının anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmektedir ($R=0,256$, $R^2=0,065$, $F=5,663$, $p<0,004$). Başarıya ilişkin toplam varyansın % ,065'inin anne ilgisi ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 28. 4. Sınıflarda Baba İlgisinin Başarıya Göre Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,396(a)	,157	,147	1,27910

a Predictors: (Constant), baba4, baba1

ANOVA(b)

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	49,400	2	24,700	15,097	,000(a)
	Residual	265,048	162	1,636		
	Total	314,448	164			

a Predictors: (Constant), baba4, baba1

b Dependent Variable: basary

Coefficients(a)

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
		B	Std. Error	Beta	B	Std. Error
1	(Constant)	3,154	,388		8,120	,000
	baba1	-,040	,010	-,297	-3,885	,000
	baba4	,181	,037	,379	4,955	,000

a Dependent Variable: basary

Analiz sonuçlarına göre baba ilgisinin çocukların akademik başarılarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R=0,396$, $R^2=0,157$, $F=15,097$, $p<0,000$). Başarıya ilişkin toplam varyansın % ,15'inin baba ilgisi ile açıklandığı ifade edilebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, bir önceki bölümde açıklanan bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Sonuç ve Tartışmalar

Bu araştırmanın problemi olan “ İlkokullarda Anne Baba İlgisi ile çocukların ders başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna, araştırma sonucunda ulaşılan cevaplar şöyledir:

Anne ve baba ilgi dağılımlarına ve 1. 2. ve 3. alt boyutlara bakılarak yapılan ölçüm sonuçlarına baktığımızda ulaşılan sonuçlar da aşağıda verilmiştir.

Anne ve baba ilgi ölçeğinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla t-testi sonucunda grup ortalamaları fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Bu duruma bakıldığında da cinsiyet faktörünün başarıyı etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Anne ve babalara yapılan ölçekte başarı durumunun etkisi olup olmadığını düşünüp araştırılan diğer bir konu da kaçınıcı çocuk olduklarıdır. Araştırmada kaçınıcı çocuk olduklarının başarı durumuna bir etkisi olmadığı saptanmıştır.

Anne ve babaların öğrenim düzeylerinin ilgilerini etkileyip etkilemediklerine bakıldığında ise, anne ilgisi ve baba ilgisinin anne ve babanın öğrenim düzeyi yükseldikçe arttığı görülmektedir. Yani üniversite eğitim almış anne ve babaların ilkökul, ortaokul ve lise mezunu babalara göre daha ilgili olduğu saptanmıştır.

Anne okula yönelik ilgi boyutuna baktığımızda; Annelerin %79,2’sunun çocuklarına okulun nasıl olduğunu sorduğu görülmektedir. Okul hakkında konuşma maddesine annelerin %73’ünün gerçekleştirdiği görülmektedir. Annelerin %66,7sinin çocuklarını cesaretlendirdiği

ve %52,5'inin çocukların çalışma ortamlarının onların hoşlanacağı şekilde düzenlediği saptanmıştır. Çalışma ortamının ders çalışmaya uygun olması önemli bir çevresel faktördür. Öğrencinin yalnız başına sessiz bir ortamda uygun koşullarda ders çalışmasını sağlayabilmesi öğrencinin başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Öğrencilerin yaşadıkları evi büyüklük bakımından yeterli hissedip hissetmemesinin okul başarılarını etkilemediği tespit edilmiştir. Evin büyüklüğü öğrencinin başarısında önem kazanmazken, evde öğrencinin kendine ait özel bir odasının bulunması önem kazanmaktadır. Öğrencilerin kendine ait odasının olmasının okul başarılarını artırdığı tespit edilmistir. Ayrıca evde bilgisayar ve internet bulunmasının da öğrencilerin başarısını artırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca yine çocuklarını dinleyip anlama ile ilgili olarak da araştırmaya katılan annelerin % 73,7'sinin çok sık olarak cevaplandığı görülmektedir. Anne Okula yönelik ilgi boyutunda yer alan maddelere annelerin çoğunun olumlu yanıtlar verdiği ve bu durumda çocukların başarısını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Anne-babanın sağ olmasının, öğrencilerin okul başarısını etkilemediği tespit edilmiştir. Çünkü araştırmaya katılan öğrencilerin hemen hemen tamamının (%95) anne-babası sağdır.

Anne-babanın eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin okul başarılarının arttığı tespit edilmiştir. Bu durum anne-babanın tahsil düzeyinin öğrencilerin okul başarılarını etkilediğini göstermektedir.

Veli toplantılarına her zaman katılım göstermeye çalışan ailelerin çocuklarının daha başarılı olduğu görülmüştür. Yani ailelerin veli toplantılarına katılma sıklığı öğrencilerin okul başarılarını etkilemektedir.

Evinde kitaplığı bulunan öğrencilerin daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle de evde kitaplık bulunmasının öğrencilerin başarılarını artırdığını söyleyebiliriz. Eve kitap, gazete, dergi vb. yayınlar alan ailelerin çocuklarının, bazen alan ya da almayan ailelerin çocuklarına göre daha başarılı oldukları görülmüştür. Anne-babanın gazete, dergi vb. gibi yayınları okumasının ve çocuklarını da bu yayınları okuması konusunda uyarmasının öğrencilerin okul başarılarını etkilemediği görülmüştür. Anne ve babanın çocuğa olan ilgisi okuma boyutunda arttıkça yani derslerini bitirdikten sonra kitap okumaya ayırdığı zamanı takip etmesi, her gün ödevi dışında bir kitap okuması için ısrar etmesi, çocuğun edebi

değerleri olan kitapları okuması için teşvik etmesi gibi faktörler arttıkça çocuğun başarısızlığını kendine yüklemesi artmaktadır. Bu sonuca göre annenin özellikle kitap okuma konusundaki teşvikleri ya da ısrarları çocuğun başarısızlıklarını içselleştirmesine neden olabilmektedir. Başarısızlığı kendine yüklemesi çocuğun kızgınlığına ve öfkelenmesine neden olabilir (Fidan, 1986; Woolfolk, 2001).

Anne endişe kaygıya yönelik ilgi boyutundaki maddelere baktığımızda anneleri %75,4'ü çocuklarının kimlerle arkadaşlık yaptığını bilmek istedikleri görülmektedir. Yine daha iyi olması için teşvik etme %75,1 ve iyi notlar aldığında memnuniyetini belli etme %71 oranında annelerin çok önemseydiğini göstermekte ve bu da ders başarısını olumlu yönde etkilemektedir denilebilir. Anne endişeye kaygıya yönelik ilgi boyutunda çocuğun okul başarısına duyulan endişe maddesinde annelerin duyduğu endişenin %34 olduğu görülmektedir. Bu da çocuğun başarısını olumsuz yönde etkileyecek bir faktördür denilebilir.

Anne kontrole yönelik ilgi boyutuna baktığımızda da eve gelen sınav kağıtlarının tamamını annelerin %62 sinin kontrol ettiği ve yine çocukların ödevlerinin tamamını da annelerin %57,5'inin kontrol ettiği saptanmıştır. Ayrıca annelerin %35'inin de çocuklarının ödevlerine derslerine yardım ettikleri saptanmıştır. Yine baba endişeye kaygıya yönelik ilgi boyutunda; araştırmaya katılan 562 babadan çok az sayıda babanın defter kontrol etme (%12,1), ev ödevlerini kontrol etme (%18,7), ödevlerde yardımcı olma (%14,2), okulda işlenen konuları bilme (%13,7) vb durumlarla ilgilendikleri görülmektedir. Çocukların okulda yaptıkları kadar evde neler yaptığı ve ne durumda olduğunu ailenin bilmesi başarıyı önemli derecede etkilemektedir. Ailenin, çocuğun ödevini yapıp yapmadığını kontrol etmesinin okul başarısını etkilediği görülmüştür. Ailesi tarafından ödevini yapma konusunda sürekli takip edilen çocukların daha başarılı olduğu görülmüştür. Ders çalışırken veya ödev yaparken ailesi tarafından yardım alan çocukların daha başarılı, bazen yardım alan veya hiç yardım almayan çocukların ise başarısız olduğu görülmüştür.

Baba ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi boyutuna baktığımızda da; araştırmaya katılan çoğu babanın sınavlardan endişe etme (%29,4), ödev yapması için baskı yapma (%28,6) ve okul başarısı ile ilgili endişe duymakla (%28,8) ilgili kararsız kaldıkları saptanmıştır. Tüm bunlara bakıldığında çocuklara yönelik ödev, sınav kontrol etme ya da onlara derslerinde yardım etme gibi durumlar hakkında annelerin ilgisinin başarıyı olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Baba okula yönelik ilgi boyutunda; çok az babanın (%11,2) günlük olaylar hakkında konuştuğu saptanmıştır. Yine yeterli sayıda olmadığı tespit edilen diğer bir durum da televizyon izlenen sürenin takibi (%24,6) ve seyredilen programların kontrolü (% 33,3) ile ilgilidir. Evde kontrolsüz bir şekilde televizyon seyretme çocukların başarısını olumsuz yönde etkileyen bir durumdur. Araştırmaya katılan babaların çoğunluğu çocuklarını daha iyi olması için teşvik etmekte (%61,9), cesaretlendirmekte (%54,4), ve iyi notlar aldığında memnuniyetini (%64,4) göstermektedir. Bu da çocuğun başarısını olumlu yönde etkileyen bir durumdur. Beslenme başarıda önemli faktörlerden biridir. Araştırmaya katılan babaların %42'si beslenmenin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Çocuğun tüm zamanını TV başında geçirmesine müsaade etmeyip ders çalışması konusunda uyaran ailelerin çocuklarının daha başarılı oldukları görülmüştür. Ailenin çocuğun TV seyretme alışkanlığını takip etmesinin öğrencilerin okul başarısını etkilediği görülmüştür. Buna karşın evde ailenin seyrettiği TV programlarının türünün öğrencilerin okul başarılarını etkilemediği görülmüştür.

Anne-babanın söz veya davranışlarla çocuğunu okula veya derslerine motive etmesinin öğrencilerin okul başarılarını artırdığı görülmüştür. Yine haftasonları veya boş zamanlarda ailesiyle gezi veya piknik türü motive edici, kültürel faaliyetleri yapan öğrencilerin daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Buna karşın sinema, tiyatro gibi motive edici ve eğitici etkinliklerin öğrencilerin okul başarılarını etkilemediği tespit edilmiştir.

Anne ilgilerini geliştirmeye yönelik ilgi boyutundaki maddelere baktığımızda da çok az sayıda annenin %11,4 çocuğunu dersane ya da kursa gönderdiği görülmektedir. Yine çok az annenin %16,2 çocuğunun sosyalleşebileceği müzik, resim vb. kurslara gönderdiği görülmektedir. Okuldaki çalışmalara gönüllü olarak katılan %34,2 ve toplantılara katılan annelerin %32,7 sayısının da yeterli çoğunlukta olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin tatil zamanlarında tatil yapmasının sağlanmasının okul başarılarını artırdığı görülmüştür. Öğrencilerin okuldaki etüt, kurs vb. eğitim imkânlarından yararlandırılmasının okul başarılarını artırdığı görülmüştür. Çocukların sosyalleşmesi adına kurslara gitmesi onların akademik başarılarını da olumlu yönde etkileyen bir durumdur. Böyle kurslara gitmeyen öğrencilerin hem sosyal hayatı hem de okuldaki başarısı olumsuz yönde etkilenebilir. Bunun yanı sıra annelerin okuldaki çalışmalara gönüllü olarak katılması ve veli toplantısı, okul- aile birliği toplantısı gibi iş birliği içeren toplantılara katılımında bulunup; okulla iletişim halinde olması da çocuğun başarısını etkilemektedir. Yeterli sayıda annenin katılmadığı tespit edilen

araştırmamız da bu durumun çocuğun okul başarısını olumsuz yönde etkileyeceği söylenebilir.

Okula gitmeden önce mutlaka kahvaltı yapan öğrencilerin başarılı ve bazen yapan ya da çoğunlukla yapmayan öğrencilerin ise daha başarısız oldukları görülmüştür. Yani okula gitmeden önce çocuğa kahvaltı imkânının sağlanmasının çocuğun okul başarısını artırdığı tespit edilmiştir.

Aile tarafından çocuğa sürekli olumsuz eleştiride bulunmanın, çocukların okul başarısını düşürdüğü görülmüştür. Anne-babası tutarsız tutum içinde bulunan öğrencilerin başarısız, demokratik tutum içinde bulunan öğrencilerin daha başarılı olduğu görülmüştür. Çocuğu sürekli eleştirmek onun başarılı olabilmesine , kendisine olan güvenini yitirmesine ve ben başaramayacağım duygusunu içselleştirmesine sebep olabilir. Çocuk başarısızlığının yeteneksizlikten kaynaklandığını ve bunu değiştiremeyeceğini düşünüyorsa başarmak için hiçbir çaba göstermek istemeyecektir (Açıkgöz, 1996).

Aile içi sohbet ve konuşmalara çocuğun da katılmasına izin verilmesinin çocuğun okul başarısını artırdığı tespit edilmiştir. Çocuğun okulda yaşadığı sorun veya sorunları ailesine rahatlıkla söyleyebilmesinin ve sorunu çözme konusunda ailenin çocuğa yardımcı olmasının çocuğun okul başarısını etkilediği görülmüştür. Okulda yaşadığı sorunu ailesine rahatlıkla söyleyebilen ve ailesi tarafından sorunun çözümü konusunda kendisine yardım edilen çocukların başarılı oldukları tespit edilmiştir. Buna karşın okulda yaşadığı sorunu ailesine rahatlıkla söyleyemeyen ve okuldaki sorununun çözümü konusunda kendisine yardımcı olunmayan ailelerin çocuklarının ise başarısız oldukları görülmektedir.

Ailenin çocukla ilgili bir karar alırken, çocuğunun fikrini de almasının okul başarısına olumlu etkisinin olduğu görülmüştür. Bu durum çocuğun başarısında onun fikrini alma ortak etme gibi demokratik tutum davranışını yansıtan bu anne baba davranışının ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırmada elde edilen çok önemli sonuçlardan birisi de; ailesi tarafından kişisel ihtiyaçlarının (yeme, içme, giyim, eğlenme, barınma vs.) yeterli olarak karşılandığını belirten anne babaların çocuklarının önemli çoğunluğunun başarılı grupta yer almasıdır. Buna karşın ihtiyaçlarının kısmen karşılanabildiğini ya da tam olarak karşılanamadığını söyleyen

anne babaların çocuklarının büyük çoğunluğunun ise başarısız grupta yer alması önemli bir tespittir. Yani öğrencilerin kişisel ihtiyaçlarının ailesi tarafından yeterli olarak karşılanabilmesi okul başarılarını etkilemektedir.

Ancak daha net bilgiler elde edebilmek için hem anne babalar ile hem de çocuklar ile birebir görüşmelerin yapılması gerekmektedir. Yapılan bir araştırmada erken dönemlerdeki anne ilgisinin çocuğun ileriki dönemlerdeki başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahipken, baba ilgisinin çocuğun okul başarısında uzun dönemli etkiye sahip olduğu saptanmıştır (Flouri and Bucharan, 2004). Bu nedenle okul öncesinden başlayarak anne-baba ilgisini artırmak için okullarda çalışmalar yapılmalıdır. Anne-baba ilgisi ile ilgili literatürde pek çok programlar vardır (Greenwood and Hickman, 1991, Epstein & Dauber, 1991). Ülkemizde de anne-baba ilgisi ile ilgili programlar hazırlanmalıdır. Çünkü çocukların eğitim süreçlerinin başlangıcında anne-baba ilgisi artırıldığında gelecekteki etkisini daha da güçlendirecektir (Cotton and Wiklund, 1989). Çok daha etkili eğitim programları için anne-baba eğitime önem verilmeli ve anne-babaların çocuklarıyla hem okulda hem de evde ilgilenmelerini sağlayacak programların hazırlanması gerekmektedir.

Öneriler

Araştırma bulgularına göre anne babalara çocukları ile olan iletişimlerini düzeltmek, gösterdikleri ilgiyi doğru şekilde kullanarak ders başarısını artırmaya yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

Uygulama Önerileri

1. Okul öncesinden başlayarak anne-baba ilgisini artırmak için okullarda çalışmalar yapılmalıdır.
2. Anne-baba ilgisi ile ilgili literatürde pek çok programlar vardır (Greenwood and Hickman, 1991, Epstein & Dauber, 1991). Ülkemizde de anne-baba ilgisi ile ilgili programlar hazırlanmalıdır.
3. Okullarda anne baba ilgisinin çocukların ders başarılarına etkisi üzerine seminerler düzenlenmelidir.

4. Çok daha etkili eğitim programları için anne-baba eğitime önem verilmeli ve anne-babaların çocuklarıyla hem okulda hem de evde ilgilenmelerini sağlayacak programların hazırlanması gerekmektedir.

5. Anne baba ilgisi ile ilgili yurt dışında yapılmış çok sayıda araştırma varken, Türk anne ve babalar ve onların çocuklarıyla etkileşimleri hakkında çok az sayıda çalışma vardır (örn; Ögüt, 1998; Yılmazçetin, 2003). Genel olarak anne baba ilgisinin nitel ve nicel olarak değerlendirilmesine dönük araştırmalar yapılabilir. Baba katılımını belirleyen faktörler araştırılabilir.

6. Anne babanın çocuğun yaşantısındaki önemini gösteren çok sayıda araştırma sonucu olmasına rağmen, bu çalışmalardan çok azı annenin ilgisini kontrol edilerek yapılmaktadır (Parke, 2002). Baba ilgisinin çocuk üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik yapılacak yeni çalışmalarda diğer ebeveynin ilgisinin kontrol edilmesi daha sağlıklı sonuç elde etmeyi kolaylaştıracaktır.

7. Anne baba ilgileri hakkında görüşmeler yapılarak daha derinlemesine incelenmesi önerilir.

KAYNAKÇA

AÇIKALIN, Y. (1991). **“Çağdaş Eğitimde Öğretmenin Rolü.”** İstanbul, s.28.

AKCAN, İ.(2001). **“Ailenin İlköğretimde Öğrenci Başarısına Etkisi: Söğütlü Örneği”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, s.19.

AKIN, A. (2009). **“Algılanan anne-baba tutumlarının öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki akademik başarıları üzerine etkisi.”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

ALICIGÜZEL, İ.(1999). **“Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim.”** İstanbul , s.369.

ANDERSON K., J. & MİNKE, K., M. (2007). **“Parent involvement in education: Toward an understanding of parents' decision making.”** *The Journal of Educational Research*, 100:5, 311-323

ASLAN, G. (1994). **“İlkokul Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlıklarında Aile Faktörü”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara, s.3.

APUHAN, R.S.(2006). **“Ergenlerle İletişim.”** İstanbul. s.48.

ALTUNBULAK, C. (2011). **“İlköğretim ikinci kademedeki boşanmış ve tam aileye sahip öğrencilerin okul başarıları ve okulda karşılaştıkları problemlerin incelenmesi.”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

ARABACI, N. ve AKSOY, B. A. (2005). **“Okul Öncesi Eğitime Katılım Programının Annelerin Bilgi Düzeylerine Etkisi”.** Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29, 18-26.

ARIKAN, S. (2007). **“İlköğretim Okullarında Çocukları Olan Ana Babaların Eğitim Gereksinimlerinin Saptanması ve Okulların Bu Gereksinimleri Karşılamadaki Mevcut Durumu.”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi: İstanbul.

ASLAN-AKAN, F. G. (1994). **“İlkokul öğrencilerinin başarı ve başarısızlıklarında aile faktörü.”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ASLAN, A.K., (2001) **“Eğitimin Toplumsal Temelleri”**, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı.5, Balıkesir, s.16.

ATAKLI, A. (1999). **“Toplumsal Kalkınma Açısından İlköğretimde Çocuğu Olan Ailelerin Eğitim Gereksinimleri.”** Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 18, 245-255.

BACANLI, H. (2005). **“Gelişim ve Öğrenme.”** Ankara, s.151.

BAKIRCIOĞLU, R.(2003). **“İlköğretim, Orta öğretim ve Yükseköğretimde Psikolojik Danışma.”** Ankara. s.76.

BARNARD, M. W. (2004). **“Parent Involvement in Elementary School and Educational Attainment”**. Children and Youth Services Review, 26, 39-62.

Başak, O. (1998). **“Eğitim Ülkeyi Bütünleştirme Aracı Olduğu Kadar Parçalama Aracı Olarak da Kullanılabilir.”** İlköğretim Öğretmen Dergisi, İstanbul. Sayı.12, s.15.

BAŞARAN, S.-KOÇ, F. (2000). **“Ailenin Çocuğun Okuldaki Eğitimine Katılım Sorunları ve Katılımın Sağlanması için Alternatif Bir Model.”** Ankara. s.2.

BERTHELSEN D. & WALKER, S. (2008). **“Parent Involvement in Their Children’s e Educations.”** *Family Matters*, 79, 34-41.

BİLGİN, M. (1990), “**Ankara Merkez İlçelerindeki Ortaokullarda Okul ve Ailenin İşbirliği ve Sorunları,**” Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

BOLAYIR, Y. (2011). “**Ailesi yanında ve pansiyonda kalan öğrencilerin eğitimde başarı durumlarının karşılaştırılması: Sivas Kongre Lisesi örneği**”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

BURSALIOĞLU, Z. (1982). “**Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış.**”Ankara,s.6.

BURSALIOĞLU, Z . (2003). “**Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**”. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

CANPOLAT, T. (2001). “**Öğretmen-Aile İşbirliği ile Ailelerin Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi.**” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi: İstanbul.

CARLSON, E. (1999). “**Early Environtment Support ve Elementary School Adjustment in Middle Adolescence.**” Journal of Adolescent Researc.

CELEP, C.(2000). “**Sınıf Yönetimi ve Disiplini.**” Ankara, s.41.

CEYHAN, E. (2008). “**Eğitim Sürecinde Anne baba ilgisi ve Aile Rehberliği. A. S. Türküm, (Ed.), Anne Baba Eğitimi içinde (153-176).**” Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayınları.

CHAPMAN, G. (2005). “**Sevgi Dili**” İstanbul, s.188.

COYL-SHEPHERD D. D. & NEWLAND, A. L. (2012). “**Mothers’ and fathers’ couple and family contextual influences, parent involvement, and school-age child attachment.**” *Early Child Development and Care*,182, 1-17.

CÜCELOĞLU, D. (2002) “**İnsan Ve Davranışı.**” İstanbul, Remzi Kitabevi

CÜCELOĞLU, D. (2006). “**Çocuk ve Suç,**” İstanbul, s.153.

ÇELENK, S. (2001), **“Okul Dışı etkilerin İlkokuma Yazma Öğretiminde Okuduğunu Anlama Başarısına Katkısı,”** A.İ.B.Ü. Yayınlanmamış (Yayın Kurulu Kararı Alınmış) Araştırma.

ÇELENK, S. (2003). **“Okul-Aile İşbirliği ile Okuduğunu Anlama Başarısı Arasındaki İlişki.”** Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, s24, s33-39.

ÇELİK, V.(2002). **“Okul kültürü ve Yönetimi.”** Ankara, s.97.

DAM, H. (2008). **“Öğrencinin Okul Başarısında Aile Faktörü.”** Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2008/2, 7(14), s 75-99.

DIAZ, S.L. (1989). **“The Home Environment and Puerto Rican Children’s Achievement. A Researcher’s Diary. The National Association for Education Conference.”** Hulston, April, May.

DIETZ, M. J. & WHALEY, J. (2005). **“School, Family and Community Techniques and Models for Successful Collaboration.”** Canada: Jones and Bartlett Publisher.

DÖKMEN, Ü. (2004). **“Küçük Şeyler.”** İstanbul, ss.145-146.

EASTMEN, B.(1988). **“Family Involvement In Education. Wisconsin State Department of Public Instruction.”** Januvary.

ELMACIOĞLU, T. (1998). **“Başarıda Aile Faktörü.”** İstanbul: Hayat Yayınları.

EKŞİ, A.(1999); **“Ben Hasta Değilim”**. Nobel Tıp Kitabevleri-İstanbul.

EPSTEIN, J. L. (2001). **“School, Family and Commuity Partnerships.”** USA: Westview Press.

EPSTEIN, J. L. & DAUBER, S. L. (1991). **“School programs and teacher practices of parent involvement in inner-city elementary and middle schools,”** *The elementary school journal*, No.3, Special issue: Educational partnerships: Home-school community, pp.289-305.

EPSTEIN, J.L. & BECKER, H.J. (1982). **“Teachers’ reported practices of parent involvement: problems and possibilities,”** *The Elementary School Journal*, Vol.83, No. 2, pp.103-113.

ERDEN, M. (1998). **“Öğretmenlik Mesleğine Giriş.”** İstanbul, s.13.

ERTÜRK, SELAHATTİN. (1972). **“Eğitimde Program Geliştirme.”** Ankara.

FAN, X.T. & CHEN, M. (2001). **“Parental involvement and students’ academic achievement: A metaanalysis.”** *Educational Psychology Review*, 13, 1-22.

FANTUZZO, J. W., DAVIS, G. Y., & GINSBURG, M. D. (1995) **“Effects of parent involvement in isolation or in combination with peer tutoring on student self-concept and mathematics achievement.”** *Journal of Educational Psychology*, 87, 272-281.

FİDAN, N. (1996). **“Okulda Öğrenme ve Öğretme.”** Ankara, s.129.

FLOURİ, E. & BUCHARAN, A. (2004). **“Early father’s and mother’s involvement and child’s later educational outcomes”,** *British Journal of Educational Psychology*, 74, 141-153.

GEORGİOU, ST., & TOURVA, A. (2007). **“Parental attributions and parental involvement. Social Psychology of Education”** 10:473–482

GREENWOOD, G. E. & HICKMAN, C. W. (1991). **“Research and practice in parent involvement:Implications for teacher education”,** *The Elementary School Journal*, Vol.91,Special Issue: Educational partnerships: home-school community, 279-288.

GOLEMAN, D.(2000). **“Duygusal Zeka.”** (Çev. B.S. Yüksel), İstanbul, s.240.

GORDON, T.(1997). **“Etkili Öğretmenlik Eğitimi.”** Sistem yayıncılık. Çev. Emel Aksay. İstanbul.

GROLNICK, W. S. & SLOWIACZEK, M. L. (1994). **“Parents’ involvement in children’s schooling: A multidimensional conceptualization and motivational model.”** *Child Development* , Vol. 65, No.1, pp. 237-252.

GÜZEL, Ş. (2006). **“Dört Altı Yaş Grubu Çocuğa Sahip Annelerin Aile Eğitimine Yönelik İhtiyaç Duydukları Konuların Belirlenmesi.”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi: Ankara.

HACIOĞLU, F.-ALKAN, C. (1997). **“Öğretmenlik Uygulamaları.”** Ankara, s.21.

HAKAN, A. (2001). **“İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Başarısında Aile Faktörü.”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.ss8-9.

HAMAMCI, Z. ve KÖKSAL AKYOL, A. (2004). **“3-6 Yaşlarında Çocukları Olan Anne ve Babaların Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi.”** OMEP 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı, 5-11 Ekim 2003. İstanbul: Ya-Pa Pazarlama Sanayi ve Ticaret A.Ş., 55-56.

HAMAMCI, Z. ve KÖKSAL AKYOL, A. (2005). **“İlköğretim ve Lisede Çocukları Okuyan Anne ve Babaların Aile Eğitim İhtiyacının Belirlenmesi.”** Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(29), 37-49.

HAVIGHURST, R.(1972) **Developmental Tasks and Education** (3rd.Ed.) New york: Dawid Mckay Co.

HENDERSON, A. ve BERLA, N. (1994). **“A New Generation of Evidence: The Family Is Critical To Student Achievement.”** Washington, DC: National Committee for Citizenship in Education.

HILL, N., E. & CRAFT, S., A. (2003). **“Parent–school involvement and school performance: mediated pathways among socioeconomically comparable African American and Euro-American Families.”** *Journal of Educational Psychology*, 95: 1,74–83.

HO, S. C. & WILLMS, J. D. (1996). **“Effects of parental involvement on eight-grade achievement.”** *Sociology of Education*, 96 ;2, 126–141.

JONES, T. G. & VELES, W. (1997). **“Effects of Latino parent involvement on academic achievement,”** *Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Chicago, IL.*

KARASAR, N. (2009). **“Bilimsel Araştırma Yöntemi”**. Ankara: Nobel Yayıncılık.

KARAKUŞ, F.T. (2007) **“Sosyal Beceriler ve Sosyal Kaygı.”** RH Ümraniye Dergisi, Sayı.4, İstanbul, s.41.

KASATURA, İ.(1991). **“Okul Başarısından Hayat Başarısına.”** İstanbul, s.2.

KAYHAN, Ü. (2007). **“Toplumsal Kurumlar ve Aile . S. Ünlü (Ed.), Aile yapısı ve ilişkileri içinde (ss.21-35).”** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

KILIÇÇI, Y. (2000). **“Okulda Ruh Sağlığı.”** Ankara, s.138.

KOCAMAN, A. (2008). **“Ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumunun öğrencinin okul başarısına etkisi: inönü eml örneği.”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KURBAY, E. (2008). **“Öğretmen veli – işbirliğinin öğrenci başarısına etkisinin büyükçekmece ilköğretim okulları örneğinde incelenmesi.”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KUZGUN, Y. (1999); **“İlköğretimde Rehberlik.”** Nobel Yayın Dağıtım - Ankara.

KUZGUN, Y. (2006). **“Eğitimde Bireysel Farklılıklar.”** Ankara, s.7.

LIM, Y. S. (2003). **“Parental Involvement in Education. G. Olsen and M. L. Fuller Home-School Relations Working Successfully with Parents and Families in.”** (ss.134-157). USA: Pearson Education.

MALKOÇ, G.(1993). **“Aile Eğitimi ve Eğitimde Nitelik Geliştirme. Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu.”** İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP). (2007). **“Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Aile ve Çocuk.”** Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

NAR, E. (2005). **“Anne Baba ve Öğretmenim Beni Anlayın.”** İstanbul, s.25.

NEILL, A.S.(1990). **“Bir Eğitim Mucizesi.”** (Çev. G.D. Nalbantoglu), İstanbul, s.125.

OKTAY, A. (1995). **“Çocuk ve Okul.”** İstanbul, s.45.

ÖĞÜT, Ü. (1998). **“Üst ve orta sosyo-ekonomik statülü Türkiyeli babalardan bir örnekle dâhilinde okulöncesi çağı çocukların yaş ve cinsiyeti ile annenin çalışma durumunun baba katılımına etkisi.”** *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Boğaziçi Üniversitesi.

ÖNER, N. (2012). **“Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler, Bir Başvuru Kaynağı”.** Boğaziçi Üniversitesi yayınları, İstanbul.

ÖZ, M.F. (1999). **“Uygulamalı İlkokuma Yazma Öğretimi.”** Ankara, s.36.

ÖZ, M.F.(2001). **“Uygulamalı Türkçe Öğretimi.”** Ankara, s.27.

ÖZALP, E.(1990). **“Sosyolojiye Giriş.”** (4. basım). Eskişehir: Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırmalar Vakfı.

ÖZGÜVEN, İ. E. (1994). **“Psikolojik Testler”.** Ankara: PDREM Yayınları

ÖZBAŞ, (2010). “**İlköğretim okullarında öğrenci devamsızlığının nedenleri.**” Eğitim ve Bilim, 35 (156), 32-44. İstanbul.

ÖZKAN, Z. (2004). “**Aile Sorunlarına Çözüm Önerileri.**” İstanbul, s.80.

ÖZKAN, Z. (2005). “**Aile İçi İletişim.**” İstanbul, s.29.

ÖZKAN, Z.(2007). “**Kazandıran Beden Dili.**” İstanbul, s.82.

ÖZKAN, R.(2005). “**Milli Eğitim Dergisi.**” Bahar, 2005, Yıl:33, Sayı:166

PARKE, R. D. (2002). “**Fathers and families.**” (Ed. M. H. Bornstein), *Handbook of parenting*: Vol. 3: Being and Becoming a Parent (27–73). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates

POLAT, S. (2009). “**Akademik Başarısızlığın Toplumsal Eşitsizlik Temelinde Çözümlemesi.**” Eğitim Bilim Toplum Dergisi, 7 (25), 46-61. Ankara.

POSNY, A. (2007). “**Kansas State Board of Education White Papers Based on Core Principles of Redesign.**” Topeka, KS, 66612

RESEARCHER’S DIARY. (Bul. Kyn. Satır, (1996). “**The Natiohal Association for Education Conference,**” Hulston, April-May.

SADIKOĞLU, G. (2008). “**Aile Tutumlarının Çocuk ve Ergen Üzerindeki Etkileri.**” D. Gökdağ (Ed.). Aile psikolojisi ve eğitimi içinde (ss.105-120). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

SAĞTÜRK, B. (2001). “**Ana-Baba Tutumlarının Çocukta Sorumluluk Duygusuna Etkisi.**” Yayımlanmamış Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Isparta, s.3.

SAYGILI, S. (2008). “**Çocuklarımızın Başarısı Elimizde.**” İstanbul, s.59. 63

SAYIN, Ö. (1990). **“Aile sosyolojisi.”** İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. İzmir.

SAYLAN, N. (1991). **“Okul-Aile İşbirliğinin Çocuğun Eğitimine Etkileri.”** Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Dergisi, 4 (2), 139-143

SENEMOĞLU, N. (2005). **“Gelişim Öğrenme ve Öğretim.”** Ankara, s 24.

SMİTH, J., WOHLSTETTER, P., KUZİN, C., A. & DE PEDRO, K., (2011). **“Parent involvement in urban charter schools: New strategies for increasing participation.”** *The School Community Journal*, 21:1, 71-94.

SÖNMEZ, V. (1994). **“Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı.”** Ankara, s.6.

SUCUOĞLU, H. (2006). **“Anne baba ilgisi çocuğun başarısını artırıyor!”** *Çoluk Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi*, sayı:56, s: 14-15.

ŞAHİN, T. F. ve ÖZBEY, S. (2007). **“Aile Eğitim Programlarına Niçin Gereksinim Duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir?”** *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3 (10), 7-13.

ŞEKER, M. (2009). **“İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin performans görevlerindeki başarıları ile ailelerinin eğitim-öğretim çalışmalarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi.”** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

ŞİMŞEK, H. ve TANAYDIN, Duygu (2001). **“Öğretmen veli Katılımı: Öğretmen,-Veli-Psikolojik Danışma üçgeni,”** İlköğretim Online 1(1), [Web üzerinde] <http://ilkogretimonline.org.tr/vol1say1>

ŞİŞMAN, M. (1999) **“Öğretmenlik Mesleğine Giriş.”** Ankara, s.148.

TAVŞANCIL, E. (2006). **“Tutumların Ölçülmesi ve Spss ile Veri Analizi”** Ankara: Nobel Yayınları.

TEZCAN, M. (1981). **“Eğitim Sosyolojisine Giriş.”** Ankara, s.4.

TEZEL Şahin,F. ve ÖZBEY,S.(2007). **“Aile eğitim programlarına baba katılımının önemi.”** Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 18, (1), s.39-48.

THOMPSON,R.(1992) **“School Counseling Rewal Strategies for the Twenty-first century.”** Indiana: Acc.Developmet Inc.

TRIVETTE, P. & ANDERSON, E. (1995). **“The effects of four components of parental involvement on eighth grade student achievement.School Psychology.”** Review, 24 (2), 299-317.

TÜRKMEN, A. (1996). **“İlköğretimde Program Geliştirme.”**, Bilgi Çağında Eğitim Dergisi, Sayı.8, Ankara, s.35.

ULUĞ, F. (1997).**“Okulda Başarı”**. İstanbul: Remzi Kitapevi.

ULUDAĞ, Z.-ODACI, H. (2002). **“Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde Fiziksel Mekan”**, Milli Eğitim Dergisi, Ankara,Sayı.153, s.15.

ULUSOY, A. (2006) **“Gelişim ve Öğrenme”**, Ankara, s.144.

ÜSTÜNOĞLU, Ü. (1991). **“Okulöncesi Dönemdeki Aile Eğitiminde Benimsenebilecek Farklı Yaklaşımlar.”** Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4 (1-2), 121-130.

VURAL, B. (2004). **“Okul başarısında ailenin rolü ve önemi”**. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

VURAL, B. (2004). **“Öğrencinin başarısı için okul – aile birlikteliği.”** İstanbul: Hayat Yayınları.

YAVUZER, H. (1996). **“Ana-baba ve çocuk”**. İstanbul: Remzi Kitapevi.

YAVUZER, H. (1998). **“Çocuk Eğitimi El Kitabı”**, İstanbul, s.160.

YAZICIOĞLU, Y. (2007). **“Aile: Tanımı, Önemi Özellikleri, Tarihsel Gelişimi ve Aile Tipleri. S. Ünlü (Ed.). Aile Yapısı ve İlişkileri içinde (ss.1-20).”** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

YEŞİLYAPRAK, B. (2001), **“Eğitimde Rehberlik Hizmetleri”**, Ankara, s.151.

YILDIRIM, İ. (2006) **“Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Gündelik Sıkıntılar ve Sosyal Destek”**, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı.30, Ankara, s.259

YILDIZ, N. (1999). **“Çocukların Okul Başarısında Aile ve Çevresel Faktörlerin Rolü”** (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul,ss.20-21.

YILMAZÇETİN, C. (2003). **“Babanın katılımı ve ergen öncesi çocukların davranış problemleri arasındaki ilişki.”** *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İnternet Kaynakları

<http://www.alikocavesinifi.com/?pnum=5&pt=REHBERL%C4%B0K> (14.04.2015) tarihinde alınmıştır.

Cotton K. & K.R. Wikelund, (1989). Parent Involvement on Education, <http://www.nwrel.org/scpd/sirs/3/cu6.html>. Erişim Tarihi: (31/03/2015)

<http://www.gendascocuk.com/index-3b17.php> (14.04.2015) tarihinde alınmıştır.

<http://www.turkforum.net/>.(11.10 2014) tarihinde alınmıştır.

İlköğretim Online E-Dergi www.ilkogretim-online.org.tr; Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması (21.11.2014) tarihinde alınmıştır.

http://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/746/mod_resource/content/3/okul-%C3%A7evre%20ili%C5%9Fkileri.pdf (10.12.2014) tarihinde alınmıştır.